

KVALITEEDIJUHTIMINE NOORSOOTÖÖS

Kvaliteedi hindamise käsiraamat

HARIDUS- JA NOORTEAMET

Haridus- ja Noorteamet

september 2022

Eessõna

Hoiad käes noorsootöö kvaliteedijuhtimise juhendmaterjali, mis keskendub kvaliteedihindamisele. Kvaliteet ei teki iseenesest, vaid eeldab teadlikku juhtimist. Kvaliteedijuhtimine on tervikprotsess, mille eesmärk on järjepideva tegevusega tagada ja parandada kvaliteeti. See on pidev tegevus, mis koosneb kvaliteedi hindamise läbiviimisest, tegevuskava koostamisest kvaliteedi tõstmiseks, parendustegevuste elluviimisest ning nende tulemuste hindamisest. Kvaliteedihindamine on seega üks osa kvaliteedijuhtimise süsteemist, millega tagatakse ja parandatakse tegevuse kvaliteeti.

Noorsootöö kvaliteedi arendamiseks kutsuti ellu riiklik programm „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“. Programmi algatas Haridus- ja Teadusministeerium ja selle elluviija oli Eesti Noorsootöö Keskus¹. Programmi rahastati Euroopa Sotsiaalfondi ja riikliku struktuuritoetuse perioodi 2007-2013 vahenditest. Noorsootöö kvaliteedi hindamismudelit aitas 2010. aastal välja töötada Ernst & Young Baltic AS koos noortevaldkonna partneritega.

Noorsootöö kvaliteedi hindamismudel on töövahend kohalikule omavalitsusele, mille abil saab kaardistada noorsootöö tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi, tulemuste põhjal planeerida edasist arengut ning jälgida edusamme. Esimesed hindamised toimusid hindamismudeli alusel 2010. aasta lõpus. Kvaliteedi hindamise käsiraamat ja sellega seotud hindamisvormid on koostatud eelkõige abistamiseks hindajate tööd, et saada terviklikku ülevaadet noorsootööst, kaardistada hetkeolukorda, noorsootöö tugevusi ja arendusvõimalusi.

Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel ja käesolev käsiraamat on samuti pidevas kvaliteedi arendamise protsessis. Hindamismudelit täiustatakse ja käsiraamatut lihvitakse järjepidevalt vastavalt hindamisvoorudes ammutatud kogemustele. Kõige aktuaalsema versiooni käsiraamatust ja hindamisvormidest ning kontakti, kelle poole küsimustega pöörduda, leiab meie kodulehelt: <https://harno.ee/noorsootoo-kvaliteedi-hindamismudel>.

¹01.08.2020 alustas SA Innove, SA Archimedese, Hariduse Infotehnoloogia SA ning Eesti Noorsootöö Keskuse teenuste põhjal tööd Haridus- ja Noorteamet.

Sisukord

Sisukord	2
1 Lühendid, mõisted ja regulatsioonid	4
2 Noorsootöö ja selle kvaliteet	10
2.1 Noorsootöö korraldus Eestis	10
3 Kvaliteedihindamise olemus ja olulisus	12
3.1 Mis on kvaliteedijuhtimine ja kvaliteedihindamine?	12
3.2 Miks on noorsootöö kvaliteedi hindamine oluline?	14
4 Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel	16
4.1 Hindamismudeli üldkontseptsioon	16
4.1.1 Visioon ja eesmärgid	16
4.1.2 Indikaatorid	17
4.2 Hindamissüsteemi lähtealused	18
4.2.1 Pideva parendamise põhimõtte rakendamine	18
4.2.2 Hindamissüsteemi aluseks olevad noorsootöö põhimõtted	18
4.3 Noorsootöö visioon	20
4.4 Noorsootöö eesmärgid ja indikaatorid	20
Eesmärk 1: noortel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks	22
Eesmärk 2: noorte osalus otsustes on rohkem toetatud	25
Eesmärk 3: noortele on loodud tingimused noorteinfo ning ennetamistegevuste kättesaamiseks	26
Eesmärk 4: kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond	28
4.5 Kokkuvõtte noorsootöö kvaliteedist ja selle hindamisest	34
5 Noorsootöö kvaliteedi hindamise läbiviimine	36
5.1 Noorsootöö kvaliteedi hindamise protsess	36
5.2 Sammud noorsootöö kvaliteedi hindamisel	37
SAMM 1: taotluse esitamine Harnole ja hindamisplaani koostamine	37
SAMM 2: hindamismeeskondade moodustamine	38
40	
40	
SAMM 3: andmete kogumine	40
SAMM 4: enesehindamise läbiviimine	40
SAMM 5: välishindamise läbiviimine	42
SAMM 6: kokkuvõtted, parendustegevuste planeerimine ja tagasiside andmine Harnole	45
5.3 Hindamisvormide täitmine	46
5.3.1 Enesehindajate sammud hindamisvormide täitmisel	48
5.3.2 Välishindajate sammud hindamisvormide täitmisel	49
5.3.3 Enese- ja välishinnangute andmine	49
5.4 Kokkuvõtte kvaliteedihindamise rakendamisest	50
6 Küsitluste korraldamine noorsootöö kvaliteedi hindamisel	52
6.1 Küsitluse sihtrühmad	52
6.2 Küsitluse läbiviimise võimalused	53
6.2.1 Internetipõhise küsitluskeskkonna valik	54
6.2.2 Küsitluse läbiviimine	54
6.3 Küsitluse tulemuste töötlemine, analüüs, järelduste tegemine ja esitamine	56
6.3.1 Sagedustabelid	59
6.3.2 Risttabelid	60
6.3.3 Aritmeetiline keskmine ehk keskvärtus	61

6.3.4	Küsitluse tulemuste kandmine hindamisvormi.....	64
6.4	Kogemused uuringute läbiviimisel	65
6.4.1	Narva linn.....	65
6.4.2	Kuressaare linn	65
6.4.3	Viljandi linn	66
6.5	Kokkuvõtte küsitluste korraldamisest.....	66
LISA 1	Tulemusindikaatorid	67
LISA 2	Hinnangu vormistamise näidis	71
LISA 3	Näited hindamisprotsessidest.....	73
	Hindamisplaanide näidised.....	73
	Keila linna noorsootöö kvaliteedi hindamisplaan (2011)	73
	Rõuge valla noorsootöö kvaliteedi hindamisplaan (2011)	74
	Viljandi linna noorsootöö kvaliteedi hindamisplaan (2011)	74
	Välishindamise plaanide näidised.....	75
	Antsla välishindamise plaan (2011)	75
	Kuressaare linna külastuse päevakava (2011)	76
	Keila linna külastuse päevakava (2011)	76
	Enesehindamismeeskonna moodustamise käskkirja näidis	77
LISA 4	Välishindajate levinumad küsimused KOV-le.....	78
LISA 5	Näpunäiteid tagasiside seminariks.....	82
	Noorte ankeet, 7-12 a.....	85
	Noorte ankeet, 13-26 a.....	87
	Noorsootöötajate tagasiside ankeet	91
	Noorteühenduste ja -organisatsioonide tagasiside ankeet	94
	Küsimustiku kaaskirja näidis	97

1 Lühendid, mõisted ja regulatsioonid

ANK – avatud noortekeskus

KOKS – kohaliku omavalitsuse korralduse seadus

KOV – kohalik omavalitsus

MTÜ – mittetulundusühing

PDCA – Demingi ring ehk PDCA (Plan, Do, Check, Act) tsükkel

T.O.R.E – Tugiõpilaste Oma Ring Eestis

Avatud noorsootöö – eesmärk on pakkuda noorele inimesele vabatahtlikkuse alusel osalemise võimalusi, et toetada tema aktiivsust ja toimetulekut ühiskondlikus elus. Lähtuvalt avatud noorsootöö põhimõtete eesmärgist peavad tegevused olema: hariduslikud, mis võimaldada noorel omandada oskusi ja teadmisi; võrdseid võimalusi tagavad ehk sobilikud kõigile noortele olenemata nende hariduslikust, majanduslikust või sotsiaalsest taustast; läbi usaldusliku suhte noorsootöötaja ja noore vahel osalemist soodustavad ning julgustavad, et noor sooviks osaleda teda puudutavates otsustusprotsessides; toetavad, et noor mõistaks teemasid, mis mõjutavad teda ja ühtlasi kogu ühiskonda, ning räägiks nende puhul kaasa. (<https://ank.ee/noorsootoo/noortekeskus/>)

Formaalõpe – toimub enamasti koolikeskkonnas. See õpe on eesmärgistatud ning seda korraldavad selleks ettevalmistatud ja kvalifikatsiooniga õpetajad. Õpieesmärgid seatakse enamasti väljastpoolt, õpiprotsessi jälgitakse ja hinnatakse (<https://mitteformaalne.ee/mitteformaalne-oppimine/>).

Huviharidus - on pikaajaline või lühiajaline süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitud huvialal. Huviharidus on reguleeritud huvikooli seadusega.

Huvikool - haridusasutus, mis tegutseb noorsootöö valdkonnas ning loob huvihariduse omandamise ja isiksuse mitmekülgse arengu, sealhulgas oma keele ja kultuuri viljelemise võimalused huvihariduse erinevates valdkondades („Huvikooli seadus“). Huvikoolid ning nende õppekavad on registreeritud Eesti Hariduse Infosüsteemis (EHIS).

Huvitegevus – on organiseeritud tegevus (näiteks muusika- ja kunstikool, tehnika-, väitlus-, foto-, näitering, trenn jne) koolides, huvikoolides, klubides, spordiklubides, noortekeskustes ja mujal.

Informaalne õpe – õppija seisukohalt eesmärgistamata õpe, mis toimub igapäevaelus (näiteks perekonnas, tööl, vabal ajal jne). Informaalse õppe tulemusi õppija enamasti kohe ei näe.

Kodanikuharidus – Kodanikuharidus on oskuste, teadmiste ja väärtushinnangute kujunemise protsess, mis toetab aktiivset ja vastutustundlikku ühiskonnaelus osalemist. Kodanikuks haritud inimene soovib, saab ja oskab oma elu juhtida, ühiskonnaelu mõjutada ja otsustes kaasa rääkida ning on seeläbi otseselt seotud vabatahtliku tegevusega. Teisisõnu on tal nii tahe, võimalused kui ka pädevus teostada end täieõigusliku kogukonnaliikmena. Kodanikuharidus ei võrdu kodakondsusharidusega, vaid selle eesmärk on toetada kogu riigi elanikkonna valmisolekut õppimiseks, elamiseks ja töötamiseks demokraatliku ühiskonna liikmena. Kodanikuhariduse kaudu taastoodetakse kodanikuühiskonda, tagades keskkonna, kus aktiivseks kodanikuks olemist väärtustatakse (<https://heakodanik.ee/kodanikuharidus/>)

Kohalik omavalitsus – Kohalik omavalitsus on põhiseaduses sätestatud omavalitsusüksuse – valla või linna – demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades valla või linna arengu iseärasusi (Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus)

Kvaliteedijuhtimine – tervikprotsess, mille eesmärk on järjepideva tegevusega tagada ja parandada kvaliteeti.

Kvaliteet – (1) määr, milleni olemuslike karakteristikute kogum täidab nõudeid (EVS-EN ISO 9000:2001 Kvaliteedijuhtimissüsteemid – alused ja sõnavara); (2) kliendi nõuete täitmine (Oakland (2006), „Terviklik kvaliteedijuhtimine“).

Kõikne uuring – iga uuringu kavandamist tuleb alustada uuringu eesmärgi ja üldkogumi määratlemisest: uuringu läbiviija peab selgeks tegema, millistele küsimustele ta vastust otsib ja milline on teda huvitavate objektide hulk. Kõikne uuring tähendab, et andmeid kogutakse kõigi uuritavate objektide käest, mitte ei tehta nende seast valikut ja ei uurita vaid teatud väikest osa.

Küsitlus – enamkasutatud info kogumise meetod, mille käigus uurija on otseses (intervjuerimine) või kaudses (ankeet) kontaktis vastajaga.

Laste- ja noorteüritused – ülelinnalsed/ülevallalsed üritused, millest on lastel ja noortel võimalus linnas/vallas osa võtta.

Mitteformaalne õppimine – see toimub väljaspool kooli ning on ette võetud teadlikult, eesmärgiga end arendada. Mitteformaalne õpe võib toimuda erinevates keskkondades (näiteks looduses), kus õpetamine ja õppimine ei pruugi olla ainuke ega peamine otstarve. Mitteformaalne õpe on samuti eesmärgistatud, kuid vabatahtlik. Läbiviijad võivad olla nii professionaalsed koolitajad kui ka näiteks vabatahtlikud või eakaaslased.

Mobiilne noorsootöö – noorsootöö meetod, kus noorsootöö toimub avalikus linnaruumis (tänavad, pargid, kaubakeskused jne).

Noor – 7–26aastane füüsiline isik (Noorsootöö seadus).

Noorsootöö – tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö seadus).

Noorsootöö asutus – ministeeriumi hallatav riigiasutus, valla või linna ametiasutus, valla või linna ametiasutuse hallatav asutus, eraõiguslik juriidiline isik või eraõigusliku juriidilise isiku ettevõtte, mille põhitegevus on noorsootöö korraldamine (Noorsootöö seadus).

Noorsootöötaja – noorsootöötaja all mõistetakse kõiki noorsootöö kutsealal tegutsevaid spetsialiste olenemata nende organisatsioonist, tööandjast või palgast. Enamlevinud ametinimetused: noorsootöötaja, ringijuht, huvijuht, laagrikasvataja, laagri juhataja, noorteinfo spetsialist, huvihariduse spetsialist, noortekeskuse juhataja, noorsootöö spetsialist, huvihariduse spetsialist, noorsootöö peaspetsialist, noorsootöö nõunik, huvijuht, laagri juhataja, noortevaldkonna koolitaja, noorsootööasutuse juht jm (Noorsootöötaja kutsestandardid, tase 4, 6 ja 7, <http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/valdkond/10450642>)

Noorte kodanikualgatus – kodanikualgatus all mõistetakse avaliku võimu institutsioonide välist algatust mõne eluvaldkonna edendamiseks. Noorte kodanikualgatuses võib pidada seega noorte

algatusi. Siia kuuluvad noorteühingud ja muud noorte kodanikuühendused, noorteorganisatsioonid, noorte omaalgatused.

Noorte osalus – noorte inimeste aktiivne või passiivne sekkumine ühiskonna protsessidesse, nende mõju ühiskonnas vastuvõetavatele otsustele. (<http://enl.ee/noorte-osalus/>).

Noorte osaluskogu ehk noortevolikogu – valla- või linnavolikogu juures tegutsev nõuandva õigusega noorte osaluskogu (Noorsootöö seadus).

Noorteinfo – teave, mis muudab ühiskonnainfo noortele kättesaadavaks, võimaldades teha neil teatud otsuseid või toimida mingi teguviisi järgi. Noorteinfo eesmärk on suurendada valikuvõimalusi, mis oleksid noortele kättesaadavad, pakkudes avalikust elust otsest või kaudset teavet ning võimaldades noortel lihtsamini teha iseseisvaid valikuid oma elu korraldamisel (vt lähemalt: <https://www.teeviit.ee/noorteinfo/>).

Noortekeskus – on noorsootöösutus, mis lähtub avatud noorsootöö põhimõttest, kus võivad vabatahtlikkuse alusel käia kõik noored ja mis saab olla ümbruskonnas noorsootöö korraldamise keskus. (Noortekeskuste Hea Tava <https://ank.ee/noorsootoo/noortekeskuste-hea-tava/>)

Noortelaagrid – Laagrid võivad toimuda nii linnas kui ka sellest väljaspool. Laagreid korraldavad näiteks koolid, noortekeskused, klubid või noorteorganisatsioonid. Malev on noortelaager, kus noor saab töökogemuse ja iseseisvalt teenitud taskuraha. Noortemalevates on enamasti noored vanuses 13-19 aastat (vt ka: <https://haridusportaal.edu.ee/artiklid/noortelaagrid-ja-malevad>).

Noortemalev – noortele suunatud projekt, mille kaudu noor saab esimese lepingulise töökogemuse, õpib tundma töösuhte ja -keskkonna ning karjääriplaneerimisega seotud teadmisi ja saab osa ühistegevustest (<https://harno.ee/malevad>)

Noorte püsilaager - äriregistrise, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrise või usuliste ühenduste registrise kantud isiku, riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikusse registrise kantud asutuse või avalik-õigusliku juriidilise isiku laager, mida peetakse noortelaagri põhimääruse ning valdkonna eest vastutava ministri antud noortelaagri tegevusloa alusel ning mille ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva ja mis tegutseb aastas üle 60 päeva („Noorsootöö seadus“).

Noorte projektlaager - äriregistrise, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrise või usuliste ühenduste registrise kantud isiku, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikusse registrise kantud asutuse või avalik-õigusliku juriidilise isiku laager, mida peetakse valla- või linnavalitsuse loal ning mille ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva ja mis tegutseb aastas kuni 60 päeva (Noorsootöö seadus).

Noortepoliitika – osa laiemast noortevaldkonnast. See on noore tegelikest vajadustest ja ülesannetest lähtuv koordineeritud ning eesmärgikindel tegutsemine eri eluvaldkondades.

Noorteühing – mittetulundusühing, mille liikmetest vähemalt kaks kolmandikku on noored ning mille eesmärk on noorsootöö korraldamine (Noorsootöö seadus).

Noorteühendus – noorteühing või mitteformaalne noorterühm, mis tegutseb põhimõttel, et ühingu eesmärgid ja tegevus on määratletud liikmete ühisotsusega. Noorteühendused tegutsevad ühes või mitmes noorsootöö valdkonnas.

Reliaablus ehk usaldusväärsus – määr, milleni uuringuprotsess on korratav nii, et see annab sama tulemuse.

Representatiivsus – esinduslikkus. Vt. valimi representatiivsus.

Sihtrühm – kindlate tunnustega (sugu, vanus, elukoht jne) elanikkonna rühm, kelle seas uuring läbi viiakse.

Statistiline viga – viga, mis on tingitud sellest, et ei ole uuritud kõiki objekte (nt 7-26 aastaseid noori), vaid nende juhuslikku alamosa (valimit). Mida suurem on valim, seda väiksem on statistiline viga. Seega, kui mitte uurida kõiki objekte, vaid teha neist valik, siis üldistusi tehes ei saa kunagi 100%-lise kindlusega väita, et valimit uurides ilmnenu tuled kogu üldkogumi kohta kehtiksid. Statistiline viga jääb tavaliselt 1-5% piiresse.

Valiidsus – määr, mille osas uuringuprotsess on täpne ja kajastab seda, mida tegelikult mõõta/uurida sooviti.

Valikuuring – uuring, kus andmeid ei koguta kõigi uuritavate objektide käest, vaid neist tehakse valik ja mõõdetakse teatud väikest osa üldkogumist.

Valim – kui kõiki huvi pakkuvaid objekte pole võimalik uurida (näiteks neid on liiga suur hulk ja see läheks kalliks), tuleb teha valik, mis oleks võimalikult üldkogumi sarnane. Kuna valim on ainult üks osa kõigist objektidest, siis tehtud järeldused ei saa olla absoluutselt õiged ning tuleb arvestada statistilise veaga.

Valimi representatiivsus – näitab seda, kui hästi peegeldab uurimuses osalenud valim tervet üldkogumit, st kas valim on ikka esinduslik. Mida suurem on valim, seda lihtsam on tagada tema representatiivsust.

Üldkogum – objektide hulk, mille kohta soovitakse vastavalt püstitatud uuringuülesandele informatsiooni saada.

Euroopa Noorteinfo Harta. Kättesaadav: <https://www.eryica.org/charter>

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Kättesaadav:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/128122012005?leiaKehtiv>

Noorsootöö seadus. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062020010?leiaKehtiv>

Noorsootöötaja kutsestandard. Kättesaadav:
https://www.kutseregister.ee/et/standardid/?filter_url=4fbb67119fb8062b7af293f6a645bfa9

Sissejuhatus

Noorsootöö kvaliteedi hindamissüsteem võimaldab noorsootöö peamisel korraldajal – kohalikul omavalitsusel (edaspidi: KOV) – hinnata noorele loodud võimalusi noorsootöös ning nende kvaliteeti. KOV on noorsootöö kvaliteedi hindamisel praktiline kasusaaja. KOV seisukohalt võimaldab kvaliteedihindamine näidata noorsootöö tulemuslikkust ja selle tegijate pädevust, mis omakorda parandab valdkonna mainet ja rahastamist. Kvaliteedi hindamisele peaks järgnema parandustegevuse kavandamine ja elluviimine.

Käsiraamat on abivahend KOVile noorsootöö kvaliteedi hindamisel ning see on jagatud kolmeks osaks:

1. I osa – noorsootöö kvaliteet ja selle hindamine

Käsiraamatu esimene osa algab sissejuhatusega noorsootöö ja kvaliteedijuhtimise valdkonda – taustainfona kirjeldatakse noorsootöö korraldust Eestis ning kvaliteedi juhtimise aluspõhimõtteid ja määratlusi. Selles osas kirjeldatakse muu hulgas seda, mis on kvaliteet, kvaliteedijuhtimine ja kvaliteedihindamine. Samuti käsitletakse seda, miks on kvaliteedijuhtimine noorsootöö valdkonnas oluline ja kasulik. Peale taustainfo sisaldab käsiraamatu esimene osa noorsootöö kvaliteedi mõõtmise ja hindamise süsteemi kontseptsiooni kirjeldust ning esitab indikaatorivaliku. Kontseptsiooni kirjelduse eesmärk on anda kvaliteedi hindajale ülevaade hindamissüsteemi loogikast ja ülesehitusest.

2. II osa – noorsootöö kvaliteedi hindamise läbiviimine

Käsiraamatu teises osas antakse noorsootöö kvaliteedi hindajatele praktilisi soovitusi hindamisprotsessi kohta. Selles osas kirjeldatakse hindamisprotsessi rakendamist. Hindajad saavad muu hulgas vastuse küsimustele, mida tuleb kvaliteedi hindamiseks teha; kes on kvaliteedihindajad ning kui kaua see aega võtab.

3. III osa – Küsitluse läbiviimine noorsootöö kvaliteedi hindamisel

Kvaliteedihindamise läbiviimine eeldab andmete olemasolu, sh võib olla vajadus küsitluste läbiviimiseks noorte, noorsootöötajate jne seas. Käsiraamatu kolmandas osas antakse kvaliteedihindajatele juhiseid andmete kogumiseks, näiteks kirjeldatakse küsitlusmetoodikaid, valimi moodustamise põhimõtteid ja pakutakse näpunäiteid küsitlustulemuste analüüsimiseks.

Et saada noorsootöö kvaliteedi hindamise eesmärkidest, võimalustest ja praktilisest küljest hea ülevaade, on soovitatav, et hindajad tutvuksid käsiraamatu kõikide osadega. Lisaküsimuste tekkimise korral tasub pöörduda Haridus- ja Noorteameti (edaspidi: Harno) poole, kes on noorsootöö kvaliteedi hindamise eestseisja ja KOVide nõuandja.

Noorsootöö kvaliteet ja selle hindamine

I osa

2 Noorsootöö ja selle kvaliteet

Selles peatükis antakse ülevaade sellest, kuidas on noorsootöö Eestis korraldatud, ning kirjeldatakse noorsootöö kvaliteedi tagamise lähtealuseid.

2.1 Noorsootöö korraldus Eestis

Noorsootöö valdkonna alusdokumentideks Eestis on [Noorsootöö seadus](#) ja „[Noortevaldkonna arengukava 2021–2035](#)“. Noorsootöö seaduse kohaselt on noorsootöö võimaluste loomine noore mitmekülgseks arenguks.²

„Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda.“
(*Noorsootöö seadus*)

„Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ on riiklikul tasandil noorsootöö eesmärges käsitlev dokument, kus on sätestatud noortepoliitika ja noorsootöö lähtekohad ning eesmärgid. Noorsootöö eesmärk on luua eeldusi ja toetada noore toimetulekut ühiskonnaliikmena. Noorsootöö loob noorele tingimused personaalseks (isiksuslikuks) ja sotsiaalseks arenguks uute teadmiste ja oskuste omandamise kaudu mitteformaalse ning informaalset õppimise keskkonnas. Arengukava meetmete välja töötamisel on lähtutud Eesti noortepoliitika põhimõtetest, mille kohaselt tuleb:

- käsitleda noort tervikuna, st selleks, et rakendada tõeliselt mõjusaid tegevusi ja meetmeid mistahes noortesse puutuva eesmärgi saavutamiseks või probleemi lahendamiseks, on vaja vaadelda noore inimese kogu eluolu ja seda mõjutavaid tegureid, mitte piirduda ühe asutuse või valdkonna haldusala raamidega;
- kaasata noori, st kaasamine on meetmete kvaliteedi ja mõju tagamise vahend;
- saavutada koosmõju, st püüelda erinevate valdkondade ja teadmiste kasutamise kaudu suurima ühise mõju saavutamise poole.³

Et noorsootöö valdkonnas tegutsejate kvalifikatsiooni selgemalt määratleda, on vastu võetud noorsootöötaja kutsestandard⁴, mis sätestab kvalifikatsiooninõuded noorsootöötajatele. Kutsestandard on ühiste väärtuste ja arusaamade alus, mis loob selgepiirilise raamistikku noorsootöötaja kvalifikatsiooni määratlemiseks.

Euroopa Liidu tasandil on noorsootöö olulisust rõhutatud mitme laiapõhjalise dokumendiga. Näiteks saab esile tuua Euroopa Liidu Noortepoliitika Valge Raamatu (2001)⁵, mis loob ühtse aluse Euroopa Liidu tasandil noortepoliitikale ning toob välja vajaduse kaasata noori otsuste tegemisse, et kasvatada neist aktiivsed kodanikud. Euroopa noortepoliitika raamdokument „A European Framework For Youth

² Noorsootöö seadus. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062020010?leiaKehtiv>.

³ Noortevaldkonna arengukava 2021–2035. Kättesaadav: <https://www.hm.ee/et/noortekava-2035>

⁴ Noorsootöötaja kutsestandard. Kättesaadav: https://www.kutseregister.ee/et/standardid/?filter_url=4fbb67119fb8062b7af293f6a645bfa9

⁵ A New Impetus For European Youth. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11055> (vaadatud 19.03.2018).

Policy” (2005)⁶ loob noortepoliitika kujundamise alused. Euroopa noortevaldkonna strateegia „EU Strategy For Youth – Investing and Empowering” (2009)⁷ rõhutab noorsootöö ja elukestva õppe tähtsust ning noorsootöö tiheda suhestamise vajadust teiste valdkondadega, nagu perepoliitika ja tööturg.

Noorsootööst saadud kogemuste talletamiseks on välja töötatud Euroopa Noortepass „European Youthpass”⁸, milles on kaheksa võtmepädevust, mida iga kodanik peaks valdama. Noore osalemisi neid pädevusi arendavates projektides kajastatakse passis, mis aitab sellega esile tuua noore kogemusi tööturule sisenemisel. Noortepassi väljastatakse programmi Euroopa Noored alaprogrammides osalenutele. Internetikeskkonnas Teeviit pakutakse noortele võimalust kõik oma olulised töö- ja õpikogemused (sh noorsootöös õpitu) ühte kohta koondada, neid analüüsida ning need väärtuslikud kogemused CV-ks vormistada.⁹

Eestis on noorsootöö peamine elluviija KOV, kellele on kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega (KOKS)¹⁰ pandud ülesandeks korraldada noorsootööd oma vallas või linnas ning kes kaasab võimaluse korral noorsootöösse ka kolmanda ja erasektori. KOV ülesanne on määratleda noorsootöö prioriteetid oma haldusterritooriumil ning võimaluse korral toetada seal tegutsevaid noorteühinguid, -projekte, -programme ja noorte osaluskogusid. Noorsootöö korraldamise ülesanded on pandud KOV-le, kuna tegemist on noore elu- ja tegutsemiskohale lähima tasandiga.

Noorsootööd viivad peale KOV-de ellu noorteühingud (näiteks Noorteühing Eesti 4H, Eesti Skautide Ühing, Eesti Väitlusselts ja paljud teised), huvikoolid, noortekeskused, noortelaagrid, noortemalevad jne.

Riiklikult korraldab järelevalvet ja koordineerimist noorsootöö valdkonna üle Haridus- ja Teadusministeerium¹¹ ja selle allasutus Haridus- ja Noorteamet.

Enne kvaliteedihindamisega alustamist on hea tutvuda ülevaatega noortevaldkonnast¹², noorsootöö õpikuga¹³

⁶ A European Framework For Youth Policy. Kättesaadav: https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/3084919/COE_european_framework_4YP_EN.pdf/998de93b-bc9d-475f-bf27-d6fd9a810fed (vaadatud 19.03.2018).

⁷ EU Youth Strategy. Kättesaadav: https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en (vaadatud 19.03.2018).

⁸ Euroopa Noortepass. Kättesaadav: <http://euroopa.noored.ee/noortepass> (vaadatud 11.08.2010).

⁹ Portaali Teeviit. Kättesaadav: www.teeviit.ee (vaadatud 16.09.2019).

¹⁰ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122012005?leiaKehtiv>

¹¹ Noorsootöö seadus. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062020010?leiaKehtiv>.

¹² Haridus- ja Teadusministeeriumi veeb: <https://www.hm.ee/et/tegevused/noortevaldkond>

¹³ Noorsootöö õpik. Kättesaadav: https://mitteformaalne.ee/wp-content/uploads/2020/09/Noorsootoo_opik_veebi_uusver1.pdf

3 Kvaliteedihindamise olemus ja olulisus

Kvaliteedijuhtimise valdkonnas on Eestis viimase 20 aasta jooksul toimunud oluline areng. Algul vaid tootmisettevõtetele suunatud lähenemisviisi on üha enam kasutatud ka avalikus sektoris, luues sellega uut väärtust nii avaliku sektori organisatsioonide tegutsemisel kui ka avalike teenuste osutamisel.

Kvaliteedijuhtimise eesmärk avalikus sektoris on eelkõige aidata kaasa avaliku sektori organisatsioonide toimivuse tõhustamisele, avalike teenuste kvaliteedi tõstmisele ja tulemuslikkuse üldisele kasvule. Kvaliteedijuhtimine võib aidata parandada organisatsioonikultuuri, suurendada töötajate rahulolu ja motiveeritust ning tõsta klienditeeninduse taset.

Kvaliteedi hindamiseks on oluline mõista kvaliteedihindamise ja kvaliteedijuhtimise süsteemi olemust tervikuna ning teadvustada selle olulisust oma tegevuse parendamisel.

3.1 Mis on kvaliteedijuhtimine ja kvaliteedihindamine?

Selleks, et kvaliteeti juhtida, on esmalt vaja selgitada, mis on kvaliteet. Kvaliteeti on mõistetud mitmeti, kuid tuntuimate näidetena saab esile tuua järgmist:

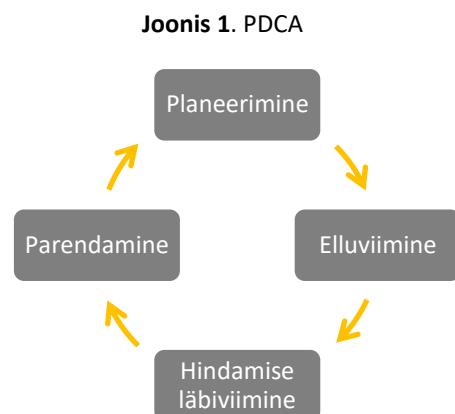
1. „Kvaliteet peab olema suunatud kliendi vajadustele, nii praegustele kui tulevastele.”¹⁴
2. „Määr, milleni olemuslike karakteristikute kogum täidab nõudeid.”¹⁵

Lühidalt on võimalik eespool toodut arvestades öelda, et kvaliteeti saab mõista kui kliendi nõuete ja soovide täitmist.¹⁶ Kvaliteet ei teki iseenesest, vaid eeldab teadlikku juhtimist.

Kvaliteedijuhtimine on tervikprotsess, mille eesmärk on järjepideva tegevusega tagada ja parandada kvaliteeti. See on pidev tegevus, mis koosneb kvaliteedi hindamise läbiviimisest, tegevuskava koostamisest kvaliteedi tõstmiseks, parendustegevuse elluviimisest ning nende tulemuste hindamisest.

Kvaliteedijuhtimine toimub tsüklina, mis tähendab, et kvaliteedi parendamine ja tegevuse kvaliteedi hindamine toimuvad vaheldumisi.

Seda ideed illustreerib hästi kõrvalolev joonis, mis kujutab kvaliteedijuhtimise protsessi W. E Demingi käsitluse järgi. Sellist lähenemist nimetatakse Demingi ringiks ehk PDCA (Plan, Do, Check, Act) tsüklikliks.

Kvaliteedihindamine on seega üks osa kvaliteedijuhtimise süsteemist, millega tagatakse ja parandatakse tegevuse kvaliteeti.

¹⁴ W. Edwards Deming.

¹⁵ EVS-EN ISO 9000:2001 kvaliteedijuhtimissüsteemid – alused ja sõnavara.

¹⁶ Oaland, J. R. (2006), Terviklik kvaliteedijuhtimine.

Kvaliteedihindamise kaudu selgitatakse, kas ja mil määral on tegevus või teenus kvaliteetne. Hindamine aitab selgitada puudujääke tegevuse kvaliteedis ning see on parendustegevuse elluviimise sisend.

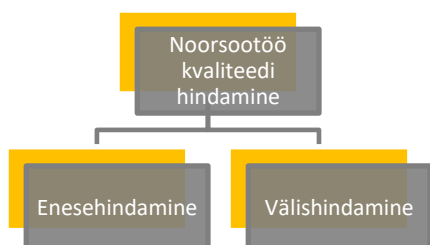
Kvaliteedihindamine võib toimuda nii enese- kui ka välishindamise käigus. Enesehindamise käigus hindavad tegijad ise enda tööd ja selle tulemuslikkust. Välishindamist korraldab sõltumatu välisekspert või nende rühm.

„Enesehindamine on protsess, mille käigus organisatsioon teadvustab oma harjumuspäraseid tegutsemisviise ja püüab leida võimalusi nende parendamiseks.”

Eesti Kvaliteedijuhtimise Keskus

Mõlemal hindamismeetodil on tugevusi ja nõrkusi. Näiteks on enesehindajatel väga hea ülevaade tehtud tegevustest ning õnnestumiste või ebaõnnestumiste põhjustest. Samas võib ainult enesehindamine anda tegevuse tulemuslikkusest liiga subjektiivse pildi ning tekitada võimaluse olukorda tegelikkusest paremini kajastada. Välishindamise eelis on see, et kõrvaltvaataja pilk võimaldab anda tegevuse tulemuslikkusele erapooletuma hinnangu. Probleeme võib tekitada aga välishindaja suutmatus mõista konkreetse hindamisobjekti eripära.

Joonis 2. Noorsootöö kvaliteedi hindamine

Seetõttu on usaldusväärse hindamistulemuse saamiseks otstarbekas kombineerida enese- ja välishindamist. Sel juhul hindavad enesehindajad kõigepealt ise enda tööd ning seejärel annavad sellele hinnangu välishindajad. Enese- ja välishindajate arvamuste ühtimine kinnitab hinnangute õigsust, erisused võivad aga anda head teavet selle kohta, milliseid küsimusi tuleks lisaks analüüsida.

Euroopa Kvaliteedijuhtimise Sihtasutuse (EFQM) määratluse kohaselt on hindamine „tegevuste ja tulemuste kõikehõlmav, süstemaatiline ja regulaarne ülevaatus vastavalt täiuslikkuse mudelile”¹⁷. Noorsootöö kvaliteedi hindamise kontekstis võib seda tõlgendada selliselt, et noorsootöö kvaliteedi hindamine seisneb noorsootöö tegevuste ja nende tulemuste võrdlemises kvaliteetse noorsootöö kriteeriumidega. Seega on kvaliteedi hindamisel oluline kõigepealt teada kriteeriumeid, milline peaks kvaliteetne noorsootöö olema, ning seejärel on võimalik elluviidavat tegevust nende järgi hinnata. Seetõttu pakub noorsootöö kvaliteedi hindamise süsteem välja noorsootöö kvaliteedi visiooni ja eesmärgid, mida on kirjeldatud peatükis 5.

¹⁷ EFQM. Täiuslikkuse mudel Kättesaadav: <http://eaq.ee/sisu/efqm-taiuslikkusemudel>.

3.2 Miks on noorsootöö kvaliteedi hindamine oluline?

KOV on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse järgi¹⁸ noorsootöö korraldaja KOV territooriumil. Alljärgnevalt on kirjeldatud, miks on kvaliteedihindamine KOV-ide jaoks oluline ehk millised on selle rakendamise võimalikud kasutegurid.

1. Hetkeseisu kaardistamine ja parendamisvõimaluste teadvustamine

Kvaliteedihindamise käigus kogutakse andmeid tegevuse kvaliteedi praeguse seisuga kohta. See tähendab, et kvaliteedihindamine annab tegijatele endale hea ülevaate tehtavast tööst. Selle abil on võimalik välja selgitada ja kavandada ka parendamist vajavaid suundi. Seega on kvaliteedihindamine üks olulisi viise noorsootöö kvaliteedi tõstmisel ning abiks tulevikusuundade määramisel.

2. Tagasiside noorsootöö tegijatele

Kvaliteedihindamine annab noorsootöö tegijatele tehtud töö kohta tagasisidet. Selles kontekstis võib eriti väärtuslikuks pidada välishindamist, mis on hea võimalus saada objektiivset tagasisidet ja soovitusi väliseksperditelt. Konstrukttiivne tagasiside aitab omakorda kaasa noorsootöö valdkonna üldise professionaalsuse tõusule.

3. Teadlikkuse tõstmine noorsootööst ja selle valdkonna olulisuse põhjendamine

Noorsootöö kvaliteedi hindamine võimaldab noorsootöö valdkonna tegemistele tähelepanu tõmmata ning teadvustada selle valdkonna olulisust. Selle saavutamiseks tuleks kõiki olulisi pooli hindamisprotsessist ja selle tulemustest pidevalt teavitada ning kõik olulised pooled hindamisse kaasata. Kvaliteedihindamine on potentsiaalne uudis, mis võimaldab noorsootöö tegemistest rääkida. Positiivsed hindamistulemused võivad olla abiks ka noorsootöö valdkonna arenguplaanide elluviimise põhjendamisel. Kui KOV-il on tänu kvaliteedihindamisele olemas mõõdetav ja selge teave noorsootööst, võib see aidata noorsootöö eelarvet põhjendada ja ka lisavahendeid kaasata.

4. Ühise standardi seadmine noorsootöö kvaliteedile

Noorsootöö kvaliteedi hindamine ühise mudeli järgi aitab tagada sarnasemat arusaama noorsootöö kvaliteedi sisust ja visioonist. Arusaam kvaliteetsest noorsootööst võib erineda nii KOV-ide vahel kui ka ühe KOV-i erinevate noorsootöö poolte vahel. Hindamissüsteem seab kvaliteetsele noorsootööle ühise standardi ning aitab seega seda arusaama ühtlustada.

KOMMENTAAR

*Kas ja milline oli Teie hinnangul läbiviidud enesehindamisest saadud kasu?**

- „Suur ülevaade terviklikust hetkeolukorrast on nüüd olemas. Saime head lähtematerjali uue noorsootöö arengukava koostamiseks.“
- „Avalik tähelepanu kohalikus pressis aitas KOV kasule kaasa. Nüüd räägitakse noorsootööst ja selle hindamisest linnas laiemalt.“
- „Üllatav kui paljude asjadega me ei tegele. Selgub, et ikka on vaja, kuigi meil on väike vald. Ka üksikut noort peab märkama.“
- „Rahvas tuli kaasa, saime justkui elektrilöögi – särtsu, mis pani ühtemoodi asjadele vaatama.“

**2010. a piloothindamistel osalenud KOV-id*

¹⁸ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017022>. (Vaadatud 19.03.2018)

5. Noorsootöö tunnustamine

Hästi tehtud noorsootööd tuleb tunnustada ja eeskujuks tõsta. Kvaliteedijuhtimine ja -hindamine annab suurepärase võimaluse igale KOV-ile hinnata end seatud kriteeriumide järgi ning saada hästi tehtud noorsootöö eest tunnustust. Tunnustamisega kaasneb ka parima praktika tutvustamine ja levitamine, mis omakorda aitab noorsootöö kvaliteeti tõsta.

6. Teadmiste ja kogemuste vahetamine KOV-ide vahel

Peale kasu, mida hinnatav KOV kvaliteedihindamisest saab, on teise KOV hindamisprotsessis välishindajana osalemine hea võimalus tutvuda teiste KOV-ide noorsootöö praktikaga ning vahetada teadmisi ja kogemusi. Samuti on välishindamises osalemine noorsootöötajale väärtuslik koolituskogemus.

7. Teave riigile noorsootöö toimimise kohta

Kvaliteedihindamise tulemusel kogutud teave on vajalik riigi tasandil, kus on tänu sellele olemas info KOV noorsootöö kvaliteedi kohta. Selline teave aitab riigi ja kogu Euroopa Liidu vahendeid noorsootöö valdkonnas täpsemini suunata.

KOMMENTAAR

*Kas ja milline oli Teie hinnangul läbiviidud enesehindamisest saadud kasu?**

- „Sai kinnitust ning tuge tehtu tugevatest külgedest ja arenguvajadustest ning konkreetseid ideid.“
- „Varem oli ettekujutus, milline olukord võib olla, nüüd muutus see faktideks.“
- „Kogukond sai/saab põhjaliku ülevaate linnas toimuvast noorsootööst, üldsus ja KOV mõistab paremini noorsootöö tervikut.“
- „Kaardistasime oma olemasolevad ressursid. KOV-des on sageli noorsootöö põhiraskus pandud avatud noortekeskustele, avastasime, et noorsootööd saab teha ka teistes asutustes, näiteks raamatukogus.“
- „Saime teadlikuks, kes panustavad noorsootöösse ja et see võrgustik on niivõrd suur.“
- „Parendusettepanekute elluviimisel ilmneb ka reaalne kasu: ümarlaud kõikide osapooltega rääkimaks vajalikest muudatustest ning määrates konkreetsed vastutajad.“
- „Hinges on muutus: tahe, et noorsootöö on kaardil.“

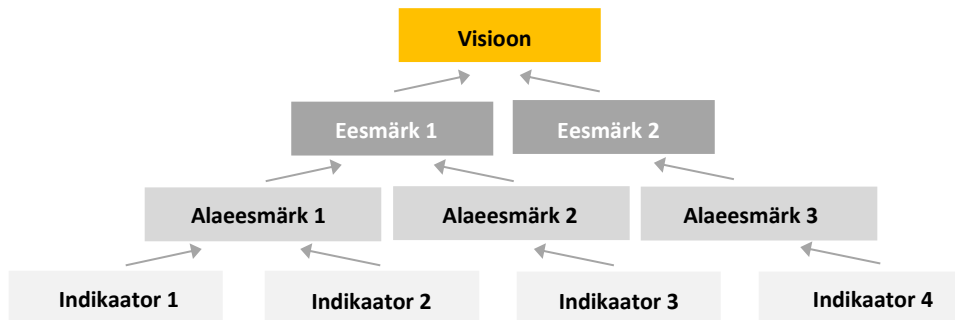
**2011. a piloothindamistel osalenud KOV-id*

4 Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel

4.1 Hindamismudeli üldkontseptsioon

Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel on üles ehitatud põhimõttel, et kõigepealt määratletakse noorsootöö visioon ja eesmärgid ning seejärel kirjeldatakse nendele vastavaid indikaatoreid. Selline lähenemine paneb paika kvaliteetse noorsootöö komponendid ning määratleb eesmärkide ja indikaatorite vahelise seose. See loob ühtse arusaama kvaliteetse noorsootöö olemusest ning selle kaudu tagatakse, et teavet kogutakse vaid asjakohaste, st noorsootöö kvaliteedi indikaatorite kohta.

Joonis 3. Hindamissüsteemi üldlähenemine

Teisisõnu võib sellise süsteemi valikut põhjendada sellega, et kuivõrd noorsootöö kvaliteedi hindamine on praeguse olukorra võrdlemine kvaliteetse noorsootöö tunnustega, peame enne noorsootöö kvaliteedi hindamist teadma, millistele kriteeriumidele peab noorsootöö vastama, et seda võiks pidada kvaliteetseks.

4.1.1 Visioon ja eesmärgid

Hindamise läbiviimise eelduseks on kvaliteetse noorsootöö tunnuste ehk soovitatava ideaalolukorra kirjeldamine. Seetõttu on oluline määratleda noorsootöö visioon ja eesmärgid, mille täitmist või mittetäitmist hindamisel analüüsida.

Visioon on ettekujutus sellest, mille poole tegevusega püüeldakse, ehk teisisõnu terviklik tulevikukujutus. Visioon peab aitama vastata küsimusele, kuhu me läheme ja milline on edu, mida me taotleme pikemas perspektiivis. Visioon peab esitama väljakutse ja panema inimesed pingutama oma eesmärkide saavutamiseks.¹⁹

Eesmärk näitab, mis muutused peaksid kaugemas tulevikus tegevuse kaudu toimuma (5–10 aastat).²⁰ Eesmärk on konkreetne ja selge, kuid erinevalt visioonist ei võimalda see tavaliselt näha tervikut.

Alaeesmärk näitab, mida tahetakse saavutada mõnda konkreetset meetodit kasutades, ning iga alaeesmärk peab olema seotud peaeesmärgiga.

Visiooni ja eesmärkide sõnastamine tagab, et noorsootöö tegijal on selge ettekujutus sellest, mida peaks tehtavas noorsootöös saavutama. Teisiti öeldes võib eesmarke käsitleda kui teatud kontrollnimikirja tingimustest, mis peavad kvaliteetse noorsootöö tegemiseks täidetud olema.

¹⁹ Strateegilise planeerimise käsiraamat 2006, Rahandusministeerium.

²⁰ Rahvusvahelise projektijuhtimise käsiraamat 2002, Siseministeerium.

4.1.2 Indikaatorid

Selleks, et hinnata, kas ja mil määral on sõnastatud eesmärgid täidetud, tuleb määratleda kvaliteetse noorsootöö täitmise indikaatorid. Indikaatorite kohta teabe kogumine näitab noorsootöö kvaliteedi paranemist ning võimaldab hinnata noorsootöö praegust olukorda ja kavandada selle arendustegevust tulevikuks.

Indikaatorite ehk mõõdikute abil hinnatakse alaeesmärkide, eesmärkide ja visiooni saavutamist. Indikaatoreid võib liigitada mitmeti, võttes aluseks eri tunnused (nt mõõtmise objekt, teabe kogumise viis).

Vastavalt sellele, mida soovitakse mõõta, võib indikaatorid jagada mõju-, tulemus- ja väljundindikaatoriteks. KOVIDes läbiviidava noorsootöö kvaliteedi hindamiseks on asjakohane kasutada väljundi- ja tulemusindikaatoreid. Noorsootöö kvaliteedi hindamise eesmärk ei ole mõõta tegevuse pikaajalist mõju – seega ei vaadelda kvaliteedihindamisel mõjuindikaatoreid.

- **Mõjuindikaatorid** mõõdavad tegevuse mõjusid, mis kestavad või ilmnevad pikema aja jooksul.
- **Tulemusindikaatorid** mõõdavad noorsootöö tulemusel toimunud lühiajalisi muutusi kasusaajas.
- **Väljundindikaatoritega** mõõdetakse noorsootöö tegevuse otsest tulemust.

Mõjuindikaatorite hindamine eeldaks laiaulatuslikku noore elu ja toimetulekut kirjeldavate andmete kogumist, nende uuendamist ning neist regulaarsete ülevaadete koostamist, mis väljub kvaliteedihindamise raamistikust. Küll aga võivad kvaliteedihindamisel kogutud andmed olla mõjuindikaatorite hindamise üks sisendeid.

Tulemusindikaatorid on näiteks teenuste kasutamine noorte poolt, nende rahulolu, teadlikkus või muu selline. Väljundindikaatorid on seotud konkreetsete tegevustega, näiteks teenuste-struktuuride olemasolu, kvaliteedistandarditele vastavus, toetusviisid ja muu selline.

Hindamine indikaatorite järgi eeldab teabe kogumist. Need allikad võivad olla esmased ja teisesed. Sageli kasutatakse indikaatorite kohta andmete kogumiseks järgmisi allikaid:

- sekundaarandmed (nt statistika, aruanded);
- kasusaajate hinnang (nt noorte, lastevanemate arvamus);
- hindamise läbiviijate hinnang (enese- või välishindajate hinnang).

Kuna ühest allikast laekuv teave ei pruugi anda eesmärgi kohta piisavalt adekvaatset infot, kombineeritakse noorsootöö kvaliteedi hindamise lähenemisviisis indikaatoreid, mille kohta kogutakse teavet eri allikatest. See on oluline eelkõige seepärast, et ühest infoallikast laekunud teave sisaldab sageli subjektiivseid elemente, mille filtreerimiseks on vaja sama uurimisküsimuse kohta koguda lisatõendeid, mis võivad kinnitada, ümber lükata või täiendada esimesest allikast laekunud infot (triangulatsiooni põhimõte). Näiteks võib noorteinfo vastata kvaliteedistandardile, samal ajal kui noorte rahulolu sellega on madal. Teiseks võimaldab eri allikatest laekunud teave selgitada võimalike probleemkohtade põhjusi, et kavandada nende põhjal arendustegevust.

4.2 Hindamissüsteemi lähtealused

Selles alapeatükis on kirjeldatud noorsootöö kvaliteedi mõõtmise ja hindamise süsteemi lähtealuseid, sh seda, kuidas rakendub selles süsteemis kvaliteedijuhtimisest tuntud pideva parendamise põhimõte ning millistest noorsootöö põhimõtetest süsteem lähtub.

4.2.1 Pideva parendamise põhimõtte rakendamine

Praktikas toimub visiooni, eesmärkide ja indikaatorite kasutamine sarnaselt Demingi ringile ehk PDCA (Plan, Do, Check, Act) tsüklile. Selle põhietapid kvaliteedihindamise läbiviimisel on järgmised:

- Kavanda (Plan) – kõigepealt määratakse visioon ja eesmärgid ning plaanitakse noorsootöö valdkonna tegevust.
- Vii ellu (Do) – seejärel viiakse kavandatud tegevus praktikas ellu (nt korraldatakse üritusi, rajatakse avatud noortekeskus, korraldatakse huviringe ja laagreid jms).
- Hinda, kontrolli (Check) – pärast tegevuse elluviimist hinnatakse, millises mahus on kvaliteediindikaatorid täidetud. Selle raames kontrollitakse, kas soovitud tulemus ja maht on saavutatud. Toimub tagasiside küsimine tehtud tegevusele. Nende tulemusel selgitatakse, millised on kliendi rahulolu ja teenuse kitsaskohad.
- Muuda paremaks (Act) – pärast indikaatorite täitmise tulemuste teadasaamist asutakse tegevust parendama, et täita paremini seatud eesmärgid ja indikaatoritasemeid. Pärast paranduste tegemist jõutakse tagasi kavandamisfaasi. Üks tsükkel võtab eeldatavasti aega 1–3 aastat.

4.2.2 Hindamissüsteemi aluseks olevad noorsootöö põhimõtted

Hindamissüsteemis on arvestatud noorsootöö põhimõtteid, mis olid sõnastatud Eesti noorsootöö strateegias²¹ ning mudelit uuendades on arvesse võetud Noortevaldkonna arengukava 2014–2020²² läbivaid põhimõtteid ja eesmärgid :

- Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.
- Noorsootöös lähtutakse noorte vajadustest, huvidest ja soovidest.
- Noorsootöö põhineb noorte osalusel ja nende vabal tahtel.
- Noorsootöö põhineb noorte omaalgatusel.
- Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimumine.
- Noorsootöös lähtutakse eetilistest kaalutlustest ja võrdse kohtlemise põhimõttest.
- Noorsootöötaja lähtub töös noortega sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

²¹ Eesti noorsootöö strateegia 2006–2013. Kättesaadav: https://www.hm.ee/sites/default/files/noorsootoo_strateegia_0.pdf

²² Noortevaldkonna arengukava 2014–2020. Kättesaadav: https://www.hm.ee/sites/default/files/nak_est.pdf

- **Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.**

Noorte kaasamine on läbiv noorsootöö põhimõte, mis peaks rakenduma igasuguses noorsootöö tegevuses. Kvaliteedi hindamise süsteemis toetab seda põhimõtet eesmärk nr 4.3 „Noori kaasatakse otsustetegemise protsessi”.

- **Noorsootöös lähtutakse noorte vajadustest, huvidest ja soovidest.**

Nimetatud põhimõte on oluline lähtealus nii noorsootöö valdkonnas kui ka nüüdisaegsetes kvaliteedijuhtimise teooriates. Tervikliku kvaliteedijuhtimise üks põhiprintsiipi on kliendikeskus ehk kliendi vajadustest lähtumine, mis toetab nimetatud põhimõttest lähtumist.

Kvaliteedihindamise lähenemisviisis toetab seda põhimõtet alaeesmärk nr 4.7 „Regulaarselt uuritakse, sh NEET ja tõrjutusriskis noorte vajadusi, huvisid ja rahulolu noorsootööga ning antakse ja kogutakse tagasisidet, saadud teadmisi rakendatakse noortepoliitika kujundamisel”.

- **Noorsootöö põhineb noorte osalusel ja nende vabal tahtel.**

Osaluse põhimõte on oluline noortele demokraatliku osaluskogemuse andmisel ja nn rohujuure tasandil. Osalust tähtsustatakse mitmes kodanikuühiskonna temaatika alusdokumendis. Kvaliteedihindamise mudelis on esile toodud eesmärk nr 2 „Noorte osalus otsustes on rohkem toetatud”.

- **Noorsootöö põhineb noorte omaalgatusel.**

Noorte omaalgatuse tähtsustamine ja toetamine on oluline noorsootöö põhimõte. Kvaliteedihindamise mudelis toetab seda põhimõtet alaeesmärgid nr 2.2 „Soodustatakse noorte kodanikualgatusi” ja 1.2 „Noortele on tagatud mitmekülgsed võimalused ettevõtlikkuse suurendamiseks ja digivõimaluste kasutamiseks”.

- **Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimimine.**

Lõimimine eri tasanditel on määratud prioriteediks nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil. Lõimimise põhimõte sisaldub hindamissüsteemi alaeesmärgis 1.3 „Soodustatakse kodanikuteadlikkuse suurendamist, kodanikukasvatuse tõhustamist ja mitmekultuurilisuse väärtustamist”.

- **Noorsootöös lähtutakse eetilistest kaalutlustest ja võrdse kohtlemise põhimõttest.**

Võrdse kohtlemise ja eetilise põhimõte lähtub inimõiguste alusdokumentidest. Kvaliteedi hindamise süsteemis toetavad seda põhimõtet näiteks indikaator nr 1.1.7 „Noortele on tagatud võrdsed võimalused noorsootöös osalemiseks (sh väiksemate võimalustega noortele)” ja nr 4.3.5 „ Eri siht- ja vanuserühmadesse kuuluvate noorte (sh väiksemate võimalustega noorte, töötavate noorte, töötute noorte, noorte lapsevanemate jt) jaoks on loodud sobivad osalemisvõimalused ”.

- **Noorsootöötaja lähtub töös noortega sallivuse ja partnerluse põhimõttest.**

Nimetatud põhimõte kajastub hindamissüsteemi alaeesmärgi 4.4 „Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad” indikaatorites, mis käsitlevad noorsootöötaja pädevusi (sh sallivus ja partnerlus).

4.3 Noorsootöö visioon

Noorsootöö kvaliteedi hindamise eelduseks on kvaliteetse noorsootöö määratlemine ehk visiooni seadmine. Kuigi ühene kvaliteetse noorsootöö definitsioon puudub, võib selle lähtuvalt noorsootöö seadusest, noortevaldkonna arengukavast, KOKS-ist ja muudest noorsootöö dokumentidest sõnastada järgmiselt:

- **Igale noorele on noorsootöös kättesaadavad mitmekülgsed isiksuse arengu võimalused.**

Sellise määratluse kohaselt peab kvaliteetne noorsootöö olema kättesaadav igale noorele, mida rõhutab visiooni esimene osa („igale noorele on noorsootöös kättesaadavad ..“). See tähendab, et noorsootöö peamise korraldaja, KOV roll on tagada noortele noorsootöö teenuste/tegevuste kättesaadavus, näiteks võimaldada neile infoteenust, mitteformaalse õppimise võimalusi ning avatud noorsootööd. Noorsootöö peab olema kättesaadav kõigile noortele olenemata näiteks sellest, millise KOV territooriumil nad elavad. Võrdsete võimaluste pakkumine noortele on noorsootöö läbiv põhimõte.

Kättesaadavus on kvaliteetsetes noorsootöös oluline osa, kuid mitte ainus. Kuigi kättesaadavus on kvaliteetse noorsootöö oluline eeldus, on praeguseks jõutud Eesti noorsootöö arengus ajajärku, kus noorsootöö kättesaadavuse parandamine ei ole enam peamine ülesanne. Kvaliteedist rääkides on olulised ka muud tegurid.

Noorsootöö seaduse kohaselt on noorsootöö „tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgses arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda“²³. Selle kohaselt on kvaliteedist rääkides oluline arvestada ka tehtava või kavandatava noorsootöö mõju ehk seda, milline on noorsootöö roll noore kasvatamisel ja tema arengu soodustamisel. Seda kajastab noorsootöö visiooni teine osa („.. mitmekülgsed isiksuse arengu võimalused“). See tähendab, et KOV pakutavad võimalused peavad olema mitmekülgsed ning toetama noore arengut.

Sellise visiooni sõnastuse kohaselt peab kvaliteetne noorsootöö olema mitmekülgne ning võimaldama kõigile noortele arenguvõimalust.

4.4 Noorsootöö eesmärgid ja indikaatorid

Sõnastatud noorsootöö visioon koosneb neljast eesmärgist, mis täpsustavad visiooni:

- Noortel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks.
- Noorte osalus otsustes on rohkem toetatud.
- Noortele on loodud tingimused noorteinfo ning ennetamistegevuste kättesaamiseks.
- Kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond.

Eesmärkide sõnastamisel on lähtutud kvaliteetse noorsootöö visioonist ja olulisematest noorsootöö poliitika nüüdisaegsetest dokumentidest. Need on järgmised:

- Noortevaldkonna arengukava 2014–2020;
- Renewed Framework for European Cooperation in the Youth Field;
- EU Strategy for Youth – Investing and Empowering (2009);

²³ Noorsootöö seadus. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017039> (vaadatud 19.03.2018).

- Agenda 2020;
- Youth Policy Manual. How to Develop a National Youth Strategy (2009);
- European Youthpass (Euroopa Noortepass).

Sõnastatud noorsootöö visiooni ja eesmärgid on kirjeldatud alljärgneval skeemil.

Joonis 4. Noorsootöö visioon ja eesmärgid

Visioon	Igale noorele on noorsootöös kättesaadavad mitmekülgsed isiksuse arengu võimalused			
Eesmärk	1. Noortel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks	2. Noorte osalus otsustes on rohkem toetatud	3. Noortele on loodud tingimused noorteinfo ning ennetamistegevuste kättesaamiseks	4. Kvaliteetseks noorsootöök on loodud vajalik keskkond

Neljast eesmärgist kolm esimest on seotud konkreetsete noorsootöö tegevustega/teenustega ning need peaksid toetama noorte arengut mitmekülgisel moel. Valitud teemad sisalduvad nii lõimitud noortepoliitikas kui ka olulisemates ELi tasandi noorsootöö poliitikaid käsitletavates dokumentides.

Noorte arengut toetavate võimaluste loomise kõrval peavad kvaliteetse noorsootöö tagamiseks olema loodud teatud korralduslikud eeldused. Seetõttu on hindamismudelisse lisatud üks nn keskkonna eesmärk, mis koondab enda alla kõik noorsootöö korraldusega, sh selle põhimõtetega seotud näitajad.

Kuna kõik eesmärgid käsitlevad noortele loodud võimalusi ja tingimusi, kusjuures noored on 7–26 aastased, on hinnangute kujundamisel oluline meeles pidada, et tähelepanu oleks pööratud ka 18+ noortele ja nende erisusele võrreldes alla 18aastastega (nt MTÜ asutamise nõustamine, beebikool, jalgpalliring vms).

Indikaatorid on valitud järgmisel põhimõttel: ühelt poolt vaadeldakse, kas noorsootöök on võimalused loodud (väljundindikaatorid), ning teiselt poolt arvestatakse nende tegevuste tulemust (tulemusindikaatorid). Väljundindikaatorid võivad olla nii korralduslikud (näiteks tegutsevad avatud noortekeskused, võimaldatakse vabatahtliku töö tegemist) kui ka noorsootöö sisulisi tegevusi ja nende oodatavat mõju kirjeldavad (nt noorsootöötajad täiendavad end pidevalt, kodulehte uuendatakse korrapäraselt). Tulemusindikaatorid näitavad noorsootöö tegevustega seotud tulemusi, näiteks noorte osalemist, nende teadlikkust ja kaasatust.

Indikaatorid sisaldavad nii fakte (nt pakutakse võimalust huvihariduses osalemiseks, tegutsevad avatud noortekeskused), hindamise läbiviijate hinnanguid (nt eksisteerib läbimõeldud tunnustamiskord) kui ka noorte enda hinnanguid (nt noorte rahulolu noorteinfo teenuse kvaliteediga). Selline indikaatorite kombineerimine võimaldab tagada hinnangu võimalikult suure usaldusväärsuse.

Eesmärk 1: noortel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks

Eesmärgi valikul juhitud nii Eesti kui ka Euroopa Liidu noortepoliitika ja noorsootöö dokumentidest, milles on mitteformaalsel õppimisel oluline roll. Noorsootöö käsitlemine mitteformaalses keskkonnas toimuva õppena on Euroopa noortepoliitikas esile kerkinud ühes elukestva õppe tähtsustumisega ning arusaamaga, et noored on ühiskonna heaolu ja arengu alustala. Seetõttu on ka noorsootöö kvaliteedi hindamise süsteemi üks eesmärke luua noortele mitteformaalse õppe võimalused. Hindamissüsteemis vaadeldakse seda kui mitmekülgsede võimaluste loomist noorsootöös osalemiseks (huviharidus, huvitegevus, avatud noorsootöö jms) ja noorte ettevõtlikkuse suurendamiseks (noortemalevad, õpilasfirmade tegevuse toetamine, ettevõtluspäevad ja -nädalad jms). Samuti käsitletakse mitteformaalse õppimise eesmärgi all noorte kodanikuteadlikkuse tõstmist ja mitmekultuurilisuse väärtustamist ning õpikogemuse ja -tulemuste tunnustamist ja arvestamist.

Nimetatud eesmärgi alaeesmärgid:

- Noortele on loodud mitmekülgsed võimalused noorsootöös osalemiseks.
- Noortele on tagatud mitmekülgsed võimalused ettevõtlikkuse suurendamiseks ja digivõimaluste kasutamiseks.
- Soodustatakse noorte kodanikuteadlikkuse suurendamist, kodanikukasvatuse tõhustamist ja mitmekultuurilisuse väärtustamist.
- Tunnustatakse ja arvestatakse õpikogemust ja -tulemusi.

Alljärgnevalt on kirjeldatud eesmärgi 1 indikaatoreid.

Tabel 1. Eesmärgi „Noortel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks” indikaatorid ja nende selgitused

1.1	Noortele on loodud mitmekülgsed võimalused noorsootöös osalemiseks
1.1.1	Noortel on võimalus osaleda huvihariduses. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV territooriumil tegutsevad huvikeskused ning muusika-, kunsti-, spordi- või erahuvikoolid, mis pakuvad noortele huvihariduses osalemise võimalusi, või on sõlmitud vastavasisulised kokkulepped teiste KOV-dega.</i>
1.1.2	Noortel on võimalus osaleda üldharidus- ja kutsekooli noorsootöös (sh huvitegevuses). <i>Indikaator on täidetud, kui igas KOV-i üldharidus- ja kutsekoolis pakutakse kõikides astmetes (1.–3. klass, 4.–6. klass, 7.–9. klass ja gümnaasium, kutsekool) huvitegevuse võimalusi nii spordi, LTT, üldkultuuri (sh muusika, kunst, tants) huviala valdkondades</i>
1.1.3	Noortel on võimalus osaleda avatud noorsootöös. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV territooriumil tegutseb 300 noore kohta vähemalt 1 avatud noorsootööd pakkuv asutus (avatud noortekeskus, noortetuba) või on sõlmitud vastavasisulised kokkulepped teiste KOV-dega.</i>
1.1.4	Noortel on võimalus osaleda muudes KOV toetatud noorsootöö tegevustes/teenustes (laagrid, üritused, projektid jms). <i>Indikaator on täidetud, kui KOV territooriumil elavatel noortel on võimalus osaleda muudes KOV toetatud noorsootöö tegevustes/teenustes (laagrid, üritused, projektid jms), mis jäävad indikaatorites 1.1.1–1.1.3 mainitust välja.</i>
1.1.5	Noorsootöö võimalused on loodud mitmekülgses valdkondades (nt muusika, kunst, loodus ja keskkond, tehnika, sport, üldkultuur, kodanikuharidus, rahvusvaheline koostöö). <i>Indikaator on täielikult täidetud, kui noorsootöö võimalused on kõikides nimetatud valdkondades.</i>
1.1.6	Noortele on loodud teadmiste ja oskuste proovilepaneku ning nende esitlemise võimalused (nt võistlused, kontserdid, näitused, etendused, festivalid).

	<i>Indikaator on täielikult täidetud, kui KOV toetab üritusi (võistlusi, kontserte, näituseid, etendusi, festivale), mis pakuvad noortele teadmiste ja oskuste proovilepaneku ning nende esitlemise võimalusi (sh üleriigilisi). Toetus võib tähendada teavitamist, rahalist toetust, korraldusabi vms.</i>
1.1.7	Noortele on tagatud noorsootöös osalemiseks võrdsed võimalused (sh väiksemate võimalustega noortele). <i>Indikaator on täidetud, kui rakendatakse meetmeid väiksemate võimalustega noortele noorsootöös osalemiseks, et tagada kõigile võrdsed võimalused: väiksemate võimalustega noortel on toetus- või soodustusvõimalused noorsootöös osalemiseks (sh näiteks transporditoetus huvikooli minemiseks); juurdepääs ja sobilik huvitegevus erivajadustega noortele.</i>
1.1.8	Noorsootöö kvaliteedi ja tegevuste mõju hindamine toimub regulaarselt <i>Indikaator on täidetud, kui KOV-is pakutavate noorsootöö tegevuste kvaliteeti ja mõju hinnatakse regulaarselt vähemalt iga 5 aasta järel (näitajad võivad olla osalejate arv, osalemise kestvus, osalemise tulemused vms).</i>
1.1.9	Huvihariduses ja -tegevuses osalevate noorte arv on kõrge (vähemalt 15% kõikidest noortest). <i>Indikaator on täidetud, kui noorte vaba aja kasutust on uuritud ning huvihariduses ja -tegevuses (huvikeskustes, muusikakoolides, kunstikoolides, erahuvikoolides, üldhariduskoolide huviringides ja trennides, avatud noortekeskuste huvitegevuses) osalevate noorte osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest noortest (7–26aastased) on vähemalt 15%.</i> 7–12 a 13–19 a 19–26 a
1.1.10	Noorsootöös tervikuna osalevate noorte arv on kõrge (vähemalt 65%). <i>Indikaator on täidetud, kui noorte vaba aja kasutust on uuritud ning noorsootöös (huviharidus, avatud noorsootöö (ANK külastused), noorteühingud, osaluskogud, laagrid) osalevate noorte osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest noortest on vähemalt 65%.</i> 7–12 a 13–19 a 19–26 a
1.2	Noortele on tagatud mitmekülgsed võimalused ettevõtlikkuse suurendamiseks ja digivõimaluste kasutamiseks.
1.2.1	Noortel on võimalus osaleda ettevõtlikkust soodustavates tegevustes. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV toetab (ruumide kasutamine, eraldised) noorte ettevõtlikkust soodustavate programmide, projektide või tegevuste toimumist oma territooriumil või on sõlminud vastavasisulisel kokkulepped teiste KOV-dega (nt ettevõtlusnädal, õpilasfirmad, ettevõtlusõppe valikaine, noorte ettevõtlusega seotud projektid, seminarid noorte teadlikkuse tõstmiseks ettevõtlusest vms).</i>
1.2.2.	Noortele on loodud omaalgatus- või projektifond, mille abil oma ideid ellu viia. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV on loonud noortele esmase osaluskogemuse saamiseks keskkonna või võimalused, mille abil noored saavad omaalgatuslikke tegevusi ellu viia (näiteks on antud selleks eelarvelised vahendid noortekeskusele, koolile või noorteorganisatsioonidele).</i>
1.2.3.	Soodustatakse noorte poolt digivahendite tarka kasutamist. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV-i poolt on loodud võimalused, et toetada digivahendite kasutamist noorte poolt (nt arvutid, tahvelarvutid noortekeskustes) ning soodustatakse digivahendite tarka ja teadlikku kasutamist (nt teavitatakse noori küberruumi ohtudest jne).</i>
1.2.4.	Noortemalevas osalevate noorte arv on kõrge (vähemalt 10%). <i>Indikaator on täidetud, kui KOV territooriumil elavatest 13–19aastastest noortest 10% osaleb igal aastal noortemalevas.</i>
1.3	Soodustatakse noorte kodanikuteadlikkuse suurendamist, kodanikukasvatuse tõhustamist ja mitmekultuurilisuse väärtustamist.
1.3.1	Toetatakse noorte kodanikukasvatustliku sisuga tegevusi (programmid, koolitused, seminarid, õppevahendid jne) noorsootöö kaudu. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV toetab järjepidevalt noorte kodanikukasvatustliku sisuga programmide või projektide elluviimist (noorsootöö kaudu toetatakse vähemalt üht üritust aastas; nt noortele suunatud tegevused kodanikunädala, kodanikuaasta raames vms).</i>

1.3.2	Noortel võimaldatakse osaleda rahvusvahelistel noorteseminaridel, noortekohtumistel, koolitustel, konverentsidel, õpilasvahetuse programmides ja/või laagrites, mis on seotud noorsootöö väärtuste ja põhimõtetega ning mis põhinevad noort aktiivseks kodanikuks kujundamise raamistikul ja/või mitmekultuursuse väärtustamisel. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV toetab noori sellistel seminaridel, kohtumistel, koolitustel, konverentsidel, programmides või laagrites osalemisel (nt Erasmus+, õpilasvahetus, GLEN jms). Toetamine võib olla näiteks nõuanded projekti kirjutamisel ja selle juhtimisel, muu korraldustugi, kaasrahastamise tagamine jms.</i>
1.3.3	Noortele võimaldatakse teha vabatahtlikku tööd kohalikul tasandil. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV noored saavad teha vabatahtlikku tööd KOV asutustes või koostöö olemasolu korral KOV partnerite juures.</i>
1.3.4	Noortele võimaldatakse vabatahtliku töö tegemist rahvusvahelisel tasandil. <i>Indikaator on täidetud, kui noortele on loodud võimalused vabatahtliku töö tegemiseks rahvusvahelisel tasandil (nt levitatakse teavet, nõustatakse, toetatakse rahaga ja tehakse koostööd partneritega), nt EVT (Euroopa Vabatahtlik Teenistus) kaudu.</i>
1.3.5	Teiste riikide noortele on loodud võimalused teha vabatahtlikku tööd KOV asutustes (nt EVT – Euroopa Vabatahtlik Teenistus). <i>Indikaator on täidetud, kui KOV asutustes võimaldatakse vabatahtliku töö tegemist teiste riikide inimestele või koostöö olemasolu korral KOV partnerite juures.</i>
1.4	Tunnustatakse ja arvestatakse õpikogemust ning -tulemusi.
1.4.1	Eksisteerib läbimõeldud kord noorte mitteformaalse õppimise (sh vabatahtliku tööga saadud) kogemuse ja tulemuste tunnustamiseks. <i>Indikaator on täidetud, kui mitteformaalse õppe (sh vabatahtliku tööga) kogemuse ja tulemuste tunnustamine toimub järjepidevalt ja läbimõeldud korra alusel (sh antakse preemiaid, tiitleid, tänukirju).</i>
1.4.2	Mitteformaalse õppe arvestamine formaalhariduses toimub läbimõeldud korra alusel. <i>Indikaator on täidetud siis, kui mitteformaalse õppe arvestamine toimub läbimõeldud korra alusel (näiteks arvestavad üldhariduskoolid teatud ainetes (kehaline kasvatus, muusikaõpetus, kunstõpetus) õpitud).</i>
1.4.3	Noori teavitatakse mitteformaalse õppimise tunnustamise töövahenditest (nt Teeviit, Vabatahtlike Pass, Noortepass jt) <i>Indikaator on täidetud, kui KOV suunab oma noorsootöötajaid, et omavalitsuse noored kasutaksid mitteformaalse õppimise tunnustamise töövahendeid.</i>

Indikaatorid kajastavad mitteformaalse õppe võimalusi ning mõõdavad võimaluste olemasolu noorsootöös osalemiseks, noorte võimalusi ettevõtlikkuse suurendamiseks, kodanikuteadlikkuse suurendamist ja mitmekultuursuse väärtustamist ning õpitulemuste tunnustamist. Mitmekülsete võimaluste pakkumine mitteformaalses õppes noorsootöös osalemiseks on KOV pakutava noorsootöö aluspõhimõtteks. Võimalus osaleda rohujuure tasandil huvihariduses või avatud noortekeskuse töös on noorsootöö seisukohalt levinuim ja ka traditsioonilisim lähenemisviis. Seda mõõdavad näiteks indikaatorid 1.1.1 „Noortel on võimalus osaleda huvihariduses” ja 1.1.3 „Noortel on võimalus osaleda avatud noorsootöös”. Rohujuure tasandil pakutav kvaliteetne ja võrdse ligipääsuga noorsootöö moodustab olulise mitteformaalse õppe komponendi. Mitteformaalse õppimise määra mõõdab näiteks indikaator 1.1.9 „Huvihariduses ja huvitegevuses osalevate noorte arv on kõrge”.

Noorte ettevõtlikkuse valdkonnas on KOV-il eelkõige võimaluste looja roll, kuna ettevõtlikkus on valdkond, mida õpitakse peamiselt praktilise kogemuse kaudu, mida formaalharidussüsteemil on keerukas pakkuda. Laiapõhjalise mitteformaalse õppimise kaudu on võimalik suurendada noortele antavat positiivset kogemust ettevõtlikkuse ja töökogemuse osas. Üheks noorte ettevõtlikkust kajastavaks indikaatoriks on näiteks noortemalevates osalevate noorte arv (indikaator 1.2.4).

Mitteformaalne haridus panustab oluliselt kodanikuteadlikkuse kujunemisse KOV tasand võimaldab pakkuda programmides osalemiseks lisaväärtust eri programmide ja toetuste kaudu. Suhtlus rahvusvahelisel tasandil aitab kaasa positiivsete hoiakute kujundamisele mitmekultuurilisuse suhtes. Kodanikuteadlikkust mõõdavad näiteks indikaatorid 1.3.1 „Toetatakse noorte kodanikukasvatustliku sisuga tegevusi (programmid, koolitused, seminarid, õppevahendid jne)” ja 1.3.4 „Noortele võimaldatakse vabatahtliku töö tegemist rahvusvahelisel tasandil”.

Noorsootöö õpikogemuse ja -tulemuste tunnustamise võimaluse olemasolu KOV tasemel suurendab noorte positiivse tagasiside saamist ja selle kaudu innustavat kogemust. Seda iseloomustab indikaator 1.4.1 „Eksisteerib läbimõeldud kord noorte mitteformaalse õppimise (sh vabatahtliku töö raames) kogemuse ja tulemuste tunnustamiseks”. Mitteformaalses õppes kogetu väärtustamisele aitab kaasa selle arvestamine läbimõeldud korra alusel formaalhariduses, mida iseloomustab indikaator 1.4.2 kui ka kogemuse analüüsimiseks mõeldud töövahendite kasutamine, millele suunab indikaator 1.4.3.

Eesmärk 2: noorte osalus otsustes on rohkem toetatud

Noorte osalust neid puudutavates küsimustes ja ühiskonnas laiemalt on rõhutatud enamikus nüüdisaegsetes noorsootöö valdkonna strateegilistes dokumentides. Noorte osaluse puhul tuleb rõhutada KOV tähtsat rolli, sest enamiku noorte puhul saab osaluspraktika alguse koolist ja kodukoha lähedal toimivatest institutsioonidest (nt noorteorganisatsioonid, noortekeskus ja noortevolikogu). Noorte osaluse põhimõtte sisaldub ka kehtivas noorsootöö seaduses, mis sätestab, et „noorsootöö põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel”²⁴.

Seetõttu on osaluse- ja kuuluvuskogemuse toetamine valitud eesmärgiks ka noorsootöö kvaliteedi hindamisel. Nimetatud eesmärki käsitletakse kahe alaeesmärgi raames: noorte kodanikualgatuse ja osalus kogemuse saamise toetamine.

Nimetatud eesmärgi alaeesmärgid:

1. Soodustatakse noorte osalus kogemuse saamist.
2. Soodustatakse noorte kodanikualgatust.

Alljärgnevalt on kirjeldatud eesmärgi 2 indikaatoreid.

Tabel 2. Eesmärgi „Noorte osalus otsustes on rohkem toetatud” indikaatorid ja selgitused

2.1	Soodustatakse noorte osalus kogemuse saamist.
2.1.1	Toimivad noorte osaluse põhimõtetele (valitud noorte poolt, koosneb eri vanuserühmadesse kuuluvatest noortest, osaleb KOV otsustusprotsessis, esindab noorte huve) vastavad osalus kogud. <i>Indikaator on täidetud, kui tegutseb osalus kogu, mis vastab noorte osaluse põhimõtetele (valitud noorte poolt, koosneb eri vanuserühmadesse kuuluvatest noortest, osaleb KOV otsustusprotsessis, esindab noorte huve).</i>
2.1.2	Üldharidus- ja kutsekoolides tegutsevad õpilasesindused. <i>Indikaator on täidetud, kui kõikides üldharidus- ja kutsekoolides tegutsevad õpilasesindused (v.a algkoolid).</i>
2.1.3	Ette on nähtud rahaline toetus õpilasesindustele ja osalus kogudele. <i>Indikaator on täidetud, kui rakendatakse iga-aastast rahalist toetust õpilasesindustele ja osalus kogudele.</i>
2.1.4	Ette on nähtud mitterahaline toetus õpilasesindustele ja osalus kogudele.

²⁴ Noorsootöö seadus. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017039> (vaadatud 19.03.2018).

	<i>Indikaator on täidetud, kui rakendatakse iga-aastast mitterahalist toetust õpilasesindustele ja osaluskogudele (nt ruumide kasutamise võimaldamine, nõustamine, koolitamine (nt ühingute asutamise ja tegutsemispõhimõtete kohta)).</i>
2.1.5	<i>KOV toetab oma noorte osalust regionaalse ja riikliku taseme noortekogudes nende olemasolu korral KOV soodustab oma noorte osalemist ka regionaalse ja riikliku taseme noortekogudes (nt teavitamine, rahaline toetus). Indikaator on täidetud siis, kui KOV on konkreetsete tegevustega teadlikult regionaalse ja riikliku taseme osalust soodustanud.</i>
2.2	Soodustatakse noorte kodanikualgatusi.
2.2.1	Noorte kodanikualgatusi rahaliseks toetamiseks on loodud mehhanism ning seda rakendatakse. <i>Indikaator hõlmab kohalikul tasandil tegutsevaid kodanikualgatusi – noorteühingud ja muud noorte kodanikuühendused, noorteorganisatsioonid, noorte omaalgatused (v.a osaluskogu).</i>
2.2.2	Noorte kodanikualgatusi toetatakse mitterahaliste vahenditega. <i>Indikaator hõlmab kohalikul tasandil tegutsevaid kodanikualgatusi – noorteühingud ja muud noorte kodanikuühendused, noorteorganisatsioonid, noorte omaalgatused (v.a osaluskogu). Mitterahaline toetus on näiteks tasuta ruumide kasutamise võimaldamine, nõustamine, koolitamine (nt ühingute asutamise ja tegutsemispõhimõtete kohta).</i>
2.2.3	Noorte osalus noorteühingutes, noorteorganisatsioonides ja õpilasesindustes on vähemalt 5%. <i>Indikaator on täidetud, kui noorteühingutes, noorteorganisatsioonides, õpilasesindustes ja KOV noortekogus osalevate noorte osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest osalevatest noortest on vähemalt 5%.</i>
2.2.4	Noorte teadlikkus noorteühingutest ja noorteorganisatsioonidest on kõrge (vähemalt 15% noortest on teadlikud). <i>Indikaator on täidetud, kui osakaal (%) noortest, kes oskavad nimetada vähemalt ühe noorteühingu või -organisatsiooni (v.a. õpilasesindus, maakondlik noortekogu, avatud noortekeskus), ja kirjeldada-seletada, millega see tegeleb, on vähemalt 15%.</i>
2.2.5	Noorteühenduste tagasiside koostööle KOV-ga on hea (vähemalt 80% noorteühendustest hindavad koostööd heaks) <i>Indikaator on täidetud siis, noorteühenduste tagasiside koostööle KOV-ga on hea (vähemalt 80% noorteühendustest hindavad koostööd heaks).</i>

Selle eesmärgi indikaatorid mõõdavad noorte osaluskogemust ja kodanikualgatusi. Noorte osaluskogemuse soodustamine esinduskogude kaudu ja selle järjepidevuse tagamine on üks KOV ülesandeid. Seda on võimalik mõõta indikaatoritega 2.1.3 ja 2.1.4, mis näevad ette õpilasesindustele ja osaluskogude rahalise ning mitterahalise toetamise. Toetamise mõjusust näitavad indikaatorid 2.1.1 ja 2.1.2, mis käsitlevad õpilasesindustele ja osaluskogude rakendumist. Peale esinduskogude peaks KOV soodustama osalemist riiklikul ja regionaalsel tasemel – seda näitab indikaator 2.1.5.

Kodanikualgatusi soodustamise viisid on KOV rakendatavad vahendid, mis aitavad toetada noorteühenduste algatusi. Noorte kodanikualgatusi toetamist käsitlevad indikaatorid 2.2.1 ja 2.2.2. Oluline on, et KOV tugi vastaks noorte vajadustele ja ootustele, mistõttu on vajalik vaadelda noorteühenduste tagasisidet koostööle KOV-ga (indikaator 2.2.5). Tulemusindikaatoriteks on selle alaeesmärgi juures 2.2.3 ja 2.2.4, mis näitavad, kas KOV rakendatud meetmed on tulemuslikud.

Eesmärk 3: noortele on loodud tingimused noorteinfo ning ennetamistegevuste kättesaamiseks

Nimetatud eesmärk hõlmab noortele suunatud teabe asjakohasust ja kättesaadavust ning probleemide ennetamist ja tuge nendega toimetulekul. Noorteinfo valdkonda reguleerivad näiteks Euroopa Noorteinfo Harta ja teenusstandardid.

Noorte infotöö on aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava teabe ja teavitamise tagamine noortele.

Nimetatud eesmärgi alaeesmärgid:

- Noortele suunatud info on kättesaadav.
- Ennetustegevus ja tugi probleemidega toimetulekul on mitmekülgne ning seda toetatakse laiapõhjalise koostöövõrgustiku kaudu.
- Noorte rahulolu noorteinfo kättesaadavusega on suur (vähemalt 85% on rahul).

Alljärgnevalt on kirjeldatud eesmärgi 3 indikaatoreid.

Tabel 3. Eesmärgi „Noortele on loodud tingimused noorteinfo ning ennetamistegevuste kättesaamiseks” indikaatorid ja selgitused

3.1	Noortele suunatud info on kättesaadav.
3.1.1	Noortele pakutakse noorteinfo teenuseid ja noorteinfo levitamiseks kasutatakse mitmekülgseid teabekanaleid, sh internetikeskkonnas (nt infolistid, sotsiaalmeedia infolevitamisevõrgustik (sh need, kuhu kuuluvad ka koolinoorte esindajad), infomessid, infopäevad jt), mille kaudu on tagatud info levik noorte eri sihtrühmadele. <i>Indikaator on täidetud, kui pakutakse noorteinfo teenusstandardile vastava teenuse kvaliteediga noorteinfo teenust ning noori puudutava info levitamiseks kasutatakse mitmekülgseid teabekanaleid (sh internetikeskkonnas), mis tagavad info kättesaadavuse sihtrühmadele (nooremate laste puhul lastevanematele). Kui KOV-l endal puuduvad võimalused (organisatsioonid/allorganisatsioonid/üksused) teavitustegevuste elluviimiseks, siis on KOV-l selged kokkulepped ja koostöö teiste KOV_de, riigi-, era- või kolmanda sektoriga, mis tagavad omavalitsuse territooriumil elavatele noortele kvaliteetse juurdepääsu noorteinfo teenustele ning noorteinfo teenuseid.</i>
3.1.2	Noori teavitatakse info ja juhendamise olemusest ja kättesaadavusest (nt koolitused noortele, kooli ja avatud noortekeskuste külastused, mobiilne noorsootöö, veebipõhised keskkonnad jms). <i>Indikaator on täidetud, kui KOV korraldab või toetab regulaarselt tegevusi, mis teavitavad noori info ja juhendamise olemusest ja kättesaadavusest ning motiveerivad neid seda kasutama.</i>
3.2.3	Noorte rahulolu noorteinfo kättesaadavusega on suur (vähemalt 85% on rahul). <i>Indikaator on täidetud, kui vähemalt 90% kõikidest KOV territooriumil elavatest (küsitletud) noortest hindavad noori puudutava ja neile vajaliku kvaliteetse teabe kättesaadavust heaks või pigem heaks.</i>
3.2	Ennetustegevus ja tugi probleemidega toimetulekul on mitmekülgne ning seda toetatakse läbi laiapõhjalise koostöövõrgustiku.
3.3.1	KOV osaleb aktiivselt noorte riskikäitumise ennetamiseks loodud koostöövõrgustikus (nt noorteühingud, noorteinfo spetsialist, karjäärinõustaja, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, koolipsühholoog, lastekaitse spetsialist, noorsootöö spetsialist jt). <i>Indikaator on täidetud, kui noorte riskikäitumise ennetamiseks on toimiv koostöövõrgustik, mille liikmed on noorteühingud, noorteinfo spetsialist, karjäärinõustaja, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, koolipsühholoog, lastekaitse spetsialist, noorsootöö spetsialist), mille tööd KOV koordineerib või mille töös KOV aktiivselt osaleb ning sellesse on kaasatud noortevaldkonna esindaja(d).</i>
3.3.2	KOV toetab rahaliselt või mitterahaliselt noorsootöö asutusi, projekte, programme või koostöövõrgustiku ühistegevusi ning tõrjutsuriskis noortele suunatud mitmekülgseid noorsootöö tegevusi. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV toetab rahaliselt või mitterahaliselt esmaste probleemide ennetamiseks või tõrjutsuriskis noortele suunatud mitmekülgseid tegevusi, sh koostöövõrgustiku tegevusi (nt liiklusturvalisus, sõltuvuskäitumine: alkohol, narkootikumid, tubakas, arvuti, energiajoogid; kiusamine; ohud internetis; tervislikud eluviisid, sh tervislik toitumine, seksuaalkasvatuse, suhted, väärtuskasvatuse).</i>

Eesmärgi 3 indikaatorid jagunevad noorteinfot ja ennetustegevuse koostöövõrgustikku käsitlevateks indikaatoriteks. Infoteenuse puhul on vajalik hinnata nii teenuse olemasolu, selle vastavust teenusstandardile kui ka noorte rahulolu teenusega. Seda mõõdab näiteks indikaator 3.1.1 „Noortele pakutakse noorteinfo teenuseid ja noorteinfo levitamiseks kasutatakse mitmekülgseid teabekanaleid, ...“. Tuleb silmas pidada, et standardile vastav teenus ei pruugi tagada noorte rahulolu sellega, mis võib tuleneda põhjustest, mis ei ole teenusstandardiga hõlmatud. Sel juhul on vaja teenust parandada. Teenuse

sisulise kvaliteedi kõrval on oluline teadlikkus nendest teenustest, kuna see on osa teenuse kättesaadavusest ning see on oluline tingimus noorsootöö kvaliteedis. Seda mõõdab näiteks indikaator 3.2.3 „Noorte rahulolu noorteinfo kättesaadavusega on kõrge”.

Ennetustegevuse ja probleemidega toimetuleku puhul saab KOV roll olla eelkõige toetamine, mis võib olla nii rahaline kui ka mitterahaline. Seda mõõdab näiteks indikaator 3.3.2 „KOV toetab rahaliselt või mitterahaliselt noorsootöö asutusi, projekte, programme või koostöövõrgustiku ühistegevusi”. Koostöövõrgustiku puhul võib KOV olla koordinaatoriks või ise aktiivselt võrgustiku töös osaleda.

Eesmärk 4: kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond

Eesmärk 4 sisaldab noorsootöö korraldusega seotud näitajaid, sealhulgas sisalduvad selle eesmärgi all noorsootöö korralduse põhimõtetega seotud alaeesmärgid.

Põhimõtet, et KOV strateegilised otsused peavad toetama lõimitud noortepoliitikast lähtuvat noorsootööd, on hindamissüsteemis käsitletud seepärast, et tähtsustada kvaliteetse noorsootöö tegemist KOV strateegiaprotsessis. Kvaliteetse tegevuse üks oluline osa on see, et kvaliteetse noorsootöö olemust mõistetakse ning tähtsustatakse kõikidel tasemetel. Kvaliteetne tegevus peab olema võetud strateegiliseks suunaks. Kirjapandud selgepiiriline tegevuskava võimaldab sealjuures noorsootööd arendada ja tegevusi paremini kavandada.

Noorte kaasamine ning nende vajadustest ja huvidest lähtumine on noorsootöö oluline põhimõte. See on esile toodud näiteks Eesti noorsootöö strateegias. Noorte kaasamine otsuste tegemisse on kirjutatud ka kehtivasse „Noorsootöö seadusesse”, mis sätestab, et „noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid otsuste tegemisse”²⁵. Seetõttu on oluline, et KOV kaasaks noori noorsootööd puudutavate otsuste langetamisse, st arvestaks noorte arvamusega neid puudutavates küsimustes. See tagab ühelt poolt selle, et tehtavad otsused arvestavad noorte huvidega, kuid samuti suurendavad otsuste kõlapinda ja ka nende legitiimsust.

Eesmärk sisaldab ka inimressursi ja noorsootöö asutustega seotud indikaatoreid. Noorsootööks sobilike inimeste olemasolu on tarvilik eeldus noorsootöö tegemiseks. Oluline on, et noorsootöötajad täidaksid kutsestandardi ja muid nõudeid, täiendaksid end pidevalt, oleksid motiveeritud, mõistaksid oma tegevuse õpiväljundit, oleksid oma tegevusega noortele eeskujuks. Kuna noorsootööd võib käsitleda kui avalikku teenust, taandub selle kvaliteet suures osas seda pakkuvate inimeste tehtava töö kvaliteedile, mistõttu ei tohiks inimtegurit noorsootöö kvaliteedis vähetähtsaks pidada.

Lisaks on kvaliteetse noorsootöö osaks sobiva keskkonna loomine ning nüüdisaegsete meetodite kasutamine. Samuti on oluline regulaarselt uurida noorte (või nende vanemate) vajadusi, huvisid ja rahulolu.

Eesmärgi 4 alaeesmärgid:

- Noorsootöö on prioriteedina sätestatud KOV ametlikus dokumentatsioonis.
- KOV noorsootöö toimub kirjaliku tegevuskava alusel.
- Noori kaasatakse otsuste tegemise protsessi.
- Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad.
- Noorsootööd pakuvad asutused on noortele ligipääsetavad ja hästi varustatud.

²⁵ Noorsootöö seadus. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017039> (vaadatud 19.03.2018).

- Toimub kaasaegsete ning uuenduslike meetodite ja keskkondade rakendamine noorsootöös.
- Regulaarselt uuritakse noorte, sh NEET ja tõrjutusriskis noorte vajadusi, huvisid ja rahulolu noorsootöoga ning antakse ja kogutakse tagasisidet, saadud teadmisi rakendatakse noortepoliitika kujundamisel.

Alljärgnevalt on kirjeldatud eesmärgi 4 indikaatoreid.

Tabel 4. Eesmärgi „Kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond” indikaatorid ja selgitused

4.1	Noorsootöö on prioriteedina sätestatud KOV ametlikus dokumentatsioonis.
4.1.1	KOV ametlikus dokumentatsioonis on noorsootöö prioriteedina nimetatud: mitteformaalne õpe, noorte osalus ja kuuluvuskogemus (sh noortevolikogu moodustamine), noorte teavitamine, probleemide ennetamine ning tõrjutusriskis noortega tegelemine, noorsootöö tegevuskohtade tervislikkus, turvalisus ja tegevusteks sobivus, vähemate võimalustega noorte toetamine, noorsootöös võrdsete võimaluste tagamine, noorsootöö tunnustamine. <i>Indikaator on täidetud, kui nimetatud prioriteetid kajastuvad KOV tasandi ametlikus dokumentatsioonis (nt KOV arengukava, noorsootöö arengukava, muu dokument või õigusakt).</i>
4.1.2	Noorsootöö prioriteetide seadmisel on lähtutud KOV noorte olukorrast ja vajadustest ning konkreetse piirkonna eripärast. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV-l on ülevaade enda noorte olukorrast, vajadustest ja konkreetse piirkonna eripärast ning KOV on neid noorsootöö valdkonna prioriteetide seadmisel arvestanud.</i>
4.1.3	KOV noortepoliitika peegeldab lõimitud noortepoliitikat. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV kavandatav noortepoliitika on horisontaalne ning peegeldab noore eluolu puudutavat erinevates eluvaldkondades (nt tööturg, haridus, kultuur jms).</i>
4.2	KOV noorsootöö toimub kirjaliku tegevuskava alusel.
4.2.1	KOV-l on olemas kirjalik noorsootöö tegevuskava, mis määratleb muu hulgas KOV noorsootöö eesmärgid, elluviidavad tegevused, tegevusvahendid, tegevuste eest vastutajad ja tulemuste hindamise mõõdikud. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV tasandil eksisteerib kehtiv kirjalik tegevuskava noorsootööks (nt KOV noorsootöö arengukava, tegevusplaan vms). Plaan peab olema piisavalt täpne, sätestama vähemalt KOV noorsootöö eesmäärke, elluviidavaid tegevusi, tegevusvahendeid, tegevuste eest vastutajaid ja tulemuste hindamise mõõdikuid.</i>
4.2.2	Noorsootöö tegevuskava täitmist jälgitakse pidevalt. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV noorsootöö tegevuskava täitmise jälgimiseks on olemas mehhanism ning seda rakendatakse pidevalt.</i>
4.3	Noori kaasatakse otsustuste tegemise protsessi.
4.3.1	Noored on kaasatud KOV noorsootöö tegevuste ja rahastamise kavandamisse ja kujundamisse. <i>Indikaator on täidetud, kui noortele pakutakse igal aastal kaasarääkimise võimalusi noorsootöö eelarvestamise protsessis (nt volikogu, linna- või vallavalitsuse komisjonides osalemine, osaluskogude, noortevolikogu kaudu kaasamine).</i>
4.3.2	KOV (noortepoliitika toimealade ülesannetega) ametnikud oskavad kaasata noori ja noorsootöötajaid ning valdavad sobivaid meetodeid. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV (noortepoliitika toimealade ülesannetega) ametnikud oskavad noori kaasata ja valdavad sobivaid meetodeid. Indikaator põhineb kvaliteedihindamise läbiviijate hinnangul.</i>
4.3.3	Noortega konsulteeritakse järjepidevalt kõikidel noortepoliitika toimealadel (noorsootöö, tööhõivepoliitika, tervisepoliitika, kultuuripoliitika, sotsiaalpoliitika, perepoliitika, kuriteoennetuspoliitika, keskkonna ja riigikaitse valdkond jt). <i>Indikaator on täidetud, kui noorte arvamuse küsimine poliitika kujundamise, teostamise ja hindamise protsessis on kujunenud normiks (nt noortevolikogu kaudu või mõnel muul kaasamise meetodil).</i>
4.3.4	Eksisteerib läbimõeldud kord osalejate ja kaasajate tunnustamiseks (nt preemiad, tiitlid, tänukirjad, üritused, meediakajastus jt). <i>Indikaator on täidetud, kui osalejate ja kaasamise tunnustamine toimub regulaarselt läbimõeldud korra alusel, näiteks antakse preemiaid, tiitleid, tänukirju. Indikaator käsitleb kitsalt</i>

	<i>osalemist/kaasamist (nt osalevate noorte ja neid kaasavate isikute tunnustamine). Indikaator ei käsitle mitteformaalse õppe tunnustamist laimalt (see on kaetud indikaator 1.4.1 all).</i>
4.3.5	Eri siht- ja vanuserühmadesse kuuluvate noorte (sh väiksemate võimalustega noorte, töötavate noorte, töötute noorte, noorte lapsevanemate jt) jaoks on loodud sobivad osalemisvõimalused. <i>Indikaator on täidetud, kui osalemisvõimaluste loomisel on arvestatud noorte eri siht- ja vanuserühmadega ning kõikidele on loodud sobivad võimalused kaasamises osalemiseks.</i>
4.4	Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad.
4.4.1	KOV-s töötavad kvalifitseeritud (noorsootöö erialade kõrghariduse ja/või noorsootöötaja kutsetunnistusega) noorsootöö spetsialistid <i>Indikaator on täidetud, kui KOVi-is töötavad kvalifitseeritud noorsootöö spetsialistid.</i>
4.4.2	Noorsootöötajad (sh noorsootööd teostavad vabatahtlikud) täidavad seadusest tulenevaid nõudeid. <i>Indikaator on täidetud, kui olemas on noorsootöötajad või vabatahtlikud, kes täidavad Noorsootöö seadusest ja muudest õigusaktidest tulenevaid nõudeid.</i>
4.4.3	Noorsootöötajad (sh noorsootööd teostavad vabatahtlikud) täidavad noorsootöötaja kutsestandardist tulenevaid ja muid tegevuse ohutusega seotud nõuded (nt noorte- ja projektlaagri juhataja ning kasvataja kvalifikatsiooninõudeid, suurema riskiga tegevuste puhul tegevuse ohutustehnika ja esmaabinõudeid, Euroopa Noorte Info ja Nõustamise Agentuuri Eryica nõudeid). <i>Indikaator on täidetud, kui noorsootöötajad täidavad kutsestandardist tulenevaid ning muid tegevuse ohutusega seotud nõudeid.</i>
4.4.4	Noorsootöötajad (sh vabatahtlik noorsootöö personal) täiendavad end järjepidevalt erialakursustel ja täienduskoolitustel. KOV-I on läbimõeldud koolituskord. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV-I on noorsootöötajate jaoks läbimõeldud koolituskord ja noorsootöötajad osalevad selle alusel järjepidevalt erialakursustel ja täienduskoolitustel.</i>
4.4.5	KOV tunnustab regulaarselt noorsootöötajaid tehtud noorsootöö heade tulemuste eest (preemiad, tiitlid, tänukirjad, üritused, meediakajastus). <i>Indikaator on täidetud, kui noorsootöötajaid regulaarselt tunnustatakse (vähemalt kord aastas). Tavaliselt on selleks silmapaistev tegu või tulemus noorsootöö valdkonnas.</i>
4.4.6	Noorsootöötajatele on loodud võimalused KOV-de vaheliseks koostööks <i>Indikaator on täidetud, kui KOV soodustab oma noorsootöötajate koostööd teiste omavalitsustega (nt tehakse ühiseid projektitaotlusi).</i>
4.4.7	Noorsootöötajad mõistavad oma tegevuse õpiväljundit. <i>Indikaator on täidetud, kui 90% noorsootöötajatest oskavad kirjeldada kõikide oma noorte suunatud tegevuste õpiväljundit noorte jaoks.</i>
4.4.8	Noorsootöötajate tunnustus on nende jaoks motiveeriv. <i>Indikaator on täidetud, kui vähemalt 80% noorsootöötajatest hindab, et nende tunnustus on nende jaoks pigem või täielikult motiveeriv.</i>
4.4.9	Noorsootöötajatele on tagatud professionaalne tugi ja nõustamine. <i>Indikaator on täidetud, kui vähemalt 80% noorsootöötajatest hindab, et neile on tagatud professionaalne tugi ja nõustamine, ümarlauad, tugigrupid vm.</i>
4.4.10	KOV on kehtestanud noorsootöötajale motiveeriva palga- või puhkusesüsteemi. <i>Indikaator on täidetud, kui vähemalt 80% noorsootöötajatest hindab, et KOV-i on palga- või puhkusesüsteem on neile motiveeriv. Palga- ja puhkusesüsteem võib olla seotud näiteks kõrghariduse ja noorsootöötaja kutse olemasoluga.</i>
4.5	Noorsootööd pakkuvad asutused on noortele ligipääsetavad ja hästi varustatud.
4.5.1	Noorsootööd pakkuvad asutused paiknevad mõistlikul kaugusel noore elukohast. <i>Indikaator on täidetud, kui noorsootöö pakkuvad asutused (st asutused, kus tehakse noorsootööd) asuvad noortele piisavalt lähedal, st et noorel on võimalik noorsootöö asutusse jõuda vähem kui 30 minutiga (võib tähendada ka transpordivahendite kasutamist).</i>
4.5.2	Noorsootööd pakkuvatele asutustele on juurdepääs tagatud ka erivajadustega noortele <i>Indikaator on täidetud, kui noorsootööd pakkuvatele asutustele on ligipääs tagatud ka erivajadustega noortele (sh ligipääs füüsilise puudega noortele).</i>

4.5.3	KOV on arvestanud transpordikorralduses noorsootööd pakkuvate asutuste asukohtade ja lahtiolekuaegadega <i>Indikaator on täidetud, kui KOV on arvestanud transpordikorralduses noorsootööd pakkuvate asutustega, et kaugemal elavatel noortel oleks võimalik samuti noorsootöös osaleda.</i>
4.5.4	Noorsootööd pakuvad asutused on avatud noortele sobival ajal. <i>Indikaator näitab, kas asutuste lahtiolekuaegade puhul on arvestatud noorte vajaduste ja soovidega. See tähendab, et noorte käest on küsitud tagasisidet noorsootööd pakkuvate asutuste lahtiolekuaegade sobivusele. Indikaator on täidetud, kui kõikidest (küsitletud) noortest 90% leiab, et noorsootööd pakkuvate asutuste lahtiolekuajad on noortele sobivad või pigem sobivad.</i>
4.5.5	Noorte tagasiside noorsootöö tegevuskohtade asukoha sobivusele on kõrge (vähemalt 80% on rahul). <i>Indikaator on täidetud, kui vähemalt 80% kõikidest KOV territooriumil elavatest (küsitletud) noortest leiavad, et noorsootöö tegevuskohtade asukohad on sobilikud või pigem sobilikud.</i>
4.5.6	Noorte hinnang noorsootöö asutuste varustatusele töövahenditega on kõrge (huvikoolid, huvitegevus koolides, avatud noortekeskused, vähemalt 90%). <i>Indikaator on täidetud, kui vähemalt 90% noorsootöö asutusi kasutanud noortest leiavad, et asutuste varustus töövahenditega on väga hea või pigem hea. Seda hinnatakse nii huvikoolide, koolide huviringide, avatud noortekeskuste puhul.</i>
4.6	Toimub nüüdisaegsete ning uuenduslike meetodite ja keskkondade rakendamine noorsootöös.
4.6.1	KOV arendab nüüdisaegseid ja uuenduslikke keskkondi noorsootöö jaoks. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV oma tegevuses kasutab regulaarselt uudseid lähenemisi noorsootöö läbiviimiseks (nt linnaruumi kavandamisel arvestatakse, et planeering soodustaks põlvkondade- ja noortevahelist läbikäimist).</i>
4.6.2	KOV soodustab uuenduslike ja kaasaegsete noorsootöö meetodite kasutuselevõttu. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV soodustab uuenduslike ja kaasaegsete noorsootöö meetodite kasutuselevõttu – saadab noorsootöötajaid koolitustele, korraldab ümaraludu meetodite vahetamiseks jms – ning viimase kolme aasta jooksul on kasutusele võetud mõni uus meetod.</i>
4.7	Regulaarselt uuritakse noorte, sh NEET ja tõrjutusriskis noorte vajadusi, huvisid ja rahulolu noorsootööga ning antakse ja kogutakse tagasisidet, saadud teadmisi rakendatakse noortepoliitika kujundamisel.
4.7.1	Regulaarselt kogutakse andmeid noorte ja noorsootöö kohta, sh NEET ja tõrjutusriskis noorte ja noorsootöö kohta (nt noorte osavõtu, töötajate, vabatahtlike, tegevuste tulemuste, juhendmaterjali jms kohta). <i>Indikaator on täidetud, kui regulaarselt kogutakse infot noorte valdkonna kohta (moodustunud on noorsootööd puudutava info andmebaas).</i>
4.7.2	Regulaarselt tehakse uuringuid noorte, sh NEET ja tõrjutusriskis noorte vajaduste ja huvide kohta info kogumiseks. <i>Indikaator on täidetud, kui regulaarselt tehakse uuringuid noorte vajaduste ja huvide kohta info kogumiseks (vähemalt kord aastas).</i>
4.7.3	Regulaarselt uuritakse noorte rahulolu noorsootöö tegevuste/teenuste kvaliteediga. <i>Indikaator on täidetud, kui noorte rahulolu noorsootöö tegevuste/teenuste kvaliteediga uuritakse regulaarselt (vähemalt kord aastas).</i>
4.7.4	Kogutud andmeid noorte huvide, vajaduste ja rahulolu kohta analüüsitakse ning selle põhjal tehakse parandusi. <i>Indikaator on täidetud, kui regulaarselt analüüsitakse kogutud infot noorte, nende huvide, vajaduste ja rahulolu kohta ning selle põhjal hinnatakse noorsootööd ning vajaduse korral tehakse parandusi (nt parandatakse teabe kättesaadavust, kaasatakse teatud valdkondades noori rohkem, koolitatakse noorsootöötajaid vms).</i>
4.7.5	Noored saavad mõistliku aja jooksul tagasisidet nende ettepanekutega arvestamise/mittearvestamise kohta. <i>Indikaator on täidetud, kui KOV-le ettepanekuid esitades saavad noored KOV-lt alati mõistliku aja jooksul tagasisidet selle kohta, kas ja mil määral esitatud ettepanekutega arvestati, milliseid otsuseid selle põhjal langetati, millised olid edasised tegevused, millised olid ettepanekut mittearvestamise põhjused.</i>
4.7.6	Toimib teadmiste põhine noortepoliitika kujundamine

	<i>Indikaator on täidetud, kui noorte ja noorsootöö kohta kogutavaid andmeid kasutatakse regulaarselt noortepoliitika kujundamiseks ja eesmärkide seadmiseks.</i>
4.7.7	Noorte rahulolu nende huvide ja vajadustega arvestamisega on suur (vähemalt 80% on rahul). <i>Indikaator on täidetud, kui vähemalt 80% kõikidest KOV territooriumil elavatest (küsitletud) noortest leiavad, et noori puudutavate otsuste langetamisel arvestatakse noorte huvide ja vajadustega (arvestatakse alati või enamasti).</i>

KOV strateegiliste otsustega seotud indikaatorid kajastavad noorsootöö esmatähtsust KOV dokumentides, kirjaliku tegevuskava olemasolu ja noorsootöö lähtumist lõimitud noorsootöö põhimõtetest. Noorsootöö prioriteedid peavad olema määratletud KOV tasandil ametlikus dokumendis. Seda mõõdab indikaator 4.1.1 „KOV ametlikus dokumentatsioonis on noorsootöö prioriteedina nimetatud mitteformaalne õpe, noorte osalus ja kuuluvuskogemus, ...”. Kui KOV-l on valdkondlik tegevuskava, mis paneb paika kohaliku tegevuse prioriteedid, siis on juhtimisotsuseid lihtsam teha. KOV noorsootöö tegevuskava võib olla ka osa KOV arengukavast.

Antud alaeesmärgi alla kuulub ka indikaator „KOV noortepoliitika peegeldab lõimitud noortepoliitikat“ (4.1.3). Lõimitud ehk integreeritud noortepoliitika lähenemine keskendub noorte kui spetsiifilise sihtgrupi esiletoomisele noortepoliitilist vaatenurka arvestades. See tähendab, et noorte olukorra parandamine ja/ või võimaluste loomine noorte vajadusi ja huve arvesse võttes ning noori arengute kujundamisesse kaasates toob kaasa positiivse arengu iga valdkonna jaoks ja ühiskonna jaoks tervikuna. Seega on noortepoliitika osa ühiskonna arengule suunatud tegevustest, mitte pelk meetmete hulk teatud vanusegrupi elutingimuste parandamiseks, st kehtib arusaam, et iseene ja oma ümbritseva kogukonnaga positiivselt toimetulev noor on ühiskonnas arengueeldusi loov jõud, ressurss²⁶.

Lõimitud noortepoliitika põhimõtte tuleneb noortevaldkonna arengukavast ning tähendab seda, et noortepoliitika peab olema horisontaalne ja peegeldama noorte eluolu puuduvat erinevates eluvaldkondades. Vajalik on nii noortele suunatud tegevuse eraldi väljatoomine näiteks tööturu-, haridus-, kultuuri- jms poliitikas, kui ka noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine erinevates eluvaldkondades, s.o lõimitud noortepoliitika.²⁷

Noorsootöö korraldusega seotud põhimõtteks on ka noorte kaasamine otsuste tegemisse ning noorte soovide uurimine ja neilt tagasiside saamine. Seda mõõdab näiteks indikaator 4.3.1 „Noored on kaasatud KOV noorsootöö tegevuste ja rahastamise kavandamisse ning kujundamisse”. Noorte kaasamisel otsustusprotsessi on oluline mõju otsuste legitiimsusele. Sobivate võimaluste loomine noorte kaasamiseks on KOV võimalus arvestada võimaliku sihtrühma arvamusega ning anda ka kogemust otsustusprotsessis osalemisel. Seda mõõdab indikaator 4.3.5 „Eri siht- ja vanuserühmadesse kuuluvate noorte (sh väiksemate võimalustega noorte, töötavate noorte, töötute noorte, noorte lapsevanemate jt) jaoks on loodud sobivad osalemisvõimalused”.

Noorsootöökaks sobivat ja vajalikku inimvahendite eesmärki kajastavad noorsootöötajate professionaalsust ja motiveeritust käsitlevad indikaatorid. Kuna noorsootöö valdkond hõlmab üha enam eri valdkondi, siis tekib KOV-l vajadus professionaalse ettevalmisusega ja nõuetele vastavate noorsootöötajate järele. Seda mõõdab näiteks indikaator 4.4.2 „Noorsootöötajad (sh noorsootööd

²⁶ Kivimäe, A (2009) Lõimitud noortepoliitika kujunemine Eestis. Artiklite kogumiks “Noorsootööst siin ja praegu”. Kättesaadav: <https://www.digar.ee/arhiiv/et/download/119822>

²⁷ Noortevaldkonna arengukava 2014–2020. Kättesaadav: https://www.hm.ee/sites/default/files/nak_est.pdf

tegevad vabatahtlikud) täidavad seadusest tulenevaid nõudeid". Lastekaitseseaduse § 20 sätestab piirangud laste ja noortega töötamiseks. Selle hindamiseks tuleks uurida, kas ja millal on noorsootöötajate vastavust seadusele kontrollitud. Muude õigusaktide all on mõeldud teisi õigusakte, mis noorsootöötajaid puudutavad²⁸. Samuti peab KOV tagama noorsootöötajate koolitamise ja tunnustamise.

Indikaator 4.4.7 sätestab, et noorsootöötajad peavad oskama kirjeldada kõikide oma noortele suunatud tegevuste õpiväljundit noorte jaoks. Õpiväljundiks nimetakse seda, mis peaks läbiviidud juhendatud tegevuse tulemusel olema muutunud. Kui noor osaleb noorsootöös ja seda vaadelda kui õpikogemust (noor omandab läbi noorsootöö oskusi, teadmisi, pädevusi ning tema isiksus areneb), siis mida noor konkreetselt omandas. Näiteks, kui noorsootöötaja korraldab koos noortega matka, siis kas noorsootöötaja saab aru, et selle tegevuse õpiväljundiks noorte jaoks on organiseerimisoskuste arendamine, meeskonnatöö oskuste arendamine, keskkonnateadlikkuse suurenemine jms või näeb noorsootöötaja selles lihtsalt noorte vaba aja sisustamist. See näitabki, kas noorsootöötaja mõistab õpiväljundit või mitte.

Noorsootöö asutused peavad olema nn madala läve tüüpi ja kättesaadavad kõigile noortele olenemata nende elukoha kaugusest ja erivajadustest. Seda mõõdavad näiteks indikaatorid 4.5.1 „Noorsootööd pakkuvad asutused paiknevad mõistlikul kaugusel noore elukohast” ja 4.5.2 „Noorsootööd pakkuvatele asutustele on juurdepääs tagatud ka erivajadustega noortele”. Samuti peavad noorsootöö asutused olema varustatud sobivate vahenditega noorsootöö läbiviimiseks ja lähtuma noortekeskonna eripärast (nt mobiilses noorsootöös võivad olla vajalikud rüperaalid, helisüsteem jms). Noorsootöö läbiviimine noorte kogunemispakades ja sobivate vahendite ning meetodite olemasolu aitavad viia ellu noorsootööd nii avatud noortekeskuses kui ka väljaspool seda. Seda mõõdavad näiteks indikaatorid 4.6.1 „KOV arendab nüüdisaegseid ja uuenduslikke keskkondi noorsootöö jaoks” ja 4.6.2 „KOV soodustab uuenduslike ja kaasaegsete noorsootöö meetodite kasutuselevõttu”.

Uuringute tegemine noorte vajaduste ja rahulolu selgitamiseks annab otsest teavet KOV noorsootöö kohta. Seda mõõdavad näiteks indikaatorid 4.7.2 „Regulaarselt tehakse uuringuid noorte, sh NEET ja tõrjutusriskis noorte vajaduste ja huvide kohta info kogumiseks” ja 4.7.3 „Regulaarselt uuritakse noorte rahulolu noorsootöö teenuste/tegevuste kvaliteediga”. Tagasiside peab olema kõikide tegevuste orgaaniline osa, mis annab olulise sisendi tegevuste kvaliteedile.

²⁸ Nt laagritega seonduv <https://www.riigiteataja.ee/akt/106032018004>, huvikoolidega seonduv <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017036ning> muud üldisemat laadinõuded, nt tööhutus jms.

4.5 Kokkuvõte noorsootöö kvaliteedist ja selle hindamisest

1. **Kvaliteedijuhtimine** on tervikprotsess, mille eesmärk on järjepidevate tegevustega tagada ja parandada kvaliteeti.
2. **Kvaliteedihindamine** on üks osa kvaliteedijuhtimise protsessist, mille eesmärk on selgitada, kas ja mil määral on tegevus või teenus kvaliteetne.
3. Kvaliteedihindamine võib toimuda nii **enese- kui ka välishindamise** käigus. Noorsootöö kvaliteedi hindamisel on soovitatav läbi viia mõlemad.
4. Kvaliteedihindamine seab ühise **standardi** kvaliteetsele noorsootööle ning annab muu hulgas **hea ülevaate** KOV-s tehtavast noorsootööst, on **tagasisideks** noorsootöö tegijatele, **teabeallikaks** riigile, abiks noorsootöö **arenguplaanide elluviimisel** ja võimaluseks noorsootöötajaid **tunnustada**.
5. Noorsootöö kvaliteedi visiooniks on „**Igale noorele on noorsootöös kättesaadavad mitmekülgsed isiksuse arengu võimalused**”.

Noorsootöö kvaliteedi hindamise läbiviimine

II osa

5 Noorsootöö kvaliteedi hindamise läbiviimine

Noorsootöö kvaliteedi hindamine tähendab hinnangu andmist sellele, kas ja mil määral vastab KOVis tehtav noorsootöö sätestatud kvaliteetse noorsootöö tunnustele (vt ptk 4). Seega ei ole kvaliteedi hindamine iseenesest midagi keerulist.

Siiski tekib hindajatel oma tööd alustades sageli mitu praktilist küsimust: *Kes? Kuidas? Millal?*

Nendele küsimustele vastamiseks on selles peatükis antud juhised KOV-le noorsootöö kvaliteedi hindamise läbiviimiseks.

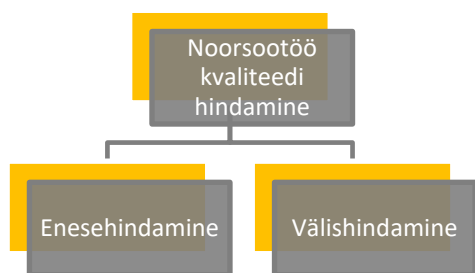

Järgnevad alapeatükid on praktiliseks abivahendiks noorsootöö kvaliteedi mõõtmise ja hindamise läbiviijatele, et aidata hindamisest maksimumkasu saada. Siit leiavad hindajad muu hulgas vastuse küsimustele, millistest sammudest kvaliteedihindamine koosneb; mis on enesehindajate ja välishindajate roll; kes võiksid hindajad olla; kui palju võib hindamine aega võtta.

5.1 Noorsootöö kvaliteedi hindamise protsess

Noorsootöö kvaliteedi mõõtmise ja hindamise süsteem on mõeldud kasutamiseks enese- ja välishindamise kombinatsioonina, kuid seda on võimalik rakendada ka ainult enesehindamise tööriistana.

Joonis 5. Noorsootöö kvaliteedi hindamine

Nii enese- kui ka välishindamise läbiviimine noorsootöö kvaliteedi hindamisel aitab tõsta hindamistulemuste usaldusväärsust, kuna on kaasatud KOV väliseid eksperte ehk objektiivset arvamust. Välishindamine tekitab võrdlusmomenti enesehindamise tulemuste kinnitamiseks või ümberlükkamiseks. Teiseks võib välishindajate arvamus olla väärtuslikuks tagasisideks noorsootöö tegijatele endile, kuna võimaldab kõrvalvaataja värske pilguga tegevust hinnata. Seetõttu tasub viia läbi mõlemad.

KOMMENTAAR

*Kas ja millist kasu sai KOV Teie hinnangul välishindamisest?**

- „KOVis otsustajatel avati silmad nägemaks noorsootöö plusse ja ka miinuseid.“
- „Kinnitust said nii mõnedki endal tekkinud kahtlused. Selgus, et meil on küll ja rohkemgi veel, mille üle uhkust tunda.“
- „Tähelepanu juhtimine puudustele ja info mujal tehtavast.“
- „Kindlustunne, et meil on olukord hea. Jõudu ja indu jätkata samas vaimus. Ideid nõrgemate lülide parendamiseks.“

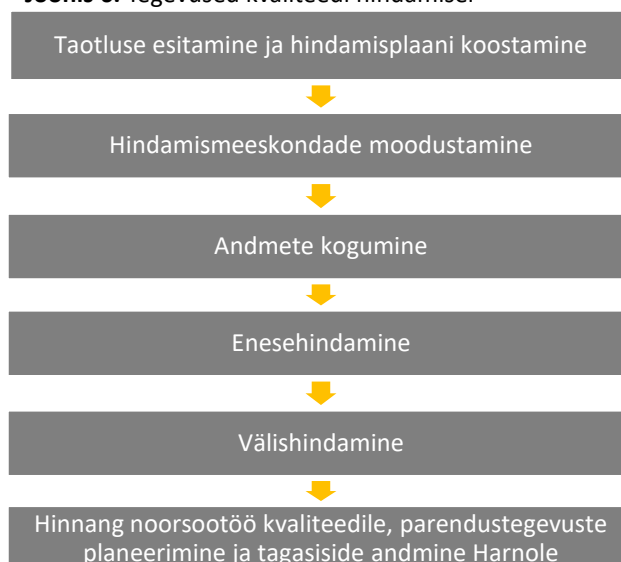
Kvaliteedihindamise läbiviimise kestus sõltub suurel määral hindamise aluseks olevate andmete olemasolust ning hindajate varasematest kogemustest sarnaste hindamiste korraldamisel.

5.2 Sammud noorsootöö kvaliteedi hindamisel

Kvaliteedihindamist võib kirjeldada kuuesammulise protsessina:

- Taotluse esitamine Harnole ja hindamisplaani koostamine
- Hindamismeeskondade moodustamine (enese- ja välishindajate valimine)
- Andmete kogumine (uuringud, statistika, rahuloluküsitlused)
- Enesehindamise läbiviimine
- Välishindamise läbiviimine
- Hindamistest kokkuvõtete tegemine, parendustegevuste planeerimine ja tagasiside andmine Harnole

Joonis 6. Tegevused kvaliteedi hindamisel

Järgmistes peatükkides on kõiki nimetatud kvaliteedi-hindamise tegevusi põhjalikumalt selgitatud.

SAMM 1: taotluse esitamine Harnole ja hindamisplaani koostamine

Noorsootöö kvaliteedi hindamise alustamiseks tuleb KOV-l esitada sellekohane taotlus Harnole (või Harno volitatud partnerile). Seejärel koostatakse noorsootöö kvaliteedi hindamise projektiplaan ehk hindamisplaan, mis sisaldab kvaliteedihindamisega seotud korraldusinfot. Hindamisplaanis tasub muu hulgas välja tuua hindamise käigus kavandatud tegevused, nende elluviimise ajakava ja tähtajad.

Oluline on, et hindamise projektiplaanist teavitataks Harnot ja teisi hindamise pooli (nt enesehindajad, välishindajad). Hindamise tulemuslikuks läbiviimiseks on oluline, et kõik hindamise pooled (nii enese- kui ka välishindajad) hindamise ajakavast kinni peaksid, kuna enesehindajate töö tulemused on sisendiks välishindajatele ning välishindajate töö tulemuste alusel tehakse kokkuvõtted.

Käsiraamatu lisa 3 on toodud näidiseid hindamisplaanidest 2011. a läbiviidud kvaliteedihindamistelt.

NÄIDE

Hindamisplaan:

- 1.–8. okt: enesehindamismeeskonna moodustamine
- 8. okt: enesehindamise avakoosolek
- 9. okt: avalikkuse teavitamine hindamises osalemisest
- 11.–29. okt: andmete kogumine ja tulemusindikaatoritele vastamine
- 25.–29. okt: individuaalne enesehindamisvormide täitmine
- 1. nov: enesehindamise konsensusseminar
- 1.-5.nov: enesehindamise tulemuste vormistamine ja nende edastamine välishindajatele
- 8.–12. nov: individuaalne välishindamine
- 18. nov: KOV külastus ja tagasiside välishindajatelt KOV-le
- 18.-24. nov: välishindamise tulemuste vormistamine
- 24.–29. nov: kokkuvõtete tegemine
- 29. nov: KOV koosolek parendustegevuste kavandamiseks
- 30. nov: KOV tagasiside Harnole
- 1. det: avalikkuse teavitamine hindamise tulemustest ja parendusettepanekutest

SAMM 2: hindamismeeskondade moodustamine

Noorsootöö kvaliteedi mõõtmise ja hindamise läbiviimiseks moodustatakse hindamismeeskonnad. Nii enese- kui ka välishindamine on soovitatav läbi viia rühma inimeste poolt – sel meetodil on mitu eelist individuaalse (nt ainult noorsootöötaja läbiviidud) hindamise ees.

Näiteid hindamismeeskondade eelistest individuaalse hindamise ees:

- erinevate arvamuste esindatus hindamisprojekti, mis tähendab ka hindamistulemuste suuremat usaldusväärsust;
- noorsootööle ja hindamise läbiviimisele suurema tähelepanu tõmbamine suurema hulga inimeste kaasamisega;
- motiveerimine ja meeskonnatunde tekitamine.

Seetõttu tuleks hindamise läbiviimise kaasata vähemalt kolm inimest. Teisest küljest tuleb silmas pidada, et hindamismeeskonnad ei oleks liiga suured, mis võib raskendada töö korraldamist ega võimalda kõikide hindajate arvamusi ära kuulata. Parim meeskond võiks olla 3–5-liikmeline, millega tagatakse mitmete arvamuste esindatus hindamisprotsessi keeruliseks muutmata.

Järgmistes peatükkides on esitatud soovitusel enese- ja välishindamise meeskondade moodustamiseks.

Enesehindamise meeskonnad

Kuna enesehindamine on iseenda tegevuse hindamine, on võimalik enesehindamise protsessi kaasata kõiki isikuid, kes on antud KOV territooriumil seotud noorsootööga.

Nendeks võivad olla nii noorsootöötajad, valla või linna juhtkond, noored ise, lapsevanemad (näiteks kooli hoolekogu liikmed), haridusvaldkonna töötajad või muud noorsootööga seotud isikud. Enesehindamise meeskonna liikmete valiku teeb KOV.

Soovituslik on valida enesehindamise meeskonna liikmed põhimõttel, et oleksid kaasatud erinevad noorsootöö pooled. Hindajaid võiks olla järgmistest rühmadest:

- noorsootöö tegijad,
- valdkonna eest vastutajad,
- noorsootööst kasusaajad (noored ja nende vanemad).

NÄIDE

Enesehindamise meeskond:

1. KOV noorsootöötaja (hindamismeeskonna juht)
2. Avatud noortekeskuse noorsootöötaja
3. Abivallavanem
4. Kooli huvijuht
5. Õpilasesinduse president

Enesehindamist läbiviivate isikute hulgast valitakse meeskonna juht, kes peale hindajaks olemise vastutab protsessi läbiviimise ja tähtaegade jälgimise eest. Muu hulgas koostab meeskonna juht näiteks hindamisplaani, kutsub kokku ja koordineerib konsensusseminari elluviimist. Meeskonna juhiks võib olla näiteks KOV noorsootöötaja.

Soovitame nimetada enesehindamismeeskonna valla- või linnavalitsuse korraldusega (vt näidis – lisa 3).

Pärast enesehindamise meeskonna komplekteerimist on oluline hindajaid teavitada kvaliteedi-hindamise olemusest, läbiviidavast hindamis-protsessist, nende ülesannetest ja muust hindamisega seonduvast.

Selleks korraldatakse hindamise avakoosolek, kus selgitatakse hindamise eesmärke ja jagatakse muud hindamisega seotud infot. Muu hulgas tutvustatakse avalik-kohtumisel näiteks hindamisplaani ja -meeskondi.

Oluline on hindamismeeskonnale selgitada, et tegemist ei ole kontrollimisega ning hindamise alusel ei seata KOV-e pingeritta. Tasub rõhutada, et hindamine on oluline noorsootöö kvaliteedi arendamiseks.

Välishindamise meeskonnad

Välishindajateks on hindamist läbiviiva KOV välised eksperdid, kelle ülesanne on anda sõltumatu hinnang tehtavale noorsootööle. Välishindajad võivad olla näiteks:

- teiste KOV-de noorsootöötajad;
- noorsootöö valdkonna eksperdid (näiteks noorteorganisatsioonide esindajad);
- Harno esindaja;
- noored (nt esindusorganisatsioonide kaudu).

Noorsootöötajatele võib teise KOV välishindamises osalemine olla väärtuslik õpikogemus. See võimaldab tutvuda teiste KOV-de noorsootöö praktikaga ning rakendada nende kogemusi enda KOV territooriumil tehtava noorsootöö parendamiseks. Seetõttu on oluline, et igasse välishindamise meeskonda kuuluks ka mõne teise KOV esindaja.

Välishindajate leidmist koordineerib Harno, kes pakub KOV-le välja nende hindamisel osaleva välishindamismeeskonna liikmed ning sõlmib välishindajatega kokkulepped hindamises osalemiseks. Samuti osalevad Harno välishindajad hindamismeeskondades. KOV-l on võimalik teha ettepanekuid oma välishindamise meeskonna komplekteerimiseks vastava koolituse läbinud inimeste nimekirja alusel.

NÄIDE

Kutse enesehindajate värbamiseks:

Kellelt: Pille Ploom
Kellele: Krista Kirss
Teema: noorsootöö kvaliteedi hindamine

Tere

Meie vald hakkab läbi viima noorsootöö kvaliteedi hindamist, et saada ülevaade vallas tehtavast noorsootööst ning selle kvaliteedist. See on heaks võimaluseks meie vallas tehtava eeskujuliku noorsootöö näitamiseks ja noorsootöö tegijate tunnustamiseks, samuti arendusvõimaluste leidmiseks.

Seetõttu otsime noorsootöö tegijaid, kes oleksid valmis enesehindamisel osalema. Hindamine toimub novembrikuus. Enesehindaja hinnanguline töömaht on kokku viis tööpäeva.

Tulenevalt Sinu kui kooli huvijuhi kogemusest noorsootöö tegemisel meie vallas, leidsime, et Sina võiksid olla üks meie hindamismeeskonna liikmetest.

Palun anna teada hiljemalt 15.10, kas oleksid valmis osalema kvaliteedihindamises enesehindajana ning andma oma panuse meie valla noorsootöö kvaliteedi arendamisse. Seejärel saan Sulle hindamise kohta juba täpsemat teavet saata.

Lisaküsimuste korral jagan meeleldi selgitusi.

Pille Ploom, valla noorsootöö ametnik

NÄIDE

Välishindamise meeskond:

1. Mõne teise valla noorsootöötaja
2. Mõne teise valla ANK juhataja
3. Harno esindaja
4. Eesti Noorsootöötajate Kogu esindaja
5. Noorteorganisatsiooni esindaja

KOMMENTAAR

*Mis motiveeris Teid osalema noorsootöö kvaliteedi hindamisel välishindajana?**

- „Väga oluline oligi minu jaoks näha, kuidas toimetavad teised omavalitsused ja millised võimalused noorsootöök on mujal.“
- „Teise kogemuse nägemine küll, aga samuti hea tahe aidata teisel KOVil noorsootööd arendada.“
- „Kogemusi läbi konkreetse praktilise töö ja võrdlust oma KOVs tehtava noorsootööga.“
- „Hindamatu väärtusega on teiste KOV-de kogemused ja välishindamise kogemus aitab efektiivsemalt viia läbi oma KOV enesehindamist. Kasutegur on suur.“
- „Sain palju juurde nii ideid ja ka tutvusi.“

* 2011. a piloothindamistel osalenud välishindajad

SAMM 3: andmete kogumine

Noorsootöö kvaliteedi mõõtmise ja hindamise süsteem sisaldab muu hulgas tulemusindikaatoreid, mis eeldavad teatud statistilise teabe olemasolu. Seetõttu viiakse vajaduse korral enne hinnangute andmist läbi andmete kogumine. See võib tähendada näiteks rahulolu- ja tagasisideküsitlusi, statistika kogumist ning muid uuringuid. Kui KOV-l on hindamiseks vajalikud andmed juba varem kogutud, tuleks jälgida, et hindamise aluseks kasutatavad andmed oleksid kuni kahe aasta vanused.

Hindamissüsteemi tulemusindikaatorid on eraldi välja toodud käsiraamatu lisan 1. Lisaks indikaatorite nimetamisele on toodud indikaatori selgitus koos arvutusvalemiga, sihtrühmade ja -tasemete kirjeldused, soovituslikud meetodid andmete kogumiseks.

Andmekogumise meetodite järgi võib tulemusindikaatorid jagada nelja rühma:

1. noorte küsitlemine (nt osalusmäär, teadlikkus, rahulolu);
2. noorteühingute küsitlemine;
3. noorsootöötajate küsitlemine;
4. noorsootööd ja noori puudutava info koondamine.

Sihttasemed on määrad, mille täitmise või ületamise korral on indikaator täidetud. Kui sihttasest ei täideta, loetakse indikaator mittetäidetuks. Tulemusindikaatorite täitmise analüüsimisel on abiks hindamismetoodika vorm.

Küsitluste korraldamise kohta annab põhjalikumaid juhiseid käsiraamatu kolmas osa (vt „Küsitluste korraldamine noorsootöö kvaliteedi hindamisel“).

SAMM 4: enesehindamise läbiviimine

Noorsootöö kvaliteedi enesehindamine koosneb kahest peaetapist:

- Hindamisvormide individuaalne täitmine
- Enesehindamise konsensusseminar

Neid tegevusi kirjeldatakse pikemalt järgmistes peatükkides.

„Enesehindamine on protsess, mille käigus organisatsioon teadvustab oma harjumuspäraseid tegutsemisviise ja püüab leida võimalusi nende parendamiseks.“

Eesti Kvaliteedijuhtimise Keskus

Individuaalne hindamisvormide täitmine

Hindamisvormide individuaalne täitmine tähendab seda, et kõik enesehindajad analüüsivad indikaatorite täitmist individuaalselt. Iga hindaja vastab kõikidele küsimustele nelja punkti skaalal. Hindamisskaala tähendused on alljärgnevad:

KOV territooriumil tehtav noorsootöö:

- 4 – ... vastab täielikult kirjeldatud olukorrale
- 3 – ... vastab kirjeldatud olukorrale suures osas (st vastab enamikule tingimustele)
- 2 – ... vastab kirjeldatud olukorrale osaliselt (st täidetud on mõni kriteerium)
- 1 – ... ei vasta kirjeldatud olukorrale

Alaeesmärki hinnatakse hindeg 4, kui kõik selles alaeesmärgis kirjeldatud indikaatorid on täidetud. Hinne 3 antakse alaeesmärgile juhul, kui KOV noorsootöö vastab enamikule kirjeldatud indikaatoritele (sh kui mõni üksik indikaator on täitmata). Hinne 2 antakse alaeesmärgile, kui KOV noorsootöö vastab kirjeldatud olukorrale vähem kui poole osas (sh kui esineb mõni üksik hea näide). Hinne 1 tähendab, et ükski alaeesmärgi indikaatoritest ei ole täidetud.

Kirjeldatud skaala on universaalne kõikide eesmärkide jaoks. Iga hinde puhul lisab enesehindaja tõendid, millega ta antud hinnet põhjendab. Enesehindaja lisab ka tugevuste ning vajaduse korral arendusvajaduste kirjelduse.

Hindamise teostamisel tuleb sarnaselt tulemusindikaatoritega silmas pidada, et hindamine hõlmab perioodi kuni kaks aastat tagasi hindamise läbiviimisest, samas ei tohi unustada tegevuste regulaarsust. Kui näiteks noorsootöötajate tunnustamine toimus viimati kaks aastat tagasi ning seda pole plaanis korrata, siis ei saa hinnata täidetuks indikaatorit „KOV tunnustab regulaarselt noorsootöötajaid tehtud noorsootöö heade tulemuste eest“.

Sarnaselt andmete vanuse aspektile võib hindamisel küsimus tekkida ka seoses sellega, kuidas arvestada kavandatavaid tegevusi. Indikaatorit võib hinnata täidetuks juhul, kui on kindel, et tegevus lähiajal juhtub (nt on eraldatud vahendid noortekeskuse ehitamiseks, ehitust alustatakse 2011. a juunis). Kui tegemist on soovitava olukorraga, milleni veel reaalseid samme astunud ei ole, siis hinnatakse indikaatorit mittetäidetuks (nt soovime uut noortekeskust saada, kuid konkreetne ajakava selle ehitamiseks ega rahastamisallikad ei ole veel paigas).

Enesehindamise konsensusseminar

Individaalse hindamise järel korraldatakse konsensusseminar, kus osalevad kõik enesehindamise meeskonna liikmed. Seminaril arutatakse läbi erinevate hindajate antud hinded ja nende põhjendused ning vormistatakse igale küsimusele konsensuslik hinnang. See tähendab, et lõplik hinnang on see, milles kõik hindajad on kokku leppinud ehk millega kõik hindajad nõustuvad. Kui hindamismeeskonnas esineb eriarvamusi hinnangute suhtes, lahendatakse need selgituste ja aruteluga. Konsensushinnangu jõudmine ei pea olema piiratud ühe koosolekuga, see tähendab, et vajadusel võib KOV otsustada konsensushinnangute kujundamiseks korraldada rohkem koosolekuid.

Selleks, et tagada seminari ajaraamistikust kinni pidamine ja konsensushinnanguteni jõudmine, on oluline, et seminaril oleks koordinaator. Konsensusseminari koordinaatoriks võib olla näiteks hindamismeeskonna juht. Konsensushinnangute andmine toimub samal skaalal nagu individuaalhindamine. Konsensusseminari tulemusena vormistatakse konsensushinnanguid ja nende põhjendusi sisaldav enesehindamise vorm.

Konsensusseminaril täidetud hindamisvorm on sisendinfoks välishindajate tööle. Seetõttu edastab enesehindamise meeskonna juht täidetud hindamisvormi välishindajatele. Koos täidetud enesehindamise lehega edastatakse välishindajatele täidetud KOV profiili ja tulemusindikaatorite töölehed, mis on välishindajatele olulised konteksti loomiseks välishinnangu andmisel.

SAMM 5: välishindamise läbiviimine

Noorsootöö välishindamise protsessi võib jagada kaheks peamiseks etapiks:

- enesehindamise tulemuste ja tõenditega tutvumine (individuaalne töö),
- KOV külastus.

Käsiraamatu lisa 3 on toodud välishindamise ajakava ja KOV külastuse päevaplaani näidised 2011. a läbiviidud hindamistest.

Enesehindamise tulemuste ja tõenditega tutvumine

Välishindajate esimeseks ülesandeks on tutvuda iseseisvalt enesehindangu tulemustega (enesehindajate konsensus hinnang, tõendid ja tugevuste ning arendusvajaduste kirjeldused), et end KOV noorsootööga kurssi viia. Samuti tutvuvad välishindajad KOV profiili ja tulemusindikaatorite täitmisega, mis on oluline konteksti loomiseks ja hinnatavast KOV-st parema ülevaate saamiseks. Enesehindangu vormi edastab välishindajatele enesehindamise meeskonna juht pärast enesehindamise konsensusseminari toimumist.

Individaalse töö käigus kujundavad välishindajad esialgsed hinnangud indikaatorite kohta ning kaardistavad täiendavad tõendid ja/või küsimused, mida soovivad KOV-lt teada saada. Käsiraamatu lisa 4 on 2011. a hindamiste põhjal välja toodud valik välishindajate levinumatest küsimustest.

Need edastatakse välishindamise meeskonna juhile, kes kõik küsimused kokku koondab ja enesehindamise meeskonna juhile edastab. See info tuleks enesehindamismeeskonna juhile edastada vähemalt kolm päeva enne KOV külastuse toimumist, et enesehindajatel oleks aega KOV külastuse kavandamiseks.

Võimaluse korral toimub pärast välishindajate individuaalset tööd ja enne KOV külastuse toimumist välishindajate eelkoosolek, kus arutatakse läbi individuaalse töö käigus tekkinud küsimused. Välishindajate eelkoosolek võib toimuda näiteks KOV külastuse eelõhtul või KOV külastuse päeva hommikul enne kohtumist enesehindajatega. Juhul, kui eelkoosolek pole võimalik, võib kaaluda välishindajate telefonikonverentsi või Skype koosolekut. Samuti tasub neid koosoleku pidamise võimalusi kaaluda individuaalse enesehindamise käigus või pärast KOV külastust tulemuste vormistamiseks.

NÄIDE

Välishindajate individuaalne töö:

- 5. nov: enesehindamise meeskonna juhilt laekub täidetud enesehindamise vorm
- 5.–12.nov: välishindajad töötavad enesehindamise vormid läbi ja kujundavad selle põhjal oma esialgsed hinnangud alaeesmärkide lõikes ning edastavad need välishindamise meeskonna juhile
- 11. nov: välishindajad edastavad välishindamise meeskonna juhile lisaküsimused, mida nad KOV-le esitada soovivad
- 12. nov: välishindamise meeskonna juht edastab koondi välishindajate küsimustest enesehindamise meeskonna juhile
- 18. nov, hommik: välishindajad kogunevad hinnatavasse valda ja viivad enne enesehindajatega kohtumist läbi eelkoosoleku

KOV külastus

KOV külastuse eesmärk on võimaldada välishindajatel koguda lisateavet, mis on vajalik KOV noorsootöö kvaliteedile hinnangu andmiseks. KOV külastuse raames kujundavad välishindajad oma hinnangu KOV noorsootöö kvaliteedile ja annavad KOV-le selle kohta tagasisidet. KOV külastus toimub üldjuhul ühe tööpäeva jooksul. KOV külastuse päevakava ettepaneku teeb välishindamise meeskonna juht. Päevakava peaks olema esitatud vähemalt 14 päeva enne külastust, et KOV-l oleks piisavalt aega kohtumisi kokku leppida.

KOV külastus koosneb alljärgnevatest tegevustest:

1. *Enese- ja välishindamise meeskondade koosolek* – enesehindajad vastavad välishindajate poolt ette saadetud küsimustele. Lisaks on välishindajatel võimalik küsida täiendavaid tõendeid indikaatorite täitmise kohta. KOV võib sellele koosolekule kutsuda ka teisi olulisi pooli, kes enesehindamises ei osalenud, kuid kes oskaksid vastata välishindajate küsimustele. Kindlasti võiks koosolekule kaasatud olla mõni noor (nt osaluskogu juht), kes oskaks tegevusi nn rohujuure tasandil kommenteerida.
2. *Noorsootöö asutuste külastused* – selle eesmärgiks on KOV territooriumil tehtava noorsootööga tutvumine ehk välishindamise aluseks oleva info kogumine. Külastatavate asutuste valiku teeb välishindamise meeskond, kuid KOV-l on võimalik selles osas ettepanekuid teha. Asutuste külastused peaksid olema korraldatud selliselt, et võimaldaksid välishindajatel võimalikult palju teavet hankida (nt arutelud asutuste töötajate ja noortega, esitlustel oluliste statistiliste andmete esitamine), vältida tuleks väheinformatiivseid tegevusi (nt ruumide näitamine jne).
3. *Välishindajate konsensuskoosolek* – kui välishindajad on kogunud hinnangu andmiseks piisavalt infot, leiab aset välishindajate konsensusseminar. Seminari käigus arutatakse läbi erinevate hindajate arvamused iga küsimuse lõikes ning vormistatakse igale küsimusele konsensuslik välishinnang. Konsensus-hinnang tähendab, et kõik hindajad nõustuvad sellega. Lisaks hindadele 1–4 lisavad välishindajad enda põhjendused hinnangutele ning tugevuste ja parendust vajavate valdkondade kirjelduse.

NÄIDE

KOV külastuse päevakava:

9.00-10.00 Välishindajate koosolek linnavalitsuses
10.00-11.00 Välishindajate ja enesehindajate koosolek linnavalitsuses
11.15-12.00 Asutuste külastused (noortekeskus), kohtumine noorte esindajatega
12.00-13.00 Lõuna
13.00-14.15 Asutuste külastused jätkuvad (noorte infokeskus, huvikool)
14.30-15.30 Välishindamise konsensusseminar linnavalitsuses
15.30-15.45 Paus
15.45-16.45 Tagasiside koosolek linnavalitsuses
16.45-18.00 Välishindajad vormistavad hindamistulemused

Indikaatorite hindamisel lähtuvad välishindajad andmete värskuse ja planeeritavate tegevuste osas samadest põhimõtetest, mis enesehindajad. See tähendab, et hindamise aluseks olevad andmed võivad olla kuni 2 aasta vanused, kuid arvesse tuleb võtta tegevuste regulaarsust (kui 2 aastat tagasi on toimunud ühekordne tegevus, mida ei ole ega plaanita korrata, siis ei ole indikaator täidetud). Planeeritavate tegevuste osas võetakse arvesse vaid neid tegevusi, mille täideviimise osas on väga konkreetseid samme astunud (st on kindel, et need juhtuvad).

Konsensusseminari käigus pandud hinded, tugevuste ja arendusvajaduste kirjeldused peaksid kajastuma ka hindamisvormides. Võib juhtuda, et konsensusseminaril jääb aega väheseks ning kõiki hindamisvorme ei jõua seminari jooksul korralikult täita. Sellisel juhul tuleks tähele panna, et kindlasti saaksid kokku lepitud hinded. Tõendeid, tugevusi ja arendusvajadusi, mida kohapeal ei jõua vormistada, on võimalik vajadusel arutada ka pärast KOV külastust telefoni, e-maili või Skype teel.

Konsensusseminari põhjal antakse KOV-le tagasisidet tagasisideseminaril (vt järgmine punkt). Tagasiside seminariks aitab paremini ette valmistada välishindajate tagasiside vorm (vt hindamisvormid). Sinna vormile konsensusseminari jooksul märksõnade kirja panemine aitab tagasisidet süsteemsemalt läbi mõelda ning lihtsustab tagasiside andmist. Tagasiside vormile kantakse kõige olulisemad tugevused ja arendusvajadused, mis välishindajate poolt tuvastati. Märksõnade valikul võib lähtuda põhimõttest, et tugevuste alla saaksid kirja teemad, mille osas kõige kõrgemaid hinnanguid anti, ning arendusvajaduste alla need teemad, mis kõige vähem punkte said.

KOMMENTAAR

Kaisa Orunuk, Eesti Noorsootöötajate Kogu:

„Välishindamise päev on sageli intensiivne ja tempokas, seetõttu on eriti oluline, et konsensuskoosoleku aega kasutatakse konstruktiivselt ja tulemuslikult. Kui ajasurve on väga suur, siis tasub alaeasmärkide lõikes kokku leppida vähemalt hinnangu numbrites, sest tõenäoliselt kogu välishindamise meeskonda ühise laua taha uuesti kokku saada on keeruline ja teiste suhtluskanalite teel sellist arutelu korraldada veelgi ajamahukam ja ebaefektiivsem.

Samuti on oluline, et konsensuskoosoleku ajal suudetakse tagasiside seminariks piisavalt ette valmistada konkreetset sõnumid ja kõneisikud. Põhiteemad kooruvad sageli just alaeasmärkide hinnangute ülevaatamisest. Olen soovitanud kokku leppida kolm peamist tugevusvaldkonda ja kolm arendusvaldkonda ning üldhinnang. Kõnelema ei pea tingimata välishindamise meeskonna juht, selleks võib olla ka mõni teine meeskonna liige, kuid kindlasti on vajalik see enne kokku leppida, kes mis osa enda peale võtab.“

4. *Tagasiside seminar* – pärast välishindajate konsensushinnangute andmist tutvustavad välishindajad hindamistulemusi KOV-le tagasiside seminaril. Tagasiside seminariks peaks olema valitud neutraalne ja vaikne koht, ANK ruum pole selleks alati sobiv. Tagasiside seminaril osalevad välishindajad ja KOV noorsootöö olulised osapooled. Kindlasti peaks seminaril osalema mõni isik KOV juhtimistasandilt (nt abilinnapea), kelle otsuste tegemisele hindamine sisendiks on. Enne tagasiside seminari toimumist on soovituslik, et välishindajad informeeriksid enesehindamise meeskonna juhti teemadest, mida välishindajad tagasiside seminaril käsitleda kavatsesid. See on oluline selleks, et KOV noorsootöö ametnik (tavaliselt enesehindamise meeskonna juht) on ettevalmistanud välishindajate tagasisideks, mis võib puudutada otseselt tema igapäevast tööd enne, kui seda hakatakse käsitleda KOV juhtkonna ees. Selline pingeline mahavõtmise hetk on osutunud sageli väärtuslikuks. Samuti tasub küsida enesehindamise meeskonna juhi arvamust, milliste teemade käsitlemist tagasiside seminaril tema ise oluliseks peab. Käsiraamatu lisa 5 on toodud mõned näpunäited välishindajate meeskonnale tagasiside seminari läbiviimiseks (nt kuidas tagasiside kohtumist üles ehitada, millest rääkida ja millist sõnavara kasutada).

Tagasiside seminari soovituslik struktuur on alljärgnev:

- 1) *Sissejuhatus ja ülevaade päevast (kuni 15 min)* – tutvustatakse noorsootöö kvaliteedi hindamise ja konkreetse kohtumise eesmärke. Sissejuhatuses tasub kindlasti üle rääkida välishindamise roll noorsootöö kvaliteedi hindamisel (välishindamise eesmärgiks on anda KOV noorsootööle objektiivne kõrvalvaataja hinnang, mis on abiks KOV-le oma noorsootöö tegemisel, tegemist ei ole kontrollimisega, tulemusi ei seata pingeritta ega avalikustata välishindajate poolt). Seejärel leiab aset tagasiside seminaril osalejate tutvustamine ning antakse lühiülevaade KOV külastuse päevast (st nt olulisemad tegevused, külastused, kogutud info).
- 2) *Hindamistulemuste esitlemine KOV-le (kuni 30 min)* – välishindajate meeskonna liige esitleb olulisemaid hindamistulemusi. Esitluse käigus peaks välja tooma välishindamisest selgunud KOV noorsootöö tugevused ning seejärel osutama arendusvajadustele. Tagasisides peaks püüdma olema objektiivne ja konkreetne, võimalusel tooma näiteid. Tagasiside peaks lõpetama üldhinnangu andmine. KOV-le antava tagasiside ettevalmistamiseks võib kasutada tagasiside vormi näidist (vt hindamisvorm).
- 3) *KOV esindajate kommentaarid tagasisidele ja küsimustele vastamine (kuni 15 min)* – KOV esindajatele antakse võimalus esitada omapoolsed kommentaarid laekunud tagasisidele ja küsida välishindajatelt täpsustavaid küsimusi.

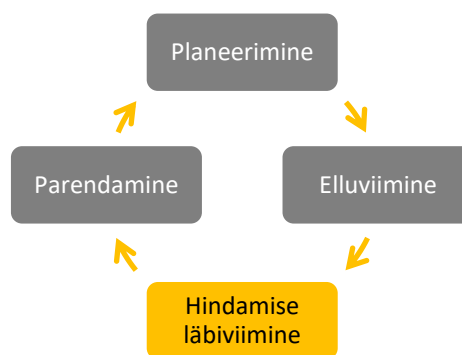
SAMM 6: kokkuvõtted, parendustegevuste planeerimine ja tagasiside andmine Harnole

Pärast enese- ja välis hinnangute laekumist tehakse hindamistulemustest kokkuvõtte, mille käigus tuvastatakse tugevaimad ja enim arendamist vajavad valdkonnad ning määratletakse esialgne parendustegevuste kava. Selle puhul on abiks hindamisvormide failis koostatud kokkuvõtte tööleht, kus on esitatud analüütiline kokkuvõtte hindamistulemustest. Kokkuvõtte hindamistulemustest saadetakse ka Harnole. See on oluline eelkõige selleks, et riigi tasandil oleks ülevaade KOV-des tehtavast noorsootööst, mis on aluseks poliitikakujundamise protsessis tehtavatele otsustele.

Oluline on meeles pidada, et kvaliteedihindamine ei ole midagi eraldiseisvat, vaid osa kvaliteedijuhtimise protsessist, mille eesmärgiks on kvaliteedi pidev parendamine. Kvaliteedihindamine üksinda võib anda küll hea ülevaate noorsootöö kvaliteedi hetkeolukorrast ning hindamiste kordamise puhul on võimalik näha noorsootöös toimunud arenguid. Samas ei tõsta ainult kvaliteedihindamine noorsootöö kvaliteeti. Kvaliteedihindamisele peavad järgnema parendustegevused.

Oluline on, et KOV teeks analüüsitulemustest järeldusi ning kavandaks vastavalt neile muudatusi. Parendustegevuste esialgse kava koostamiseks kutsub enesehindamise meeskonna juht kokku parendustegevuste planeerimise koosoleku, kus osalevad noorsootöö planeerimise seisukohalt olulised KOV noorsootöö osapooled. Koosolekul arutatakse läbi hindamistulemused ja planeeritakse parendustegevusi.

Joonis 7. Pideva parendamise põhimõte

NÄIDE

Kvaliteedihindamise järel koostatud esialgne parendustegevuste kava:

1. Noorsootöö arendajate osalemine uudeid noorsootöö meetodeid puudutavatel koolitustel ja seminaridel (võimalusel ka välisriikide praktikatega tutvumine).
Vastutaja: KOV noorsootöötaja
Tähtaeg: 2018. a lõpp
Väljund: vähemalt 3 noorsootöötajat on osalenud vastavasisulistel koolitustel või seminaridel
2. Mitteformaalse õppimise tunnustamisürituse planeerimine ja elluviimine
Vastutaja: KOV noorsootöötaja
Tähtaeg: 2018. a märts
Väljund: vähemalt 1 tunnustusüritus on toimunud
3. Erivajadustega noortele juurdepääsu loomine noorsootöö asutusele
Vastutaja: noortekeskuse juhataja
Tähtaeg: 2019. a algus
Väljund: noorsootöö asutusele on ehitatud kaldtee ja paigaldatud automaatselt avanevad uksed
4. Uute töövahendite hankimine avatud noortekeskusele. Sellele eelnevalt uuritakse noortelt, millistest töövahenditest nad täpselt puudust tunnevad.
Vastutaja: noortekeskuse juhataja
Tähtaeg: 2018. a suvi
Väljund: läbi viidud uuring noortekeskuse kasutajate seas. Selle alusel on soetatud noortekeskusele uued töövahendid.

Kvaliteedihindamise tulemuste põhjal on vajalik analüüsida, kas ja milliseid meetmeid tuleks rakendada, et hindamises avaldunud nõrku kohti parandada (nt planeerida täiendavaid vahendeid teatud tegevustele, panustada noorsootöö keskkonna parandamisse, planeerida koolitusi noorsootöötajatele). Kvaliteedihindamise tulemused peaksid olema aluseks uue eelarve koostamise protsessile.

Kvaliteedihindamisest avaldunud tugevusi on vajalik esile tõsta, st noorsootöö tegijaid tehtud töö eest tunnustada. Oluline on tunnustada ja tänada ka kvaliteedihindamise läbiviijaid. Lisaks parendustegevuste kavandamisele ja tunnustamisele on oluline hindamistulemustest informeerimine.

Pärast hindamistulemuste saabumist ja esmast analüüsi tasub korraldada kõikidele noorsootöös ja selle sidusvaldkondades tegutsevatele isikutele infopäev, kus tutvustatakse hindamist ja selle tulemusi ning võimalusel ka planeeritavaid parendustegevusi, ja levitada seda infot muul viisil (nt informatsioon linna- või vallalehes, veebis).

5.3 Hindamisvormide täitmine

Noorsootöö kvaliteedi hindamise läbiviimiseks on loodud hindamisvormid MS Exceli formaadis. Vorme kasutatakse hindamistulemuste koondamiseks ja analüüsiks. Hindamisvormide täitmine toimub pidevalt kogu hindamisprotsessi vältel ning tegemist ei ole eraldi hindamistegevusega, vaid see võimaldab kokku koguda erinevate hindamise etappide tulemusi ning visualiseerida hinnanguid. Vormide täitmine toimub KOV enesehindamise meeskonna juhi või tema poolt valitud inimese poolt.

Hindamisvormidesse kantakse üldandmed KOV-i kohta (KOV profiil), tulemusindikaatorid, enesehindamise ja välishindamise tulemused ning esialgsed parendustegevused. Samuti sisaldavad hindamisvormid enesehindajate eneseanalüüsi lehte ning välishindajate vaatlusraporti vormi. Hindamistulemuste näitlikustamiseks ja parendustegevuste planeerimiseks on hindamisvormides kokkuvõttev tööleht, mis arvutab kokku hindamistulemused ning toob esile KOV noorsootöö tugevused ning arendamist vajavad valdkonnad.

Töölehtede sisu selgitab täpsemalt lahti järgnev tabel.

Tabel 5. Hindamisvormide töölehed

Nr	Tööleht	Kirjeldus
1	Juhend	Juhised hindamisvormide täitmise kohta ja näpunäited MS Exceli kasutamiseks (korduma kippuvad küsimused). NB! Hindajad siia vormile andmeid ei sisesta!
2	Mudel	Hindamissüsteemi kui terviku kirjeldus (sh eesmärgid, alaeesmärgid, indikaatorid). NB! Hindajad siia vormile andmeid ei sisesta!
3	1_KOV profiil	Sisestatakse üldandmed KOV konteksti kirjeldamiseks.
4	2_tulemusindikaatorid	Koondatakse info tulemusindikaatorite täitmise kohta.
5	3_eh1	Sisestatakse enesehindajate hinnangud eesmärk nr 1 indikaatorite täitmise kohta.
6	3_eh2	Sisestatakse enesehindajate hinnangud eesmärk nr 2 indikaatorite täitmise kohta.
7	3_eh3	Sisestatakse enesehindajate hinnangud eesmärk nr 3 indikaatorite täitmise kohta.
8	3_eh4	Sisestatakse enesehindajate hinnangud eesmärk nr 4 indikaatorite täitmise kohta.
9	3_eh_koond	Enesehindajate koondhinnangu leht.
10	4_vh1	Sisestatakse välishindajate hinnangud eesmärk nr 1 indikaatorite täitmise kohta.
11	4_vh2	Sisestatakse välishindajate hinnangud eesmärk nr 2 indikaatorite täitmise kohta.
12	4_vh3	Sisestatakse välishindajate hinnangud eesmärk nr 3 indikaatorite täitmise kohta.
13	4_vh3	Sisestatakse välishindajate hinnangud eesmärk nr 4 indikaatorite täitmise kohta.
14	4_vh_koond	Välishindajate koondhinnang KOV noorsootöö kvaliteedile.
15	kokkuvõte	Hindamistulemuste koond ja ülevaatlilik graafikud. Tegemist on visualiseeriva töölehega, kuhu hinnanguid ei sisestata. Vajadusel on sinna töölehele võimalik sisestada hindamistulemuste analüüsimisel tekkinud kommentaare.
16	5_parendustegevused	Parendustegevuste esialgne kava ehk esialgsed mõtted parendustegevuste osas.

Järgmistes alapeatükkides on eraldi välja toodud sammud enese- ja välishindajatele hindamisvormide täitmiseks. Enne nende lugema asumist tasuks tutvuda üldiste soovitusetega hindamisvormide täitmiseks:

PEA MEELES!

- Sama hindamisvormiga töötavad paljud erinevad inimesed. Seetõttu tasub info sisestamisel olla täpne ja lisada piisavalt selgitusi. Meeles tuleks pidada, et välishindajad ei ole nii hästi KOV kontekstiga kursis, kui KOV ise. Seega peaksid enesehinnangud peaksid olema piisavalt üksikasjalikud, et välishindajatel oleks võimalik nende alusel hindamist teostada.
- Hindamisvormide täitmisel ei tohiks takerduda hindamismudelisse. Iga KOV on unikaalne ning seda peaks vormide täitmisel ka arvesse võtma. Sisestage julgelt tõenditesse asjakohast infot, mille kohta ei pruugi selgesõnaliselt küsitud olla. NB! Samas tuleks alati meeles pidada, et vorme pole mõtet koormata asjasse mittepuutuva infoga.

- Võtke alati aega, et kontrollida üle, kas sisestatud andmed on korrektsed, sisestatud õigetes lahtritesse ning on keeleliselt korrektsed.
- Ärge kasutage oma asutuses kasutusel olevaid lühendeid ja väljendeid, kuna nendest ei pruugi teised aru saada.

5.3.1 Enesehindajate sammud hindamisvormide täitmisel

Siin peatükis on toodud juhised enesehindajatele hindamisvormide täitmiseks:

1. Tutvuge hindamisvormide täitmise juhistega (tööleht „juhend“) enne vormide täitmist, vajadusel tuletage meelde hindamissüsteem (tööleht „mudel“). Mõlemast töölehest võib abi olla ka hindamise käigus, seega pöörduge julgelt küsimuste tekkimisel nende juurde tagasi.
2. Sisestage hinnatava KOV-i andmed töölehele „1_KOV profiil“. Tegemist on hindamise taustainfoga, mis ei mõjuta hindamistulemusi, kuid võimaldab hindajatele anda ülevaate hinnatava KOV kontekstist.
3. Sisestage andmed tulemusindikaatorite kohta töölehele „2_tulemusindikaatorid“ (NB! Sellele eelneb vajadusel andmete kogumine ja küsitluste läbiviimine).
Tulemusindikaatorite hindamiseks võib kasutada teiseseid andmeid (nt olemasolev statistika) või viia andmete kogumiseks läbi küsitlemine. Iga indikaatori kohta märgitakse tulemusindikaatorite vormile kõigepealt, millist infot kasutati (kas teisesed andmed või küsitluse andmed). Seejärel sisestatakse valemis kirjeldatud info. NB! Meeles tuleks pidada, et mõlemad valimi muutujad (X ja Y) peavad olema kogutud samal meetodil. Nt noorte rahulolu uurimise korral on X nende noorte arv, kes ütlesid, et nad on rahul ning Y kõikide noorte arv, kes sellele konkreetsele küsimusele vastasid. Sellisel juhul oleks vale, kui Y kohti märgitaks statistiline noorte arv KOV-s.
Selgituste lahtritesse tuuakse täiendavat infot andmete kogumise kohta (nt valimi % kogupopulatsioonist, küsitluse meetod).
4. Sisestage enesehindamise konsensusseminari hinnangud eesmärkide lõikes töölehtedele „3_eh1“, „3_eh2“, „3_eh3“ ja „3_eh4“. Hinnangute vormistamiseks on toodud näide käsiraamatu lisa 2.
5. Sisestage enesehindajate koondhinnang töölehele „3_eh_koond“. Sellel töölehel kirjeldavad enesehindajad KOV konteksti (KOV põhinäitajate dünaamika, eelnenu kirjeldus, koostöö teiste KOV-dega) ning viivad läbi eneseanalüüsi. Eneseanalüüsi käigus mõtlevad enesehindajad veelkord läbi kogu hindamisprotsessi ja teevad sellest kokkuvõtva järeldused.
6. Kontrollige, et kõik lahtrid on täidetud, väärtused sisestatud, kokkuvõtte lehel tulemused näha, tekst keeleliselt korrektne jne.
7. Saatke hindamisvormid Harnole.
8. Pärast välisindajate hinnangu laekumist tutvuge hindamistulemustega töölehel „kokkuvõte“ ja sisestage vajadusel omapoolseid selgitusi hindamistulemustele.
9. Analüüsige hindamistulemusi ning sisestage töölehele „parendustegevused“ esialgne parendustegevuste kava.
10. Jätkake parendustegevuste planeerimist ja elluviimist.

5.3.2 Välishindajate sammud hindamisvormide täitmisel

Siin peatükis on toodud juhised välishindajatele hindamisvormide täitmiseks:

1. Tutvuge hindamisvormide täitmise juhistega (tööleht „juhend“) enne vormide täitmist, vajadusel tuletage meelde hindamissüsteem (tööleht „mudel“). Mõlemast töölehest võib abi olla ka hindamise käigus, seega pöörduge julgelt küsimuste tekkimisel nende juurde tagasi.
2. Tutvuge enesehindajate poolt täidetud KOV profiiliga (tööleht „profiil“), et saada ülevaadet hinnatava KOV kontekstist.
3. Analüüsige enesehindajate poolt sisestatud tulemusindikaatoreid (tööleht „2_tulemusindikaatorid“, enesehinnanguid (töölehed „3_eh1“, „3_eh2“, „3_eh3“ ja „3_eh4“) ja enesehindajate koondhinnangut (tööleht „3_eh_koond“).
4. Sisestage välishindamise konsensusseminari hinnangu töölehtedele „4_vh1“, „4_vh2“, „4_vh3“ ja „4_vh4“. Hinnangute vormistamiseks on toodud näide käsiraamatu lisas 2.
5. Sisestage välishindajate koondhinnang töölehele „4_vh_koond“. Tegemist on analüütilise lehega, kus välishindajad mõtleavad veelkord läbi kogu hindamisprotsessi ja teevad sellest kokkuvõtavad järeldused.
6. Tutvuge hindamistulemustega töölehel „kokkuvõte“.
7. Kontrollige, et kõik lahtrid on täidetud, väärtused sisestatud, kokkuvõtte lehel tulemused näha, tekst keeleliselt korrektne jne.
8. Saatke hindamisvormid KOV-le ja Harnole.

5.3.3 Enese- ja välis hinnangute andmine

Nii enese- kui välis hinnangute andmine toimub alaeesmärkide kaupa. Iga alaeesmärgi indikaatoreid analüüsitakse ning sisestatakse tõendid selle alaeesmärgi indikaatorite täitmise kohta (NB! Tõendid peaksid käsitlema kõiki alaeesmärgi indikaatoreid). Tõendite lahtrite sisestatakse kogu informatsioon, mis puudutab antud alaeesmärgi indikaatorite täitmist. Samuti täidetakse tugevuste ja arendusvajaduste lahtrid. Tugevuste lahtrisse märgitakse see, mida antud KOV-i noorsootöö puhul tasub positiivsena eraldi esile tuua. Arendusvajadustesse märgitakse need aspektid, mis võiksid noorsootöös paremini olla.

Enese- ja välis hinnangu lehtedel peaksid kõik lahtrid (hinded, tõendid, tugevused ja arendusvajadused) olema täidetud. Võib juhtuda, et välis hindajad ei suuda näiteks täiendavaid tõendeid või arendusvajadusi tuvastada. Sellisel juhul tuleks kirjutada vastav selgitus lahtrisse (nt hindaja ei suutnud arendusvajadusi tuvastada).

Pärast tõendite, tugevuste ja arendusvajaduste väljaselgitamist antakse alaeesmärgile hinnang. Hinnang on koondhinnang alaeesmärgi indikaatorite täitmise kohta ning see märgitakse järgnevalt kirjeldatud skaalal:

4 – KOV territooriumil tehtav noorsootöö vastab täielikult kirjeldatud olukorrale

3 – KOV territooriumil tehtav noorsootöö vastab kirjeldatud olukorrale suures osas (st vastab enamikele tingimustele)

2 – KOV territooriumil tehtav noorsootöö vastab kirjeldatud olukorrale osaliselt (st täidetud on mõned kriteeriumid)

1 – KOV territooriumil tehtav noorsootöö ei vasta kirjeldatud olukorrale

Hinnete andmisel tasuks tähelepanelikult jälgida skaalast kinnipidamist. Hindega neli saab alaeesmärgi täitmist hinnata ainult siis, kui kõik indikaatorid on täielikult täidetud. Juhul, kui noorsootöös on mõned puudujäägid (nt viiest indikaatorist üks on osaliselt täidetud), tuleks hindeks anda kolm. Juhul, kui ükski indikaator täidetud ei ole, hinnatakse alaeesmärki hindega üks. Hinde kaks pannakse alaeesmärgile siis, kui täidetud on mõned indikaatorid (näiteks viiest eesmärgist on üks täidetud täielikult ning üks osaliselt).

5.4 Kokkuvõtte kvaliteedihindamise rakendamisest

1. Noorsootöö kvaliteedi hindamise alustamiseks tuleb esitada sellekohane **taotlus Harnole**.
2. Noorsootöö kvaliteedi hindamisel tuleks **kombineerida enese- ja välishindamist**.
3. Hindamist on hea läbi viia **3–5-liikmelises meeskonnas**, mis vähendab hindamise subjektiivsust ning tekitab meeskonnatunnet.
4. Oluline on, et enesehindamise meeskonnale oleks **valitud juht**, kelleks võiks olla noorsootöö valdkonna eest vastutav ametnik.
5. Noorsootöö kvaliteedi hindamine koosneb **6 sammust** – taotluse esitamine Harnole ja hindamise projektiplaani koostamine, meeskondade moodustamine, andmete kogumine, enesehindamine, välishindamine ja kokkuvõtete tegemine.
6. NB! Kvaliteedihindamine ei ole asi iseenesest, vaid osa kvaliteedijuhtimise süsteemist. Kvaliteedihindamisele järgneb **parendustegevuste kavandamine ja nende elluviimine**.
7. Kvaliteedihindamisest ja selle tulemustest tuleks kõiki noorsootöö pooli ja sidusrühmi teavitada. Oluline on noorsootöö tegijate ja kvaliteedihindajate tunnustamine.

**Küsitluste korraldamine noorsootöö
kvaliteedi hindamisel**

III osa

6 Küsitluste korraldamine noorsootöö kvaliteedi hindamisel

Noorsootöö, nagu ka kõikide teiste poliitikavaldkondade kavandamine peab olema põhistatud asjakohaste andmetega. Selleks, et kavandatavad tegevused vastaks sihtgrupi vajadustele, on vajalik need vajadused kõigepealt välja selgitada. Selleks, et tagada tegevuse kvaliteeti, on vaja koguda sihtgrupilt tegevustele tagasisidet. Samamoodi on noorsootöö valdkonna kohta info kogumine ja analüüsimine loomulik ja hädavajalik tegevus mitte ainult kvaliteedihindamise protsessis, vaid noorsootöö kavandamisel tervikuna.

Selles peatükis kirjeldatakse, kuidas vajadusel andmeid koguda noorsootöö kvaliteedi hindamise mudeli tulemusindikaatorite täitmiseks, samuti antakse üldiseid juhiseid küsitluste korraldamiseks, muuhulgas selgitatakse peatükis lahti küsitluse korraldamisega seotud põhimõisted ja andmekogumise meetodid, õpetatakse kasutama küsitluslehtede näidiseid, antakse soovitusi andmete kogumiseks ja tulemuste koondamiseks ning jagatakse infot ja juhiseid andmete kogumise võimaluste kohta.

Lisaks juhendmaterjalile on käsiraamatule lisatud näidisvormid tulemusindikaatorite kohta info kogumiseks. Näidisvormid on käsiraamatu lisas 6 ja tulemusindikaatorid lisas 1.

Näidisvormid on koostatud terviklikena, mis tähendab, et neis ei sisaldu mitte ainult tulemusindikaatorite täitmiseks vajalikud küsimused, vaid ka mõningaid lisaküsimused, mida KOV-id võivad lähtuvalt oma vajadustest ja huvist täiendavalt kasutada, Küsitluste eesmärk on kaardistada KOV-ides noorsootöö hetkolukorra üldpilt läbi info kogumise noorsootöö erinevatelt osapooltelt.

6.1 Küsitluse sihtrühmad

Tagasiside- ja rahuloluuuringuid viiakse läbi kolmes sihtrühmas:

- 7-26-aastased noored, kes elavad KOV-is;
- noorsootöötajad, kes töötavad KOV-i piirkonnas;
- noorteühendused (juhid), kes tegutsevad KOV-i piirkonnas.

Kõik sihtrühmad moodustavad eraldi üldkogumid. Kõige usaldusväärsema tulemuse saab siis, kui vastavad kõik antud sihtgruppi kuuluvad inimesed. Sel juhul on tegemist kõikse uuringuga. Vahel on üldkogum nii suur, et kõiki sihtgruppi kuuluvaid inimesi kas ei saa või ei ole mõistlik küsitleda, kuna uuring võib minna liiga kulukaks ning ei pruugi seejuures anda paremat tulemust. Sel juhul valitakse uuringu läbiviimiseks Teid huvitava üldkogumi hulgast väiksem alamhulk ehk valim ning püütakse hiljem valimi tulemuste põhjal teha üldistavaid järeldusi kogu üldkogumi kohta. Selleks, et üldistused oleksid usaldusväärsed, peab valim olema juhuslik ja esinduslik ehk representatiivne.

Juhuslikkus tähendab seda, et kõigil üldkogumisse kuuluvatel isikutel peab olema võrdne võimalus valimisse sattuda ja representatiivsus seda, et kõik üldkogumi kindlad tunnused peaksid valimis esindatud olema. Näiteks ei saa 13–19-aastaste noorte küsitlusest välja jätta selles vanuses olevate tütarlaste arvamust, kuna sel juhul peegeldavad küsitluse tulemused vaid noormeeste arvamusi, mitte kogu üldkogumit. Valimi moodustamisel peab tütarlapsi küsitletavate hulgas olema sama suur protsentuaalne osa, kui neid on tegelikult selles vanuses noorte hulgas. Valim peab struktuurilt sarnanema üldkogumiga ja peab olema piisavalt arvukas.

Soovitame kasutada kõikset uuringut, kuna valimi moodustamine eeldab keerulisemat analüüsi ja statistilise veaga arvestamist üldistuste tegemisel. Kui KOV-il ei ole mingil põhjusel võimalik kõiki noori

ja/või lapsevanemaid küsitleda, siis soovitame valimit, mis moodustab 20% üldkogumist. Oluline on tulemuste tõlgendamisel jälgida seda, kui küsitlus viiakse läbi näiteks ainult 13–14-aastaste seas, siis uuringu tulemusi saab üldistada vaid sellele vanusegrupile, mitte kõigile 7–26-aastastele noortele.

Noorsootöötajate ja noorteühenduste juhtide küsitlemisel ei tohiks olla probleeme kõigi küsitlemisega, kuna uuritavaid indiviide on eeldatavasti vähe ja nad on hästi kättesaadavad. Kui küsitletavaid on väga vähe, siis tuleb vastajaid teavitada, et anonüümsus ei ole tagatud ja selgitada, et tegemist on personaalse avatud tagasiside andmisega.

6.2 Küsitluse läbiviimise võimalused

Küsitluse läbiviimiseks tuleb valida sobiv meetod, millest sõltub ka vastamisaktiivsus:

- **Veebiküsitlus** on veebilehel täidetav küsitlus, mille lingi saab saata vastajatele e-posti teel. Kirjas on link veebiankeedile, mille vastaja saab täita talle sobival ajal. Veebiküsitluse täitmine on vastajale mugav, vastused salvestuvad andmebaasi ja nende edasine ülekandmine andmetöötlusvahendisse on kerge. Nimelise küsitluse korral saab mittevastanutele saata paari päeva pärast meeldetuletuskirja. Soovitatav vastamisaeg on veebiküsitluse ankeedi lingi esmase saatmise korral 3–4 päeva ja meeldetuletuskirja järgselt 2–3 päeva.
- **Paberile trükitud ankeetidega küsitlus**, mille vastaja saab täita mõnel ühisel koosviibimisel (tunnis, töötajate koosolekul). Sellise küsitluse vastamisaktiivsus võib olla üsna suur.
- **Posti teel** vastajale edastatud paberile trükitud ankeetidega küsitlus. Sellise küsitluse vastamisaktiivsus võib osutuda madalaks. Antud lähenemisviis eeldab vastajalt spetsiaalseid lisategevusi (vastuste postitamine) ning seetõttu ei pruugi vastaja olla huvitatud küsimustikule vastamisest. Samuti on sellisel viisil küsitluse läbiviimise aeg pikem ja eeldab ka nimelist pöördumist, mistõttu peab küsitluse sihtgrupp olema täpselt määratletud. Vastused saavad jääda anonüümseks. Sel viisil läbiviidavate küsitluste korral tuleb ümbrikusse lisada ka margistatud tagastusümbrik. Vastamisaeg peaks olema vähemalt kaks nädalat. Vastajate motiveerimiseks võib loosida nende vahel välja mõne auhinna, lisades ankeedi lõppu väljalõigatava lipiku, mille vastaja saab postitada ankeedist eraldi nt KOVi või mõne noorsootöö tegevuskoha postkasti.
- **E-posti teel** saadetak küsimustik, millega saadetakse ankeet mingis formaadis faili kujul. Sellisel viisil edastatud küsimustik võib olla vastaja jaoks eelmistest viisidest mugavam, kuid samal ajal tekitab sarnaselt eelmistele lisatööd küsitluse läbiviijale, kes peab saadud tulemused analüüsimiseks sisestama andmetöötlusvahendisse. E-posti teel on raske viia läbi anonüümset küsitlust, sest vastaja meiliaadress on andmete kogujale nähtav.
- **Telefoniküsitlus** sobib juhul, kui küsitlus ei ole väga pikk (nt noorsootöötajate või noorteühenduste küsitlus) ja on lihtsate vastustega. Enamus tööd tuleb teha küsitluse läbiviijal, kes peab esitama küsimusi, vastusevariante ning saadud vastused mingil viisil talletama.
- **Näost-näkkü intervjuu** sobib hästi juhul, kui vastajaid on kuni 10. Intervjuu võimaldab uurimisel minna teemasse sügavuti, selgitada välja probleeme ja nende lahendusvõimalusi. Intervjuu vorm sobib eelkõige noorsootöötajate ja noorteühenduste rahulolu uurimiseks.

7–19-aastaste noorte küsitlus võib toimuda koolis veebivormis, koolist välja langenute seas võib kasutada mõnda muud küsitlusmeetodit, nt paberankeeti. Samas 20–26-aastaste noorte küsitluse läbiviimine võib KOV-i jaoks kujuneda väga keeruliseks ja kulukaks. Antud vanusegrupis võib olla keeruline veebiküsitlust läbi viia, välja arvatud juhul, kui KOV-il on olemas kõikide 20–26-aastaste elanike meiliaadressid. Seega üks võimalus tagasisidet saada on postiküsitlus, kuna KOV-idel on teada elanike aadressid. Kuid antud meetodi puhul võib olla madal tagasiside. Noorsootöötajate ja noorteühenduste liikmete küsitlused soovitame läbi viia veebivormis.

Mõnel juhul tuleb vastuste kogumiseks kasutada lisamotivaatoreid, näiteks loosida välja auhindu vms.

6.2.1 Internetipõhise küsitluskeskkonna valik

Küsitluste loomise võimalust pakuvad mitmed veebilehed. Järgnevalt on välja toodud väike valik ja kirjeldus:

1. **Google'i vormid**

docs.google.com/forms – Google'i tasuta teenus, mis võimaldab luua erinevat tüüpi küsimusi ning tulemused analüüsimiseks mugavalt tabeli formaadis alla laadida.

2. **eFormular**

<http://www.eformular.com> – eestikeelne keskkond, mis võimaldab eelnevalt registreeritud kasutajal luua piiramatul hulgal küsitlusi. Keskkonna kasutamine on tasuta, kui küsitluse vastajaid on kuni 10. Alates 11. vastajast muutub teenuse kasutamine tasuliseks. August 2012 seisuga maksab baaspakett 11-100 vastaja puhul 7 EUR ja 11-1000 vastaja puhul 16 EUR.

3. **Jusk Ask**

<http://www.justask.ee> – eestikeelne keskkond, mis võimaldab eelnevalt registreeritud kasutajal luua tasuta kuni 10 küsimuse ja 30 vastajaga küsitluse. Rohkemate küsimuste ja vastajate arvu kasutamisel muutub teenuse kasutamine tasuliseks. Valida saab kahe tasulise paketi vahel olenevalt uuringu kestusest. Kuuline kasutusperiood, mida saab soovi korral kuu kaupa pikendada, maksab 13 EUR, aastane kasutusperiood 128 EUR. Vastajate arvule kummagi paketi puhul piiranguid seatud pole.

4. **Connect.ee**

www.connect.ee – eestikeelne keskkond, mis võimaldab eelnevalt registreeritud kasutajal tasuta luua kuni 10 küsimuse ja 50 vastajaga küsitluse. Rohkemate küsimuste ja vastajate arvu kasutamisel muutub teenuse kasutamine tasuliseks. 200 vastajaga ning 3 kuud kehtiv standarduuringute pakett maksab 7 EUR, aastase tellimisperioodi ja piiramatult arvu vastajatega pakett maksab 50 EUR.

Käesolevale käsiraamatule lisatud nädisankeetid on nimetatud küsitluskeskkondadesse lisatud ja kui otsustate nendega koostöö kasuks ja loote oma konto, siis on võimalik neid hõlpsasti kasutada.

6.2.2 Küsitluse läbiviimine

Noorsootöö hindamiseks on kõige parem aeg küsitluse läbiviimiseks oktoobrist märtsini, aga kogemus on näidanud, et hea koostöö korral on õnnestuvad küsitlused kogu kooliaasta vältel. Antud juhendile on lisatud küsitlusankeetide näidised, mida tuleks kohandada endale sobivaks ja täita seal mõned lüngad nagu KOV-i nimi, aastaarv, elukohtade ja tegevuskohtade loetelu jne (vt lisa 6). Ankeetides on

kohustuslikud küsimused vastavalt indikaatoritele (vt lisa 1), mida muuta ei tohi, kuid ülejäänute puhul võib KOV vastavalt oma soovidele küsimusi välja jätta või neid lisada.

Küsitlust ette valmistades tuleb paika panna küsitluse ajakava ja vastutavad isikud tegevuste kaupa ning ligikaudne eelarve.

Uuringu tegevusosad on järgmised:

- Valimi moodustamine
- Küsimustike täiendamine, sisestamine/paljundamine
- Koostööpartneritega kokkulepete/nõusoleku saamine (koolid, ANK, huvikool, lapsevanemad jne)
- Küsitluse läbiviimine
- Andmete sisestus (paberankeetide puhul)
- Andmete analüüs

Küsitluse läbiviimist hõlbustab kogukonna koostöö ehk soovitav oleks kaasata küsitlusprotsessi ettevalmistamisse nii vallavanem/linnapea, koolide huvijuhid, õppejuhid, direktorid, noortekeskuste juhid, noortekogu, õpilasesindus jt. Näiteks võib paluda vallavanemal/linnapeal väljastada pöördumine koolidele üleskutsega soodustada koostööd noorte küsitluse läbiviimisel. Kuna andmete sisestus (paberankeedi puhul) ja analüüs võib olla aja- ja ressursimahukas, siis on soovitav kaasata sellesse ossa ka nt sotsiaalteaduste/noorsootöö praktikant ülikoolist või teha koostööd õpilasesinduse või noortekogu noortega.

Noorte küsitlus

7–18-aastaste noorte küsitlust on kõige lihtsam ja efektiivsem läbi viia koolides veebiversioonis. Selleks tuleb koolidega saada kokkulepe, et nt kõik õpilased täidavad ankeedi juhendaja eestvedamisel klasside kaupa teatud ajaperioodi jooksul arvutiklassis. Juhendajaks võib olla kas küsitluse korraldaja või õpetaja/huvijuht (kellega on olemas vastav kokkulepe). Juhul kui kõikide klasside puhul ei ole võimalik arvutiklassi kasutada, siis võib küsitlust läbi viia osaliselt ka paberankeetidega, aga sel juhul on soovitav andmed sisestada samasse andmebaasi, kus on veebiversioonis läbiviidud küsitluse vastused.

Küsitluste läbiviimisel võiks küsitletavate motiveerimiseks välja loosida auhindu. Näiteks kõige aktiivsemalt küsitlusele vastanud klasside vahel võib välja loosida kringli vms.

19–26-aastaste küsitlust võib läbi viia KOV-is asuvates ülikoolides/kutsekoolides ning muudes kohtades, kus selles vanuses noored käivad, nt üritused, spordiklubid, huviklubid jms. Lisaks võib küsitlust läbi viia posti teel, kuid see on üsna ressursi- ja ajamahukas.

Kui küsitlusi viiakse läbi kooliväliselt, on oluline, et küsitlusinfot jagatakse läbi erinevate noorte infokanalite (nt Facebook, kooli koduleht, üritused, lapsevanemate koosolek, noortekeskus jm). Samas kogemus on näidanud, et koolivälise küsitluse puhul võib vastajate arv jääda väga madalaks. Sellise küsitlusmeetodi puhul tuleb kindlasti kasutada lisamotivaatoreid (auhinnad).

Noorteühingute ja noorsootöötajate küsitlus

Noorteühingute puhul on võimalik andmeid koguda kahel viisil: ankeetküsitlusega või näost näkku intervjuuna. Kui KOVis on alla kümne noorteühenduse, siis on soovitav need kaks meetodit omavahel ühendada. Sel juhul on soovitav küsitlus läbi viia intervjuu vormis iga noorteühenduse esindaja(te)ga eraldi ning samal ajal koguda ka ankeedi põhiselt statistilisi andmeid. Intervjuu läbiviimisel saab

noorteühenduste esindaja(te)ga arutada põhjalikumalt nt (ankeedi 2 viimase küsimuse põhjal) KOV-i ja noorteühenduse omavahelist koostööd jms.

Nii noorsootöötajate kui ka üle kümne noorteühenduse puhul on soovitatav küsitlus läbi viia veebiküsitlusena. Selleks saadetakse küsitletavatele meili peale ankeedilink koos kaaskirjaga.

Kaaskiri peaks vastama järgmistele küsimustele:

- Kes küsitlust korraldab?
- Mis uuringuga on tegemist?
- Mida uuringu tulemustega tehakse?
- Kus ja kuidas saab arvamust avaldada? (vastamise tähtaeg ja selgitused vastuste tagastamise kohta)
- Kui palju aega kulub küsimustikule vastamiseks?
- Kuhu edastada täidetud ankeedid?
- Kellelt saab abi küsitlusega seotud probleemide korral? (nimi ja kontaktandmed)
- Millised on täiendavad motivaatorid? Näiteks loosiauhinnad.

Vastamisaktiivsust aitab suurendada ka viisakas pöördumine, kus selgitatakse küsitlusele vastamise kasu nii vastajale kui KOV-le.

Ankeetidele on lisatud ka kaaskirja näidis (lisa 6), mille abil saab vastavalt valitud küsitluse läbiviimise vormile koostada sobiva kaaskirja. Kaaskirjas peab kindlasti olema märgitud vastamise tähtaeg ja selgitused vastuste tagastamise kohta, samuti viide isikule, kellelt saab abi küsitlusega seotud probleemide korral.

Eeldatavasti tuleb noorsootöötajatele/noorteühendustele, kes ei ole ankeedile teatud ajaperioodi jooksul vastanud, saata meeldetuletusmeil küsitlusele vastamise kohta. Juhul kui Te ei saa eristada neid, kes on juba vastanud ja kes ei ole, siis saatke meeldetuletusmeil kõigile, kuid märkige kirjas *boldiga* ära, et need, kes on juba vastanud, ei pea ankeedile uuesti vastama hakkama.

KOMMENTAAR

Liivia Rebane, Antsla:

„Küsitlesime koolis 6–12. klassi õpilasi. Küsitluskeskkond oli Justask keskkond. Küsitlus sai läbi viidud kooli arvutiklassis, selleks oli vaja täiendavaid kokkuleppeid ja ümberkorraldusi kooli tundide kavas. Õpilastele oli vaja teha sissejuhatus ja selgitada küsitluse eesmärki. Tutvustada mõisteid. See oli positiivne, sest noored said palju uut teada.“

6.3 Küsitluse tulemuste töötlemine, analüüs, järelduste tegemine ja esitamine

Kuna küsitluse läbiviimisel võib kasutada erinevaid meetodeid, siis on vaja erineval teel saadud vastused koondada ühtsesse andmebaasi. Andmete analüüsiks on võimalik kasutada erinevaid tarkvarasid: nii spetsiaalselt statistiliseks andmeanalüüsiks mõeldud tarkvara kui ka kontoritarkvara, mis sisaldab lihtsamaid andmeanalüüsi võimalusi. Kui antud uuringuga on seotud inimesed, kes igapäevaselt analüüsiga ei tegele, siis piisab laiatarbe kontoritarkvara MS Exceli kasutamisest. Antud programm võimaldab teostada lihtsamat andmeanalüüsi ja tulemuste esitamist nii tabelite kui ka erinevate diagrammide abil. Ka veebiküsitluse andmed saab eksportida Microsoft Excelisse ja

paberankeetide andmed samasse andmebaasi hiljem sisestada. Näiteks küsitluskeskkonna Connect.ee puhul saab valida käskluse „Kõik tulemused - SPSS-i jaoks”. Te saate MS Exceli faili, milles on vastused juba kodeeritud numbriliste väärtustega. Järgmises näites (Tabel 6) on välja toodud noorsootõtajate ankeedi esimese kolme küsimuse kodeeritud vastused (sellist kodeerimist soovitame kasutada ka juhul, kui Te ise sisestate andmed andmebaasi).

Tabel 6. Kodeeritud vastused.

Respondent	1) Millist tüüpi organisatsioonis Te töötate?	2) Kas noorsootöö on Teie....	3) Mitu aastat olete noorsootöoga kokku tegelenud?
1	4	1	3
2	7	2	4
3	4	1	2
4	7	3	5
5	3	1	2
6	2	4	5
7	4	1	4
8	1	1	3
9	3	1	2
10	1	1	1

Kodeerimise põhireeglid on järgmised:

- **Igale tunnusele/veerule antakse nimi, mis peab teistest erinema ning olema suhteliselt lühike.**

Küsitluskeskkonna puhul on veeru nimi Teie poolt sisestatud küsimus, mis võib olla üsna pikk. Mugavuse huvides võite need asendada lühematega, kuid kindlasti ei tohi kahel veerul sama nime olla. Tabelis 6 näitab esimene veerg vastaja järjekorranumbrit (kokku on näites 10 vastajat), teine veerg vastaja töökohta, kolmas veerg noorsootöö iseloomu vastaja jaoks (põhi-, lisa-, vabatahtlik töö) ja neljas veerg tööga kokkupuute vahemikku.

- **Andmeid ei sisestata tekstina, vaid selle asemel vastusevariandid kodeeritakse ehk siis neile antakse numbriline väärtus.**

Nagu tabelist 6 võib näha, siis vastused ei ole sisestatud tekstina, vaid numbritena, mis tähistavad mingit teatud vastusevarianti. Selleks, et aru saada, mida need numbrid tähistavad, tuleb kõrvale võtta ankeet, kus igal vastusevariandil on oma number. Näiteks on esimese vastaja (respondent 1) kolme esimese küsimuse vastused numbrites 4, 1 ja 3. Ankeedist näeme, et esimese küsimuse puhul on number 4= noorte info- ja teabekeskus. Teise küsimuse vastusevariant 1 tähendab, et noorsootöö on vastaja põhitegevuseks. Kolmanda küsimuse vastus 3 ei tähista mitte seda, et antud vastaja on noorsootöoga tegelenud 3 aastat, vaid antud küsimuse puhul tähendab vastusevahemikku 3 ehk siis vastaja on noorsootöoga tegelenud 4-6 aastat.

- **Iga objekt saab endale tabelis ühe rea, iga tunnus omale ühe veeru ning iga väärtus ühe lahtri. Mitut vastust ühte lahtrisse sisestada ei tohi.**

Eelpool toodud kolme esimese küsimuse puhul oli antud reeglit lihtne järgida, kuna iga vastaja saigi valida etteantud vastusevariantide seast vaid ühe ning ei tekkinud olukorda, kus ühte

veergu oleks saanud sisestada mitu väärtust. Järgnevalt vaatleme aga küsimust, kus vastajal oli võimalus valida mitu varianti (Tabel 7).

Tabel 7: Mitme vastusevariandiga küsimuse kodeerimine.

5) Huvitegevus(t)es ja huvihariduses	5) Noorteorganisatsiooni(de), noorteühendus(te), osaluskogu tegevustes	5) Noortelaagrites	5) Noortemalevates	5) Ei osalenud kusagil
1	1	0	0	0
1	1	1	0	0
1	1	1	1	0
1	1	1	1	0
1	1	1	0	0
0	0	0	0	1
1	1	1	0	0
0	1	1	0	0
1	1	1	1	0
1	1	0	0	0
8	9	7	4	1

Tabel 7 on koostatud 13–26aastaste noorte ankeedi 5. küsimuse põhjal, kuid näide on ruumi kokkuhoiu mõttes toodud mitte kõigi, vaid antud küsimuse viie vastusevariandi kohta. Ankeedist näeme, et küsimusi on üks, kuid kuna iga vastaja võib olla seotud mitme noorsootöö tegevusega, siis on vastused kodeeritud 5 eraldi lahtrisse ehk iga vastusevariant sai ühe veeru. Kui vastaja valis ankeedis antud küsimuse puhul mõne vastusevariandi, siis see märgistati Exceli tabelis tema real numbriga 1 ning kui vastavat varianti ei valitud, siis märgistati vastusevariant 0-ga. Näiteks näeme esimese ja viimase vastaja puhul, et nad on seotud nii huvitegevustega kui ka noorteühendustega ning viiendas lahtris, kus on vastusevariant, et ei osalenud kusagil, on mõlemal märgitud 0 (kuna nad osalesid). Lisalahtrit vajab ka avatud küsimus nr 6, sest vastuse „muu” puhul tuleb täpsustused samuti kirjutada eraldi lahtrisse. Noorteühenduste ankeedis on mitme vastusevariandiga küsimused, mis nõuavad sarnast lähenemist 3, 6, ja 14. 13–26-aastaste noorte küsimustikus on analoogsed järgmised küsimused: 5, 6 ja 11 ning 7–12-aastaste noorte küsimustikus küsimus nr 2.

Kui veebiküsitluse puhul teeb kodeerimistö Teie eest ära valitud küsitluskeskkond, siis paberankeetidena saadud vastused tuleb teil andmebaasi ise käsitsi sisestada. Ankeedid tuleks esmalt nummerdada, et hiljem vajadusel soovitud ankeet kerge vaevaga üles leida, kui on tarvis näiteks midagi kontrollida. Andmed sisestatakse vasakult paremale, st esmalt sisestatakse ühe ankeedi vastused alustades esimese küsimusega, lõpetades viimasega. Kui üks ankeet on sisestatud, liigutakse tagasi vasakule andmestiku algusesse esimese küsimuse juurde ja alustatakse järgmise indiviidi vastuste sisestamist uuele reale. Ühe ankeedi sisestamise aeg oleneb lahtiste küsimuste arvust, kommentaaride rohkusest ja sisestaja kiirusest.

Kui kõik andmed on sisestatud, tuleb algandmetabel korrastada - vaadata üle andmelüngad (tuleb üle vaadata ega mõne küsimuse puhul ei ole tekkinud olukorda, kus paljud vastajad on põhjuseta jätnud vastamata. Sel juhul tuleb küsimus analüüsist välja jätta); kontrollida, et poleks sisestamisvigu (näiteks on sisestatud väärtus 9 lahtrisse, kus vastaval küsimusel ei ole nii palju vastusevariante) ja parandada trükivead lahtistes vastustes.

NB! Kui küsimuste vahel esinevad vastuolud, saab neid (osaliselt) loogikat kasutades parandada. Nt kui 7–12-aastaste noorte ankeedis on küsimusele nr 1 - Kas Sa oled käinud aastal mõnes ringis (näiteks laulu-, tantsu, näite-, loodus või kunstiringis) või sporditrennis, noortekeskuses,

noorteüritusel, laagris või osalenud mõne noorteorganisatsiooni tegevuses? – vastatud eitavalt, kuid mõnest järgnevast küsimusest tuleb välja, et noor on mõnes loetelus toodud asjas osalenud, saab küsimuse nr 1 vastust andmebaasis vastavalt parandada.

Kui algandmed on korrastatud ja vastuste loogikakontroll tehtud, võib hakata andmeid analüüsima. Selleks on esmalt vaja sõnastada küsimused, millele Te soovite analüüsi käigus vastuseid saada, kuna selle põhjal saab otsustada, milline meetod on antud olukorras kõige sobivam.

Meeles tuleb pidada ka seda, et statistika ei anna meile kunagi 100% kindlust, vaid lubab määrata, kui suur on võimalus mingi sündmuse toimumiseks. Statistiline mõttemõõtmise viis on mõistmine, et meie mõõtmised ei saa kunagi olla täiesti täpsed ning meie järeldused võivad kehtida näiteks 95-l (või 99-l) juhul 100-st, kuid mitte kunagi 100-l juhul 100-st.

Olukorda võib kirjeldada kasutades järgnevaid meetodeid:

1. sagedustabelid ja risttabelid (%)
2. keskmise tendentsi arvnäitaja (aritmeetiline keskmine)

6.3.1 Sagedustabelid

Sagedustabelit võiks kasutada juhul, kui soovite leida vastuseid küsimusele “Kui palju?” või “Kui suur osa?”. Sagedustabelid võimaldavad erinevate vastuste leidmist ehk loendamist. Esinemissagedust on võimalik vaadata kas absoluutsetes arvudes (1; 2; 3...) või suhteliste sagedustena (%-des, näitab proportsioone). Sagedustabeleid on soovitatav teha kõikide küsimuste lõikes, kuna see võimaldab saada esialgse hea ülevaate tulemustest (võimaldab vaadata proportsioone ja leida eripärasid).

Kuna kõigi ankeetides olevate kohustuslike küsimuste (indikaatorite) puhul soovitakse vastuseks osakaalu (osalevate noorte %, rahulolu suurust jne), mida sihttasemega võrrelda, siis nende küsimuste osas tuleb kasutada sagedustabeleid ja tulemuste paremaks presenteerimiseks tulp- või sektordiagramme.

Tabel 8 Noorsootöötajate hinnang tunnustusele

Kas tunnustamine motiveerib Teid noorsootöö valdkonnas tegutsema?	Sagedus	%
Üldse ei motiveeri	2	20%
Pigem ei motiveeri	6	60%
Pigem motiveerib	2	20%
Väga motiveerib	0	0%
Kokku	10	100%

Protsendi arvutamiseks on vaja teada konkreetse väärtuse arvulist sagedust (nt soovime teada, kui paljusid tunnustamine motiveerib) ning küsimusele vastanute koguarvu (meie näitel 10 vastajat). Sihttaseme arvutamiseks tuleb kokku liita “pigem motiveerib” ja “väga motiveerib” vastajate arv (2+0 vastajat). Seejärel protsendi arvutamiseks tuleb selle vastuse sagedus (2 vastajat 10-st arvas nii) korrutada sajaga ning jagada koguarvu ehk 10-ga (MS Excel’is vastav valem “=2*100/10”, kus tärn tähistab korrutamise- ja kaldjooni jagamistehet). Tulemuseks on 20%. Pidage meeles, et kõik valemid ja funktsioonid algavad MS Excelis võrdusmärgiga.

Lisaks võib tabelist 8 välja lugeda, et küsitlusele vastas 10 noorsootöötajat. Kõige enam oli neid vastajaid, kes arvasid, et tunnustamine pigem ei motiveeri noorsootöö valdkonnas tegutsema (60%). Kui siia juurde veel lisada need, kes tunnustamine üldse motiveerivaks ei pidanud, siis näeme, et 80% (20%+60%) vastajatest hindas tunnustamine pigem või täiesti ebamotiveerivaks.

Küsimuste puhul, kus on võimalik valida rohkem kui üks vastusevariant (nt 13–26-aastaste noorte ankeedi 5. küsimus), peab veenduma, et tulba % tuleks kokku 100, mitte rohkem. Iga tunnuse (poisid, tüdrukud jne) sagedus tuleb eraldi välja arvutada ja tulba 100% peab kokku andma tunnuse osakaal + puuduvad vastused. Järgmises tabelis (tabel 9) on veelkord ära toodud tabel 7 informatsioon, kuid nüüd on arvatud ka tunnuste ja puuduvate vastuste osakaal.

Tabel 9 Osakaalu arvutamine mitme vastusevariandiga küsimuste puhul

	5) Huvitegevus(t)es ja huvihariduses	5) Noorteorganisatsiooni(de), noorteühendus(te), osaluskogu tegevustes	5) Noortelaagrites	5) Noortemalevates	5) Ei osalenud kusagil
	1	1	0	1	0
	1	1	1	0	0
	1	1	1	1	1
	1	1	1	1	0
	1	1	1	0	0
	0	0	0	0	0
	1	1	1	0	0
	0	1	1	0	0
	1	1	1	1	0
	1	1	0	0	0
Sagedus	8	9	7	4	1
Puuduvad vastused	2	1	3	6	9
%	(=8*100/10) 80	(=9*100/10) 90	(=7*100/10) 70	(=4*100/10) 40	(=1*100/10) 10
Puuduvate vastuste %	(=2*100/10) 20	(=1*100/10) 10	(=3*100/10) 30	(=6*100/10) 60	(=9*100/10) 90
Kokku (%)	(=SUM(arv1:arv2) 100	100	100	100	100

6.3.2 Risttabelid

Risttabelid võimaldavad mitut aspekti korraga jälgida. Näiteks vaadelda vastajate profiili, võrrelda erinevaid sihtrühmi küsimuste lõikes, vaadata erinevate aastate muutusi küsimuste lõikes ja/või sihtrühmade osas.

Tabel 10: Erineva staažiga noorsootöötajate hinnang tunnustamisele

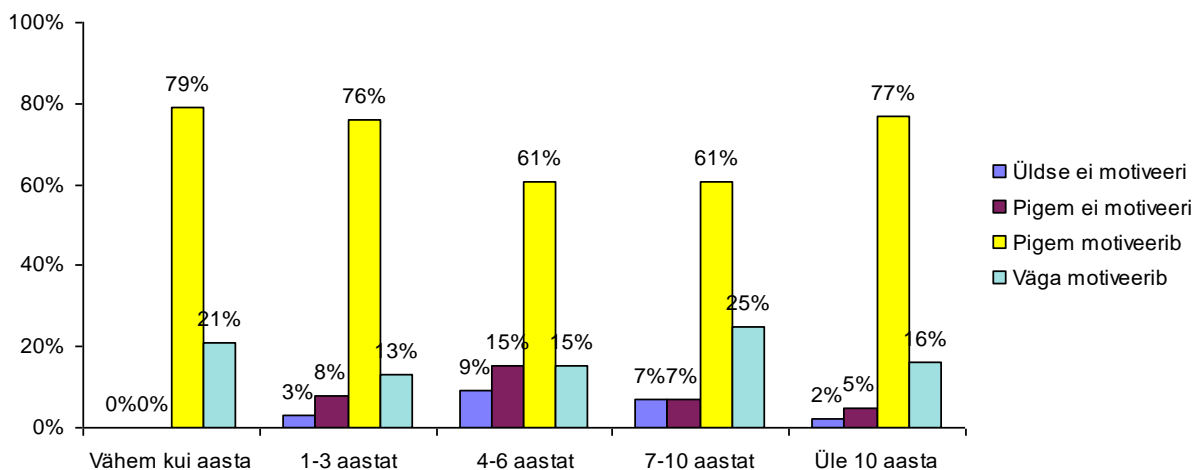
Kas Teie töö tunnustamine motiveerib Teid noorsootöö valdkonnas tegutsema?		Vähem kui aasta	1-3 aastat	4-6 aastat	7-10 aastat	üle 10 aasta
Üldse ei motiveeri	Arv	0	1	3	2	1
	%*	0%	2.6%	9,1%	7,1%	1.8%
Pigem ei motiveeri	Arv	0	3	5	2	3
	%	0%	7.9%	15,2%	7,1%	5.3%
Pigem motiveerib	Arv	15	29	20	17	44
	%	78.9%	76.3%	60,6%	60,7%	77.2%
Väga motiveerib	Arv	4	5	5	7	9
	%	21.1%	13.2%	15,2%	25%	15.8%
Kokku	Arv	19	38	33	28	57
	%	100%	100%	100%	100%	100%

*% näitab hinnangute osakaalu sihtrühmade (erineva staažiga noorsootöötajad) sees. Ehk 100% annab kokku tulpades.

Tabelist 10 näeme, et üldiselt kõik noorsootöötajad olenemata oma staažist arvasid, et pigem tunnustus motiveerib neid noorsootööga tegelema. Visuaalselt võib andmed esitada tulp- või sektordiagrammina. Kumba kasutada oleneb sellest, mida soovitakse rõhutada või tahetakse esile

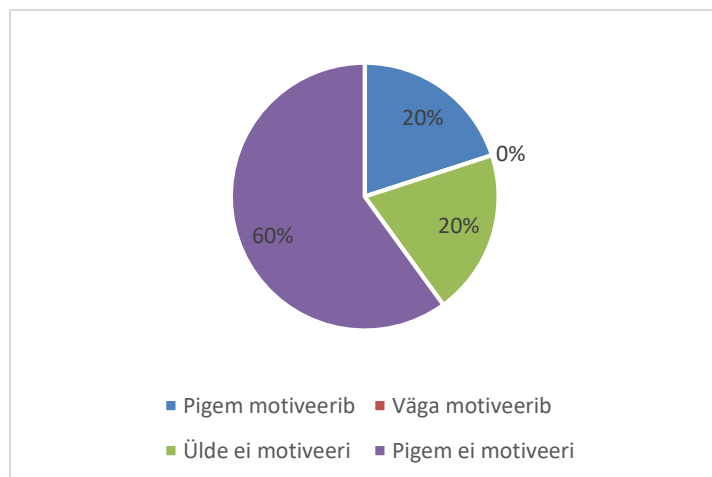
tuu. Tulpdiagramm on ülevaatlikum juhul, kui tahetakse võrrelda erinevate gruppide sagedusi omavahel (joonis 8).

Joonis 8. Erineva staažiga noorsootöötajate hinnang tunnustamisele

Sektordiagramm sobib juhul, kui me tahame näidata iga üksiku kategooria/grupi osakaalu tervikus (joonis 9).

Joonis 9. Noorsootöötajate hinnang tunnustamisele

6.3.3 Aritmeetiline keskmine ehk keskväärtus

Aritmeetilise keskmise puhul liidetakse kõik vaatlustulemused kokku ja jagatakse vastajate arvuga. Excelis on selle kohta statistikafunktsioon =AVERAGE(arv1;arv2;...) või lihtsam viis on valida „Average” nupp tööriistaribal. Keskmist võib arvutada nii küsimuste lõikes kui ka teemablokkide suhtes.

Näide

Noorsootöötajad hindasid väidet: Töö keskkond motiveerib mind noorsootöö valdkonnas tegutsema. Vastajaid oli 10 ja nende hinnangud järgmised: 4;4;4;4;3;4;3;4;4;4. Keskmise saamiseks esmalt liidetakse tulemused, mis annab meile summaks 38 ja see jagatakse vastajate arvuga 10. Aritmeetiline keskmine 4 palli skaalal (1- üldse ei motiveeri...4-väga motiveerib) tuli seega 3,8. Siit võib järeldada, et keskmiselt hindasid noorsootöötajad töö keskkonda 4-palli skaalal 3,8 punktiga ehk nad olid töö keskkonna osas väga motiveeritud. Eelpool toodud näitest näeme, et motivatsiooni saab lisaks

sagedustabelile ka aritmeetilise keskmisega arvutada. Ankeetides on veel selliseid küsimusi, kus sobib kasutada mitut erinevat meetodit, kuid tuleb jälgida, et indikaatorküsimuste osas tuleb sihttaseme võrdluseks kindlasti % arvutada.

Lisaks sagedusele võib keskmise arvutamist kasutada näiteks 13–26-aastaste noorte ankeedi 9. küsimuse puhul, kus küsitakse noorte rahulolu noortekeskuste tegevusega, laste/noortelaagrite, noortemalevatega jne. Taolise küsimuse puhul on väga oluline silmas pidada, et noorsootöö kvaliteedi hindamise mudeli raames kasutatakse rahulolu mõõtmisel 4-palli skaalat, kus 1=halb, 2=pigem halb, 3=pigem hea, 4=hea. Antud küsimusel on ka vastusevariant 5= Mulle pole tegevusvahendid olulised, sest ma ei käi neis kohtades. Keskmise arvutamisel tuleb muud variandid („ei osalenud”, „ei oska öelda”, „ei soovi öelda”, „mulle pole tegevusvahendid olulised, sest ma ei käi neis kohtades” jne) välja jätta ning keskmine arvutada 4-palli skaalal. Seda on võimalik saavutada mitmel viisil:

1. Kui enne sisestamist on teada, et soovitakse võtta aritmeetiline keskmine ja oleks vaja välja jätta väärtused, mis seda ebaõiglaselt tõstavad, siis võib juba sisestamisel sellised väärtused kirjutada tekstina – sel juhul jäetakse nad automaatselt keskmise arvutamisel välja. Tabelist 11 näeme, kuidas selliste vastusevariantide väljajätmine tulemust mõjutab. Esimeses tulbas on kahel korral kasutatud vastusevarianti 5, mis tähendab, et kümnest vastajast kaks ei osalenud noorsootöö tegevustes ja seega ei saa rahulolu hinnata. 10 vastaja aritmeetiliseks keskmiseks tuleb 3,2. Järgmises tulbas on täpselt sama informatsioon, kuid vastusevariant viis on asendatud tekstiga. Nüüd, kui need tulemused on välja jäetud, saame keskmiseks tulemuseks märgatavalt madalama 2,8 palli. Kuna aga ilmselt sisestamisel pole veel õiget ettekujutust, mis moel hiljem andmeid analüüsida soovitakse, siis see pole kõige mõttekam variant.

Tabel 11. Rahulolu noortekeskuste tegevustega

Noortekeskuste tegevused	Noortekeskuste tegevused
2	2
3	3
5	ei osalenud
3	3
2	2
5	ei osalenud
3	3
2	2
3	3
4	4
3,2	2,8

2. Kui andmed on sisestatud nii nagu tabeli 11 esimene tulp ja analüüsimisel tekib vajadus muudest väärtustest peale 1-4 lahti saada, siis saab vastavad lahtrid kopeerida endale Exceli teisele leheküljele ja seal kasutada funktsiooni Edit-Replace, kus esimesse veergu kirjutate väärtuse, millele soovite saada tekstilist vastet (meie näites 5) ja teise veergu väärtuse nime ankeedist (meie näites „Ei osalenud”). Vajutades käsklusele „replace all” muudab Excel kõik väärtused 5 sellel lehel tekstiks ja nagu eelpool öeldud, tekstina sisestatud väärtused keskmise arvutamisel arvesse ei lähe.
3. Kolmas variant on välja arvutada selle vastuse kasutamise sagedus ehk siis mitu korda on vastajad vastusevarianti 5 kasutanud ja see seejärel kõigi vastajate arvust maha lahutada.

Kuna meil on tabelis 11 vaid 10 vastaja arvamused, siis näeme kerge vaevaga, et vastusevarianti 5 on kasutatud kahel korral. Kui andmeid on rohkem, siis saab kasutada käsiklust Insert-Function, kus statistika kategooria all on funktsioon =FREQUENCY(andmed;klassid). Vastuseks saadud 2 tuleb vastajate arvust maha lahutada: $10-2=8$. Edasi järgneb tavapärase keskmise arvutamine, kus vaatlustulemused ($2+2+2+3+3+3+3+4$) liidetakse kokku ja saadud summa (22) jagatakse 8-ga (mitte 10-ga nagu varem, sest me ei arvesta neid vastajaid, kes kasutasid vastusevarianti 5). Tulemuseks saame $22/8=2,75$, mille ümardamisel saame 2,8 nagu ka tabeli 6 teises tulbas.

Ankeetides on osad küsimused, mille puhul võib tekkida soov arvutada keskmist, kuid mis küsimuse esitamise viisi tõttu pole võimalik. Näiteks on selliseks küsimuseks noorsootöötajate ankeedis tööstaaž:

3. Mitu aastat olete noorsootöoga kokku tegelenud?

1. Vähem kui aasta
2. 1–3 aastat
3. 4–6 aastat
4. 7–10 aastat
5. üle 10 aasta

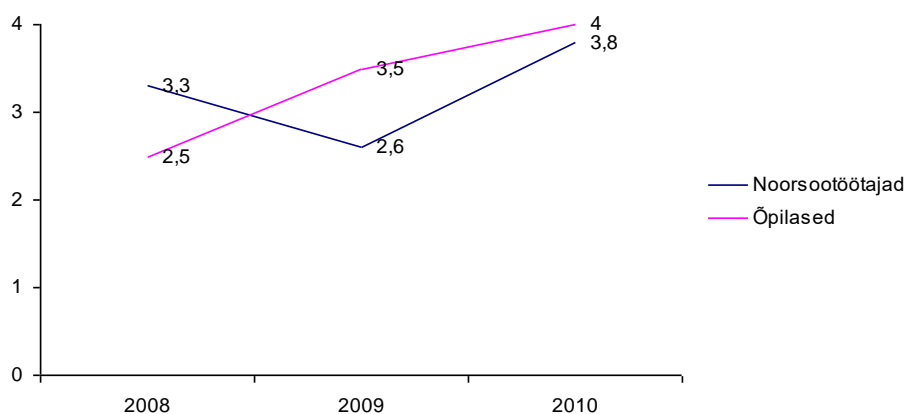
Taolise küsimuse puhul võib analüüsija tahta arvutada vastajate keskmist tööstaaži, kuid tuleb arvestada sellega, et andmed on grupeeritud vahemikeks ja kui saame näiteks keskmiseks 4,5, siis see ei ütle meile midagi, kuna vastusevariant 4 tähistab ankeedis vahemikku 7–10 aastat. Sama vea võib teha ka keskmise netopalgaga arvutamisel. Vahemikküsimuste puhul pole võimalik keskmist arvutada.

Kui teha võrdlusuuringut aastate lõikes, siis võib keskmised tuua välja joongraafikul, mis on hea valik trendide esitamise jaoks.

Tabel 8. Noorsootöötajate ja õpilaste keskmine motiveeritus keskkonnaga 2008., 2009. ja 2010. aastal.

	2008	2009	2010
Noorsootöötajad	3,3	2,6	3,8
Õpilased	2,5	3,5	4

Joonis 10. Noorsootöötajate ja õpilaste keskmine rahulolu keskkonnaga 2008., 2009. ja 2010. aastal.

Jooniselt 10 võime näha, et õpilaste keskmine rahulolu keskkonnaga on aastate lõikes tõusvas joones kasvanud 2,5 pallilt 4 pallini. Noorsootöötajate rahulolu keskkonnaga on suurenenud oluliselt võrreldes 2009. aastaga.

Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudeli rakendamisel eraldi aritmeetilise keskmise arvutamist vaja teha pole. Väljatöötatud hindamisvormides tehakse automaatselt kõik vajalikud arvutused. Kuivõrd ankeedid sisaldavad noorsootöö valdkonna kohta enam informatsiooni, kui on vajalik kvaliteedihindamise teostamiseks, võib aritmeetilise keskmise arvutamine küsitlustulemuste analüüsimisel kasulikuks osutada.

6.3.4 Küsitluse tulemuste kandmine hindamisvormi

Seejärel, kui vajalikud küsitlused korraldatud, andmed töödeldud ja analüüsitud, tuleks vajalikud andmed sisestada ka kvaliteedi hindamisvormide tulemusindikaatorite töölehele. Tulemusindikaatorite hindamisvormil on täpsed juhendid selle kohta, milliseid andmeid ja kuidas hindamisvormidesse sisestada.

Et andmeid saaks võrrelda ka järgnevatel aastatel, siis tuleb kirjeldada ka andmete kogumist. Tulemusindikaatorite töölehe veerus J on väga oluline kirjeldada täpsemalt, kuidas andmeid koguti ja milliseks osutus valim. See on vajalik selleks, et andmed ja nende saamise taust oleksid ühes ja samas kohas, samuti selleks, et vormi lugejad, kes ise ei ole andmete kogumisega otseselt kokku puutunud (teised enesehindamise meeskonna liikmed, kolleegid, välishindamise meeskonna liikmed jt), mõistaks andmete tausta ja kvaliteeti.

Kirjeldada tuleks andmete kogumise meetodit: kuidas andmeid koguti, kas korraldati küsitlus või kasutati teiseseid andmeid²⁹. Juhul, kui viidi läbi küsitlus, tuleks kirjeldada küsitluse läbiviimise viisi (veebiküsitlus, paberankeedi vm) ning selgitada, mis keeles küsitlus toimus, milline oli küsitlusperiood jne. Samuti tuleks anda lühike ülevaade valmist: millistel alustel valimi moodustati, mitmel inimesel paluti küsitlusele vastata, kui suur oli lõplik valim (vastanute %) ehk kui palju tegelikult vastuseid laekus, kui palju oli lünklike ankeete, st kui palju oli ankeedi täitmise pooleli jätnuid, mis võisid olla (madala) vastanute protsendi või lünklike andmete (ankeetide pooleli jätmise) võimalikud põhjused.

Lisaks tulemusindikaatorite kohta hindamisvormidesse andmete kandmisele on soovitatav koostada ka küsitluse terviklik kokkuvõte, et võimaldada selle edasist analüüsi ja kättesaadavust asjast huvitatutele. Küsitluse kokkuvõttes tasuks käsitleda järgmisi punkte:

- Lühikokkuvõtte küsitluse tulemustest (põhipunktid)
- Meetodi ja valimi kirjeldus (vt täpsemat selgitust ülalpool)
- Analüüsitulemused (oluliste tulemuste esitamine ja lugejale selgitamine teksti vormis)
- Lisad: tabelid, joonised, lahtiste küsimuste vastused, ankeedi vorm jms.

Teatud juhtudel võib küsitluse andmete kokkuvõtte varal olla otstarbekas koostada esitlusmaterjal, mida üheskoos arutada või asjakohastel kohtumistel presenteerida.

²⁹ Teistest ehk sekundaarsetest allikatest info kogumine tähendab juba olemasolevate andmete kasutamist (nt varasemalt teostatud uuringud, andmebaasid). Esmaste ehk primaarsete andmete kogumine tähendab info saamist otseallikast (nt noorte intervjuerimine, küsitlemine)

6.4 Kogemused uuringute läbiviimisel

2010. ja 2011. aastal noorsootöö kvaliteedi hindamise läbiviinud KOVid kasutasid erinevaid andmekogumise meetodeid. Üksikutel suurematel KOVidel oli kasutada uurimisfirma kogutud andmed. Leidus ka KOVe, kellel olid piisavalt hea kvaliteediga teised andmed, mida oli võimalik mõningate tulemusindikaatoritena analüüsida. Enamikul tuli läbi viia täiendav andmekogumine ise nii noorte, noorsootöötajate kui noorteühingute hulgas. Paraku oli ka neid, kes piirdusid ainult meeskondlike hinnangute andmisega ja loobusid tulemusindikaatorite hankimisest. Üldine tagasiside noorsootöö kvaliteedi hindamises osalejatelt on olnud siiski selline, et andmete kogumist on peetud väärtuslikuks ja isegi siis kui esimesed katsetused on kulgenud üle kivide ja kändude, siis on leitud, et küsitluste korraldamine, andmete koondamine ja analüüsimine on vajalik töö ning sellega plaanitakse jätkata ka edaspidi.

Toome siinkohal mõned näited parimatest praktikatest, kuidas omavalitused kasutasid erinevaid uuringumeetodeid.

6.4.1 Narva linn

Narva linn viis 2011. a. mai lõpus, juuni alguses noorsootöö kvaliteedi hindamise raames läbi küsitluse, mille eesmärk oli tagasisidet saada noortelt, noorsootöötajatelt kui ka noorteühendustelt. Uuringu raames andsid tagasiside 565 noort vanuses 9–26 aastat, 37 noorsootöötajat ning neli noorteühendust. Nad kasutasid Harno poolt välja töötatud näidisankeete, mida nad kohendasid vastavalt KOVi eripärale. Üks eripära on see, et nad kasutasid 90% ulatuses venekeelseid ankeete, kuna vastajad olid enamjaolt mitte-eestlased.

Narvas viidi läbi küsitlus nii paberankeet- kui ka veebiküsitlusena Google keskkonnas. Koolinoorte seas saadi kõige rohkem tagasisidet paberankeetidel (95%), veebiküsitlust eelistasid eelkõige üliõpilased. Noorte küsitlust viidi läbi enamjaolt kooliküsitlusena, kuid ka noortekeskustes.

Narva linna küsitlusprotsess oli organiseeritud ja läbimõeldud, seetõttu oli ka vastajate arv kõrge. Uuringu läbiviimist juhtis kaks ametnikku, kes olid ülesanded omavahel ära jaganud. Uuringu läbiviimisele kaasati nii noortekeskuse juhte kui ka koolide huvijuhte. Koolide huvijuhid pöördusid klassijuhatajate poole, kes omakorda korraldasid klasside kaupa küsitluse läbiviimise tunni ajal. Klassijuhatajatele koostati infokiri, mis sisaldas infot uuringu eesmärgi ja sisu kohta.

6.4.2 Kuressaare linn

Kuressaare linn viis 2011. a. mai lõpus ja septembri alguses läbi küsitluse, mille eesmärk oli saada tagasisidet noorsootöö kvaliteedi kohta noortelt, noorsootöötajatelt ja noorteühenduselt. Uuringu käigus küsitleti 219 noort vanuses 15–26, 43 noorsootöötajat, 13 noorteühendust. Nad kasutasid uuringu alusena Harno poolt välja töötatud näidisankeete, mida nad kohendasid vastavalt KOVi vajadustele. Uuring viidi läbi nii veebiversioonis Google keskkonnas kui ka paberankeetidega. Eeltööna levitas Kuressaare linn infot küsitluse kohta Facebookis, noortelistides ja avatud noortekeskuses. Vastamise motiveerimiseks loosisid nad vastajate seas välja kinkekaarte. Lisaks viidi klassiküsitlusi läbi peaaegu kõikides Kuressaare üldhariduskoolides 10. klassides ning ka kutsekoolis, kus ankeetidele vastas vanem vanusegrupp. Klassiküsitlusi aitasid läbi viia koolide huvijuhid.

Noorsootöötajate seas viidi küsitlus läbi veebiversioonis, kus koos kaaskirjaga saadeti ankeet personaalselt vastaja meiliaadressile. Isiklik pöördumine aitas kaasa suuremale tagasiside saamisele.

Noorteühendustelt koguti andmeid MS Wordi dokumendiga, vastajate arvu suurendas meeldetuletus meili saatmine.

6.4.3 Viljandi linn

Viljandi linn kasutas tulemusindikaatorite analüüsimisel teiseid andmeid ehk eelnevalt kogutud statistikat noorsootöö kohta. Noorteühendustelt tagasiside saamiseks rakendasid nad kvalitatiivset süvaintervjuu meetodit, kus nad küsisid neilt põhjalikumalt tagasisidet organisatsiooni ja KOVi koostöö võimaluste kohta. Noorsootöötajatelt koguti andmeid Harno näidisankeediga, mida täiendati osade teemadega nt hinnang enesetäiendamise võimaluste kohta, hinnang töökeskkonnale.

KOMMENTAAR

„Kasutasime e-formulari, kuna teadsime, et see on hea vahend. Küsimustiku väljatöötamisel osales enamus meeskonnast, edasine töö jäi ühe liikme õlule“

6.5 Kokkuvõte küsitluste korraldamisest

1. Küsitluse läbiviimiseks tuleb valida sobiv vastamise vorm, millest sõltub ka vastamisaktiivsus: **e-posti teel, paberankeet, posti teel, telefoniküsitlus, veebiküsitlus, silmastsilma.**
2. Kui KOV-il ei pole võimalik kõiki noori ja/või lapsevanemaid küsitleda, siis soovitage valimit, mis moodustab **20% üldkogumist.**
3. Noorsootöötajate ja noorteühenduste juhtide küsitlemisel ei tohiks olla probleeme **kõigi küsitlemisega.**
4. Analüüsis võib järeldusi teha kasutades **sagedustabelid ja risttabelid (%)** või keskmise tendentsi arvnäitajat (**aritmeetiline keskmine**).
5. **Kvalitatiivsete vastuste** analüüsiks võetakse küsimuste kaupa andmebaasist väljavõtte. Sarnased ja identsed vastused koondatakse ja kirjutatakse juurde vastajate arv.

LISA 1 Tulemusindikaatorid

Kood	Indikaator	Selgitus	Sihtrühm	Valem	Sihttase	Soovituslik meetod	Ankeedi küsimus
1.1.9	Huvihariduses ja huvitegevuses osalevate noorte arv on kõrge	Huvihariduses ja huvitegevuses (huvikeskustes, muusikakoolides, kunstikoolides, erahuvikoolides, üldhariduskoolide huviringides ja trennides, avatud noortekeskuste huvitegevuses) osalevate noorte osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest noortest.	7–26-aastased noored	$= x/y*100$ x - osalevate noorte arv y - kõikide küsitletud noorte arv	15%	Noorte küsitlemine (osalemise määr)	13–26 a. noorte ankeet, küsimus nr 5 variant nr 1 7–12 a. noorte ankeet, küsimus nr 2, vähemalt 1 valik variantidest 1-8
1.1.10	Noorsootöös tervikuna osalevate noorte arv on kõrge	Noorsootöös (huviharidus, avatud noorsootöö (ANK külastused), noorteühingud, osaluskogud, laagrid) osalevate noorte osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest noortest. Osalemine tähendab seda, et osaletakse regulaarselt.	7–26-aastased noored	$= x/y*100$ x - noorte arv, kes osalevad noorsootöös y - kõikide küsitletud noorte arv	65%	Noorte küsitlemine (osalemise määr)	13–26 a. noorte ankeet, küsimus nr 4 variant nr 1 7–12 a. noorte ankeet, küsimus nr 1, variant nr 1
1.2.4	Noortemalevas osalevate noorte arv on kõrge	Noortemalevas osalevate noorte osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest 13-19-aastastest noortest.	13-19-aastased noored	$= x/y*100$ x – 13-19 a. noorte arv, kes osalevad noortemalevas y - kõikide küsitletud 13-19 a. noorte arv	10%	Noorte küsitlemine (osalemise määr)	13–26 a. noorte ankeet, küsimus nr 5 variant nr 4
2.2.3	Noorte osalus noorteühingutes, noorteorganisatsioonides ja õpilasesinduses on kõrge	Noorteühingutes, noorteorganisatsioonides ja õpilasesinduses osalevate noorte osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest noortest.	7-26-aastased noored	$= x/y*100$ x - noorte arv, kes osalevad noorteühingutes, noorteorganisatsioonides ja õpilasesinduses y - kõikide küsitletud noorte arv	5%	Noorte küsitlemine (osalemise määr)	13–26 a. noorte ankeet, küsimus nr 5 variant nr 2 7–12 a. noorte ankeet, küsimus nr 7, variant nr 1

2.2.4	Noorte teadlikkus noorteühingutest ja noorteorganisatsioonidest on kõrge	Osakaal (%) noortest, kes oskavad nimetada vähemalt ühe noorteühingu või noorteorganisatsiooni (v.a. õpilasesindus, maakondlik noortekogu, avatud noortekeskus) ja kirjeldada-seletada, millega see tegeleb.	7–26-aastased noored	$= x/y*100$ x - noorte arv, kes oskavad nimetada vähemalt ühe noorteühingu või noorteorganisatsiooni ja kirjeldada-seletada, millega see tegeleb y - kõikide küsitletud noorte arv	15%	Noorte küsitlemine (teadlikkus)	13-26 a. noorte ankeet, küsimus nr 2 variant nr 1 7-12 a. noorte ankeet, küsimus nr 6, variant nr 1
2.2.5	Noorteühenduste tagasiside koostööle KOV-ga on hea	Osakaal (%) kõikidest noorteühendustest, kelle tagasiside koostööle KOV-ga on hea	noorteühendused	$= x/y*100$ x - noorteühenduste arv, kelle tagasiside koostööle KOV-ga on hea y - kõikide küsitletud noorteühenduste arv	80%	Noorteühenduste küsitlemine	Noorteühenduste ankeet, küsimus nr 16 variant nr 4
3.1.3	Noorte rahulolu teabe kättesaadavusega on suur	Osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest (küsitletud) noortest, kes hindavad noori puudutava info ja neile vajaliku kvaliteetse teabe kättesaadavust heaks või pigem heaks.	7-26-aastased noorteinfo teenust kasutanud noored	$= x/y*100$ x - noorte arv, kelle hinnang noorteinfo teenuse kvaliteedile on väga hea või pigem hea y - kõikide küsitletud noorteinfo teenust kasutanud noorte arv	85%	Noorte küsitlemine (rahulolu)	13-26 a. noorte ankeet, küsimus nr 12 variandid nr 3 + 4 7-12 a. noorte ankeet, küsimus nr 11, variandid 2+3
4.4.7	Noorsootöötajad mõistavad oma tegevuse õpiväljundit	Osakaal (%) noorsootöötajatest, kes oskavad kirjeldada kõikide oma noortele suunatud tegevuste õpiväljundit noorte jaoks.	Noorsootöötajad	$= x/y*100$ x - noorsootöötajate arv, kes oskavad kirjeldada kõikide nende poolt noortele suunatud tegevuste õpiväljundeid noorte jaoks y - kõikide küsitletud noorsootöötajate arv	90%	Noorsootöötajate küsitlemine	Noorsootöötajate ankeet, küsimus nr 7 variant nr 1 Info kanda töölehele e_ah4 (mitte tulemusindikaatorite töölehele)

4.4.8	Noorsootöötajate tunnustamine on nende jaoks motiveeriv	Osakaal (%) kõikidest noorsootöötajatest, kes hindavad, et nende tunnustamine on nende jaoks pigem või täielikult motiveeriv	Noorsootöötajad	$= x/y * 100$ x – noorsootöötajate arv, kes hindavad, et nende tunnustamine on nende jaoks pigem või väga motiveeriv y – kõikide küsitletud noorsootöötajate arv	80%	Noorsootöötajate küsitlemine	Noorsootöötajate ankeet, küsimus nr 5 variandid nr 3 + 4
4.4.9	Noorsootöötajatele on tagatud professionaalne tugi ja nõustamine	Osakaal (%) kõikidest noorsootöötajatest, kes hindavad, et neile on tagatud piisav professionaalne tugi ja nõustamine	Noorsootöötajad	$= x/y * 100$ x – noorsootöötajate arv, kes hindavad, et neile on tagatud piisav professionaalne tugi ja nõustamine y – kõikide küsitletud noorsootöötajate arv	80%	Noorsootöötajate küsitlemine	Noorsootöötajate ankeet, küsimus nr 6
4.4.10	KOV on kehtestanud noorsootöötajatele motiveeriva palga- või puhkusesüsteemi	Osakaal (%) kõikidest noorsootöötajatest, kes hindavad, et palga- ja puhkusesüsteem on neile motiveeriv	Noorsootöötajad	$= x/y * 100$ x – noorsootöötajate arv, kes hindavad, et palga- või puhkusesüsteem on neile motiveeriv y – kõikide küsitletud noorsootöötajate arv	80%	Noorsootöötajate küsitlemine	Noorsootöötajate ankeet, küsimus nr 5, punkt 12, variandid nr 3 + 4
4.5.3	Noorsootööd pakkuvad asutused on avatud noortele sobival ajal	Osakaal kõikidest (küsitletud) noortest, kes leiavad, et noorsootööd pakkuvate asutuste lahtiolekuajad on noortele sobivad või pigem sobivad.	7-26-aastased noored	$= x/y * 100$ x - noorte arv, kes leiavad, et noorsootööd pakkuvate asutuste lahtiolekuajad on sobilikud või pigem sobilikud y - küsitletud noorte arv	80%	Noorte küsitlemine (rahulolu)	13-26 a. noorte ankeet, küsimus nr 7 variandid nr 3 + 4 7-12 a. noorte ankeet, küsimus nr 8, variant nr 2

4.5.4	Noorte tagasiside noorsootöö tegevuskohtade asukoha sobivusele on kõrge	Osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest (küsitletud) noortest, kes leiavad, et noorsootöö tegevuskohtade asukohad on sobilikud või pigem sobilikud.	7-26-aastased noorsootöö tegevuskohti kasutanud noored	$= x/y * 100$ x - noorte arv, kes leiavad, et noorsootöö tegevuskohtade asukohad on sobilikud või pigem sobilikud y - küsitletud noorsootöö tegevuskohti kasutanud noorte arv	80%	Noorte küsitlemine (rahulolu)	13-26 a. noorte ankeet, küsimus nr 8 variandid nr 3 + 4 7-12 a. noorte ankeet, küsimus nr 9, variant nr 2
4.5.6	Noorte hinnang noorsootöö asutuste varustatusele töövahenditega on kõrge (huvikoolid, huvitegevus üldhariduskoolides, avatud noortekeskused)	Osakaal (%) noorsootöö asutusi kasutanud noortest, kes leiavad, et asutuste varustus töövahenditega on väga hea või pigem hea (seda hinnatakse nii huvikoolide, üldhariduskoolide huviringide, avatud noortekeskuste puhul)	noorsootöö asutusi külastanud 7-26-aastased noored	$= x/y * 100$ x - noorte arv, kes leiavad, et asutuste varustus töövahenditega on hea või pigem hea y - küsitletud noorsootöö asutusi kasutanud noorte arv	90%	Noorte küsitlemine (rahulolu)	13-26 a. noorte ankeet, küsimus nr 9 variandid nr 3 + 4 7-12 a. noorte ankeet, küsimus nr 10, variant nr 1
4.7.7	Noorte rahulolu nende huvide ja vajadustega arvestamisega on kõrge	Osakaal (%) kõikidest KOV territooriumil elavatest (küsitletud) noortest, kes leiavad, et noori puudutavate otsuste langetamisel arvestatakse noorte huvide ja vajadustega (arvestatakse alati või enamasti).	7-26-aastased noored	$= x/y*100$ x - noorte arv, kes leiavad, et noori puudutavate otsuste langetamisel arvestatakse noorte huvide ja vajadustega (arvestatakse alati või enamasti) y - kõikide küsitletud noorte arv	80%	Noorte küsitlemine (rahulolu)	13-26 a. noorte ankeet, küsimus nr 15 variandid nr 3 + 4

LISA 2 Hinnangu vormistamise näidis

Enesehinnangu vormistamine alaeesmärk 1.1 osas „Noortele on loodud mitmekülgsed võimalused noorsootöös osalemiseks“.

Hinnang	3	KOV territooriumil tehtav noorsootöö vastab kirjeldatud olukorrale suures osas (st vastab enamikele tingimustele)
Tõendid	<p>1.1.1 Puhja Gümnaasiumis tegutsevad erinevad ringid, mille loetelu leiab aadressilt http://www.puhjag.edu.ee/pg/images/dokumendid/ringid20112012.pdf, samuti tegutseb koolis muusikaklass, mille lõpetanu saab ka tunnistuse. Huvikoolid Puhja vallas puuduvad. Lisaks gümnaasiumile toimub huvitegevus Ulila keskus, Uula huvikeskuses, Puhja noortekeskuses ja Puhja seltsimajas.</p> <p>1.1.2 Puhja Gümnaasiumis toimuvad huviringid, mis on mõeldud erinevatele sihtgruppidele (täpsemalt saab tutvuda http://www.puhjag.edu.ee/pg/images/dokumendid/ringid20112012.pdf). Punktis 1.1.1 nimetatud asutused hõimavad kõiki vanusegruppe.</p> <p>1.1.3 Puhja vallas on noori kokku veidi alla 600 ning terve valla territooriumil on 3 asutust, mis töötavad avatud noorsootöö põhimõttel (n.o Ulila keskus, Uula huvikeskus ning Puhja noortekeskus).</p> <p>1.1.4 Puhja vald toetab noorte osalemist laagrites ja malevates -kuni 15 noort (nt. Valgemetsa noortelaager). Vald eraldab finantsvahendeid asutustele huvitegevuseks ja vaba aja sisustamiseks. Toetatakse puuetega lastele looduslaagrit (siiani käinud 3 last, vaheaegadel), Haapsalus südamealaagrit, toetatakse transpordikulusid õpilaste veoks erikooli /lasteaeda.</p> <p>1.1.5 Noorsootöövõimalused Puhja vallas on mitmekülgsed: Puhja Gümnaasiumis tegutseb muusikaklass, kus pakutakse nii laulu- kui klaveriõpet (enne oli ka kitarr), tantsimises on võimalik käia nii koolis kui seltsimajas; lisaks toimuvad koolivõimlas mitmed trennid (võrk-, korv- ja sulgpall, aeroobika), teised asutused pakuvad loovus-, kunsti- ja käsitööringe, kodanikuharidust. Rahvusvahelist noortevahetust hetkel ei ole, kuid vallal on sõprusvallad Soomes Kuhmoises ja Venemaal. Tulevikus võiksime rakendada õpilasvahetust vms.</p> <p>1.1.6 koolis toimuvad tihti mitmed kontserdid ning sportlikud võistlused, asutused teevad sageli näitusi (erinevatel teemadel, nt meeste puukäsitöö, laste kunstiringide näitused, jne). Puhja vald toetab erinevate spordivõitluste toimumist Puhja vallas (Puhja cup võrkpallis), samuti toetab noorte osalemist erinevatel võitlustel jalg- ja võrkpallis. Üle aasta leiavad aset laulukonkurss Puhja laul, kevadel ja sügisel toimuvad muusikaklassi kontserdid. Kool toetab oma õpilaste osalemist erinevatel seminaridel ja konverentsidel (Lahe koolipäev, Tulevikukool jms).</p> <p>1.1.7 Puhja vald toetab rahaliselt erivajadustega noorte huvitegevust. Väiksemate võimalustega noorte osalemist huvihariduses toetatakse, kui lapsevanem sellest soovist valda informeerib.</p>	
Tugevused	<p>Puhja vallas on lisaks tugevale kooli huvitegevusele veel 4 asutust (Puhja seltsimaja, Puhja noortekeskus, Ulila Keskus ja Uula huvikeskus), kus on võimalik osaleda väga mitmekesisel huvitegevuses. Asutused ei asu teineteisest kaugel (vahemaad 3-5-10 km) ning terve valla territooriumil elavatel noortel on võimalik endale sobivasse keskusesse pöörduda. Asutustesse on kerge ligi pääseda, need asuvad tiheasustustes.</p>	
Arendus- vajadused	<p>Tuleks luua noorsootöötaja töökoht, koostöövõrgustik, asutustes ära jagada noorsootöö suundi (erinoorsootöö, töökasvatus vm), kategooriad (mis asutus paneks millele rohkem rõhku- sport, käsitöö, loovus). Tuleks välja selgitada, mis huviringid noortele meeldivad ja kus nad tahaksid osaleda (mida uut juurde luua). Noortele on loodud võimalused mitteformaalseks õppeks ning vähesemate võimalustega noortele on toetus olemas. Noorte huvi ning motivatsiooni suurendamine</p>	

Välis hinnangu vormistamine alaeesmärk 4.4 osas „Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad“

Hinnang	3	KOV territooriumil tehtav noorsootöö vastab kirjeldatud olukorrale suures osas (st vastab enamikele tingimustele)
Täiendavad tõendid	<p>1. Noorsootöötajaid motiveerib eelkõige isikliku arengu võimalus, huvi noorsootöö vastu ja noored. Töökeskkonnaga on rahul praktiliselt kõik. Samas ei nähta kuigi palju võimalusi eneseteostuseks. Kõige vähem motiveerib palk ja valdkonna vähene väärtustamine ühiskonna poolt. Noorsootöötajad ei ole eriti veendunud, et saavad ise noorsootöö arengu heaks midagi ära teha (Küsitlus 2011).</p> <p>2. Pooled noorsootöötajatest on seda tööd teinud veidi vähem või rohkem kui kümme aastat (Küsitlus 2011).</p> <p>3. Kaks kolmandikku noorsootöötajatest on kõrgharidusega (Küsitlus 2011).</p> <p>4. Isiklikud kohtumised vallavanema, valla noorsootöötajate ja teiste spetsialistidega kinnitasid veelkord, et nende motivatsioon ning avatus arengule on suur.</p> <p>5. Mõnede tegevuste puhul võib jääda arusaamatuks, millise õpiväljundi nimel töö käib.</p>	
Tugevused	<p>1. Kõrgem haridus ja kutsekindlus loovad eelduse professionaalsuse arenguks.</p> <p>2. Noortekeskustes on meeldivad ruumid ning piisavalt töövahendeid ja varustust. Noorsootöötajatel on mõistlik töökoormus.</p>	
Arendusvajadused	<p>1. Veelkord võiks vaadata läbi noorsootöötajate motivatsiooni tõstmise võimalused elukutse väärtustamise ja töö väärilise tasustamise kaudu.</p> <p>2. Tugevaks motivaatoriks on koolitused, mis toetavad eriala kõrval ka isiklikku arengut.</p> <p>3. Noortekeskuste vahelise koostöö arendamine suurendab tõenäoliselt kolleegidega suhtlemise rõõmu veelgi.</p> <p>4. Üsikute tegevuste ja ürituste õpiväljundit on kergem määratleda, kui kogu terviku eesmärk on täpselt sõnastatud.</p>	

LISA 3 Näited hindamisprotsessidest

Sii peatükki on toodud näiteid 2011. a läbiviidud noorsootöö kvaliteedi hindamistest.

Hindamisplaanide näidised

Keila linna noorsootöö kvaliteedi hindamisplaan (2011)

	Tegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Tegevusplaan
1	Meeskonna moodustamine	16.mai	Tiina	Meeskonna liikmete valik vastavalt rollidele KOV-s, nõusolekute küsimine, kokkulepped
2	Avakoosolek	16.-20.mai	Tiina	Kutsuda meeskonnaliikmed avakoosolekule, leppida kokku ühine sobiv kuupäev. Koosolek toimub noortekeskuses. Ülesannete jaotus.
3	Küsimustiku koostamine	22.mai	Maret	Küsimustiku koostamine kohalikku KOV-i noorsootööd arvesse võttes. Valimi koostamine. Küsimustike printimine ja paljundamine.
4	Uuring-tagasiside	31.mai	Maret	Küsimustiku viimine sihtgrupini. Kokkuvõtete tegemine.
5	Andmete kogumine	17.juuni	Tiina	KOV-i noorsootööd puudutavate andmete kogumine.
6	Meeskonna individuaalne enesehindamine	Juuni-juuli	Tiina	Baasmaterjali kokkupanek. Edasi toimub tagasiside ja suhtlemine meeskonnaga e-posti vahendusel.
7	Uuringu ja andmete kokkuvõte	1.-5.august	Maret	Uuringu ja KOV-i noorsootöö andmed on kokku kogutud, vajalikud diagrammid ja tabelid on vormistatud ja arusaadavalt esitatud.
8	Lapsevanematega intervjuud	1.-5.august	Maret	Koostada intervjuu küsimused ja koostada valim lapsevanematest. Kokkulepped intervjuudeks lapsevanematega ning intervjuu läbiviimine. Kokkuvõtte tegemine ja esitamine meeskonnaliikmetele.
9	Enesehindajate koosolek	1.-5.august	Tiina	Kuupäeva kokkuleppimine. Koosolekul andmete ülevaatamine, uuringu ja intervjuu kokkuvõtete esitamine. Koosolek toimub noortekeskuses.
10	Täiendavate andmete kogumine	31.august	Tiina	Puuduolevate või ebatäpsete andmete kogumine.
11	Konsensus koosolek	5.-9.sept.	Tiina	Enesehindamise konsensus koosolekuks kuupäeva kokkuleppimine. Koosolek toimub noortekeskuses
12	Enesehindamise vormistamine	12.-16.sept.	Tiina	Kõik andmed on olemas, enesehindamine vormistatakse lõplikult.
13	Enesehindamise tulemuste esitamine Harnole	26.sept.	Tiina	Hindamistulemuste esitamine.
14	Individuaalsed välishindamised	1.-15.okt		Enesehindamistulemused on saadetud välishindajatele tutvumiseks.
15	Välishindajate KOV-i külastus	14.okt.-4.nov.	Tiina	Kuupäeva kokkuleppimine välishindajatega ja meeskonnaga, et kõik olemas oleks. Valmistada ette välishindajate kohalolek, tegevusplaan (milliseid asutusi ja kohti KOV-is külastatakse). Täpne ajagraafik!
16	Välishindamise tulemused Harnole/ KOV-le	8.nov.		Välishindamistulemused on laekunud Harnole ja KOV-le

17	Tagasiside seminar Tallinnas	14.nov.	Tiina	Osalemine tagasiside seminaril Tallinnas
18	KOV parendusplaani, kokkuvõtte Harnole	30.nov.	Tiina	Parendusplaani koostamine meeskonnaga, kokkuvõtte saatmine Harnole

Rõuge valla noorsootöö kvaliteedi hindamisplaan (2011)

	Tegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Ressursid
1	Hindamismeeskonna sissejuhataav töökoosolek, koolitusel omandatu edasiandmine	24.mai 2011	Kerli	
2	Noorte küsitlusankeedi koostamine	27.mai 2011	Angelika	eformular.com tasu 16EUR
3	Küsitluse läbiviimine koolis	30.-31.mai 2011	Kerli	
4	Küsitluse läbiviimine noortekeskuses/noortetoas	1.-3.juuni 2011	Angelika	
5	Andmete analüüs	6.-10.juuni 2011	Kerli	
6	Enesehindamise protsess komisjoniliikmetel personaalselt	15.-28.august 2011	Kerli	
7	Konsensusseminar	31.august 2011	Kerli	
8	Tulemuste dokumenteerimine	25.september 2011	Angelika	
9	Enesehindamise tulemuste esitamine Harnole/ KOV-le	26.september 2011	Liili	
10	Välishindamine	14.oktoober- 4.november 2011	Kerli	
11	Parendusplaanide kava	20.november 2011	Kerli	
12	Kokkuvõtte esitamine Harnole	30.november 2011	Liili	

Viljandi linna noorsootöö kvaliteedi hindamisplaan (2011)

Tegevus	Tähtaeg	Vastutaja
1. Hindamismeeskonna moodustamine	10.05.2011	Ivi
2. Välishindaja avalduse esitamine	16.05.2011	Tiivi
3. Hindamismeeskonna avakoosolek - protsessi tutvustus, tööjaotus, koostööpartnerite valik	Mai 2011	Ivi
4. Avalikkuse teavitamine hindamises osalemisest	20.06. 2011	Ivi
5. Andmete kogumine – olemasolevate uuringute läbitöötamine, fookusgruppide ja koostööpartnerite intervjuud, tegevuste kaardistamine, info analüüsimine, aruandlustega tutvumine, arengukavade läbitöötamine	31.08.2011	Ivi, Tiivi
6. Hindamismeeskonna vahekoosolek – kogutud andmete ülevaatamine, ühtse pildi loomine, uuringuga kogutavate andmete kokkuleppimine	26.08.2011	Ivi
7. Uuringute ettevalmistamine	31.08.2011	Ivi
8. Uuringute läbiviimine	10.09.2011	Ivi
9. Hindamisvormide individuaalne täitmine	17.09.2011	Ivi
10. Konsensusseminari läbiviimine	21.09.2011	Ivi
11. Enesehindamistulemused Harnole	26.09.2011	Ivi
12. Välishindamised	14.08 – 04.11.2011	Harno
13. Välishindamistulemuste tutvustamine	18.11.2011	Ivi, Tiivi

14. Parendusplaanide koosolek/ümarlaud	18.11.2011	Ivi
15. Parendusplaanide, kokkuvõtete väljatöötamine	25.11.2011	Ivi, Tiivi
16. Parendusplaanide, kokkuvõtete esitamine Harnole	30.11.2011	Ivi
17. Protsessi tulemuste esitlemine valitsusele ja volikogule	31.12.2011	Ivi
18. Avalikkuse teavitamine hindamise tulemustest ja parendusettepanekutest	31.12. 2011	Ivi

Välishindamise plaanide näidised

Antsla välishindamise plaan (2011)

	<i>Tegevus</i>	<i>Tähtaeg</i>	<i>Vastutaja</i>	<i>Ressursid/märkused</i>
1	Välishindajate koolitus	3.-4.okt.	Kaisa	
2	Individuaalne välishindamine Eelnevalt surfata internetis, et tutvuda valla omapäraga ja koguda andmeid leidmaks kinnitust enesehindajate poolt esitatud faktidele ja infot, mida enesehindajad ei märganud või/ja ei pidanud oluliseks. Palun mõelda ka küsimused ning objektide loetelu, mida peate vajalikuks külastada ja kellega kohtuda. Edestan need eelnevalt lisainfo saamiseks ja välishindamispäeva planeerimiseks Antsla noorsootöötajale	5.okt-9.okt	Kristiine, Annika, Riina, Kati, Ene	Alus – Antsla valla enesehindamise raport. Koduleheküljed, arengukavad jms
3	Individuaalne välishindamine ja küsimused saata ära välishindamismeeskonna koordinaatorile Enele	10.okt	Kristiine, Annika, Riina, Kati	
4	Välishindajate andmete koondamine	10.-11.okt	Ene	
5	Antsla valla noorsootöötajale lisainfo saamiseks küsimuste esitamine ja välishindamispäeva tegevuskava kooskõlastamine	11.-12.okt	Ene	
6	Välishindajad Antslas. Välishindajate koosolek. Jalutuskäik Antslas	16.okt	Ene, Kaisa	Kaisaga kokkulepped öömaja vajalikkuse suhtes olemas. Aeg ja koht täpsustamisel.
	<i>Tegevus</i>	<i>Tähtaeg</i>	<i>Vastutaja</i>	<i>Ressursid/märkused</i>
7	KOV-i külastus	17.okt		
8	Koosolek enesehindamise ja välishindamise meeskondade vahel	10.00-10.30	Kertu Reva	Ruumid, enesehindajad jm
9	Noorsootöö asutuste, objektide külastus ja võtmeisikute küsitlemine lisainfo saamiseks (vastavalt vajadusele)	10.30-12.30	Kertu Reva	Objektid, võtmeisikud, transport
10	Lõuna	12.30-13.30		
11	Välishindajate konsensusseminar. Ettevalmistamine tagasiside andmiseks	13.30-14.30 14.00-15.00	Ene, Kristiine, Annika, Riina, Kati	Ruumid
12	Hindamistulemuste tutvustamine ehk tagasiside andmine KOV-le	15.00-16.00	Ene Pikner Kertu Reva Kristiine, Annika, Riina, Kati	Ruumid, sisehindajad jt võtmeisikud

13	Tagasiside kirjalik vormistamine	18.- 25.okt	Ene	
14	Tagasiside täiendamine, parandamine, täpsustamine meeskonna liikmete poolt	25.- 27.okt	Kristiine, Annika, Riina, Kati	
15	Tagasiside viimistlemine	27.okt	Ene	
16	Tagasiside edestamine KOV-le ja Harnole	27.okt	Ene	

Kuressaare linna külastuse päevakava (2011)

Aeg	Tegevus	Koht	Mida vaja	Vastutaja
3.11.11, 19.00	VH meeskonna koosolek	Grand Rose		Maret
4.11.11				
9.00- 10.00	VH ja EH koosolek	Linnavalitsuse II korruse väike saal	Kohv ja küpsised meie poolt	
10.00- 12.00	Asutuste külastus			
	<i>Saaremaa Noorte Infokeskus</i>	Lossi 1		
	<i>Kuressaare Noorte Huvikeskus</i>	Kitsas tn 3		
11.00	<i>Kuressaare Gümnaasium (kohtumine Kuressaare noortega)</i>	Nooruse 1/ Osilia ruumides		
12.00- 13.00	Lõuna	Grand Rose		Lindia
13.00- 14.00	VH meeskonna koosolek	Kuressaare linnavalitsuse väike saal		Maret
14.00- 15.00	Tagasiside koosolek kõigile soovijatele	Kuressaare Linnavalitsuse II korruse saal		Lindia saadab kutse

Keila linna külastuse päevakava (2011)

Aeg	Tegevus	Koht	Mida vaja	Vastutaja
10.15-11.00	VH meeskonna koosolek	LV nõupidamiste ruum	läpakas projektor, kohv, tee, küpsis, komm	Tiina (Tarmo)
11.00-12.00	VH+EH meeskondade koosolek	LV nõupidamiste ruum	läpakas, projektor	Tiina täpsustab liiklusvahendid
12.10- 12.25		Kiire tutvumine uue kooliga		Kai
12.25-13.00	kiire lõuna	kooli söökla	kokkulepe ja kellaaja täpsustus (12.25- 13.00)	Maret
13.10- 13.30	2 asutuse külastus	Kohtumine koolis noortega	noori	Kai ja Maret
13.40- 14.00		Lennuki külastus		Maret ja Aado
14.05- 15.05		Noortekeskus + Noorteinfo ja karjäärikeskus		Tiina ja Maret
15.10-16.00	VH meeskonna koosolek	LV saal	Täpsustada, kas on vaja ka projektorit ja läpakat	Tiina (Tarmo)
16.00-17.00	tagasiside koosolek kõigile soovijaile	LV saal	Täpsustada, kas on vaja ka projektorit ja läpakat	Tiina

Enesehindamismeeskonna moodustamise käskkirja näidis

KORRALDUS

Rakvere

25. aprill 2011 nr 364

Rakvere noorsootöö kvaliteedi hindamise projekti raames enesehindamise läbiviimist komisjoni moodustamine

Võttes aluseks Rakvere linnavolikogu 27. augusti 2008. a määrusega nr 32 kinnitatud „Rakvere linna põhimääruse“ § 23, annab Rakvere linnavalitsus k o r r a l d u s e:

1. Moodustada ajutine komisjon Rakvere noorsootöö kvaliteedi hindamise enesehindamise läbiviimiseks.
2. Määrata komisjoni tegevuse lõpptähtajaks 30. november 2011. a.
3. Nimetada ajutine komisjoni koosseisus:
 - Esimees: Ain Suurkaev – Rakvere abilinnapea
 - Liikmed: Katrin Joselin – Rakvere Linnavalitsuse kultuuri- ja noorsootööspetsialist
 - Marje Leigri – Rakvere Põhikooli huvijuht
 - Gunnar Kotiesen – Rakvere Karmeli Koguduse pastor
 - Jaak Vettik – Rakvere Spordikooli direktor
 - Helle Ling – Rakvere Sotsiaalabikeskuse laste päevakeskuse sotsiaaltöötaja
 - Merike Kuuse – Rakvere Linnavalitsuse haridusspetsialist
 - Helen Heinsalu – noorsootöötaja
 - Keio Soomelt – Rakvere Rahvamaja juhataja
 - Kai Parkija – Rakvere Linnavalitsuse lastekaitsepspecialist
 - Kristel Murumaa – Rakvere Reaalgümnaasiumi Õpilasesinduse president
 - Merje Poom – Esteetika ja Tantsukooli OÜ juhataja
4. Määrata komisjonile järgmised ülesanded:
 - 4.1 andmete kogumisele kaasaaitamine;
 - 4.2 individuaalne hindamisvormide täitmine;
 - 4.3 enesehindamise konsensusseminaril ja teistel kokkusaamistel osalemine.
5. Korraldus jõustub 26. aprillil 2011. a.

Andres Jaadla
Linnapea

Riina Männiste
Linnasekretär

LISA 4 Välishindajate levinumad küsimused KOV-le

Individuaalse välishindamise käigus koguvad välishindajad kokku täiendavad küsimused, mille kohta nad KOV-lt lisaks enesehindamisvormides olevale infole veel täiendavat teavet vajavad. Siia on 2011. aastal läbiviidud hindamiste põhjal välja toodud välishindajate levinumad küsimused KOV-le. Toodud küsimusi tasub lugeda eelkõige enesehindajatel ning püüda võtta arvesse, et nendele küsimustele enesehindamisvormides vastataks.

Alaeesmärk 1.1 Noortele on loodud mitmekülgsed võimalused noorsootöös osalemiseks

- Milliseid võimalusi on loodud erivajadustega noortele noorsootöös osalemiseks?
- Kuidas toetatakse väikemate võimalustega noorte osalemist noorsootöös?
- Kuidas on tagatud erinevate vanuste noorte võrdsed võimalused noorsootöös osalemiseks (sh vanemad noored)?
- Milline on noorsootööalane koostöö teiste valdadega? Kas vallas on sõlmitud koostöölepingud teiste valdadega teenuse osutamiseks?

Alaeesmärk 1.2 Noortele on tagatud mitmekülgsed võimalused ettevõtlikkuse suurendamiseks ja digivõimaluste kasutamiseks

- Mida tehakse ettevõtlikkuse soodustamiseks KOV-s? Milline on noortekeskuste ja koolide panus ettevõtlikkuse arendamisel? Kas toimuvad karjääritunnid ja on olemas majandusõpe?
- Millised on õpilasfirma tegevusvaldkonnad? Kui hästi õpilasfirmad töötavad?
- Kas noortele on loodud omaalgatus- või projektifond, mille abil oma ideid ellu viia?
- Kuidas soodustatakse digivahendite tarka kasutamist noorte seas?

Alaeesmärk 1.3 Soodustatakse noorte kodanikuteadlikkuse suurendamist, kodanikukasvatuse tõhustamist ja multikultuursuse väärtustamist.

- Millised kodanikukasvatusliku sisuga programme või projekte järjepidevalt toetatakse?
- Kas vabatahtlik töö on kuidagi koordineeritud ning kes kaasab vabatahtlikke KOV tegevuste organiseerimisse? Millist vabatahtliku töö tegemise kogemust pakutakse noortele KOV asutuste või partnerite juures? Kui palju realselt vabatahtlikku tööd noored linna allasutustes, üritustel teevad?
- Kas valla ettevõtted on valmis vabatahtlikega tegelema?

Alaeesmärk 1.4 Tunnustatakse ja arvestatakse õpikogemust ja –tulemusi.

- Kuidas, keda ja milliste saavutatud tulemuste eest koolides tunnustatakse?
- Kas vallas on välja töötatud ülevallaline tunnustamise süsteem ning noorte vallakodanike teavitamise süsteem edukatest tegijatest?
- Kas ja millised mitteformaalse õppimise tunnustamise töövahendid on kasutusel? Kas KOV suunab noori neid kasutama (kuidas ja milliste tegevuste läbi)?
- Kuidas toimub KOV-is formaalse ja mitteformaalse õppe koostöö?

Alaeesmärk 2.1 Soodustatakse noorte osaluskogemuse saamist

- Kas ja kuidas rahastatakse õpilasesinduste tegevust (kooli eelarvest, läbi projektitoetuste)? Millised on mitterahalised toetused õpilasesindustele peale tasuta ruumide kasutamise võimaldamise?

- Milliste teemadega tegeleb koolis õpilasesindus?
- Kuidas KOV toetab noorte osalust maakondlikul ja riiklikul tasandil (teavitamine, rahaline toetus, transport vms)?
- Kuidas valitakse noori osaluskogu liikmeteks, millised vanuserühmad on kaetud, millised on põhilised tegevussuunad? Millised on olnud noortekogu konkreetsed ettepanekud? Kas ja kuidas osaleb noorte volikogu valla noorsootöö kujundamises? Millisega sagedusega noortekogu koos käib?
- Kas ja kuidas on KOV toetanud noorte osaluskogu teket? Kas on ettenähtud kindel/järjepidev rahaline toetus noortekogule? Kas noortekogul on ruumide kasutamise võimalus?

Alaeesmärk 2.2 Soodustatakse noorte kodanikualgatust

- Kuidas toetatakse rahaliselt noorteühinguid, noorte kodanikeühendusi, noorteorganisatsioone, noorteprojekte (toetussüsteem, kord vms)? Kuidas toetatakse neid mitterahaliselt?
- Kas ja kuidas on koolid või noortekeskused osalenud või suunanud noori osalema kodanikuühiskonna arengule kaasa aitavatesse ettevõtmistesse?

Alaeesmärk 3.1 Noortele suunatud info on kättesaadav

- Milliseid teabekanaleid kasutatakse noorteinfo levitamiseks, millist infot levitatakse, millistele sihtrühmadele? Kas noorteinfo on suunatud eri vanustele noortele? Kas noorteinfot jagatakse ka muul moel kui internetipõhiselt?
- Kuidas ja kui tihti toimub noorte teavitamine info kättesaadavusest?
- Kas noori endid kaasatakse info levitamisse ja kas on tehtud uuringuid, millise kanali kaudu info reaalselt noorteni kõige paremini kohale jõuab?
- Kuidas ja kelle kaudu edastatakse muud keelt kui eesti keelt emakeelena kõnelevatele noortele noorsootööalast infot?
- Milliseid noorteinfo teenusstandardile vastavaid teenuseid KOV-is noortele pakutakse? (kui ei pakuta siis kas KOV-il on sõlmitud kokkulepe nt mõne teise KOV-iga, riigi-, era-, või kolmanda sektoriga, mis tagavad KOVi territooriumil elavatele noortele kvaliteetse juurdepääsu noorteinfo teenustele)?
- Kas ja kuidas edastatakse noorteinfot mobiilse noorsootöö kaudu?

Alaeesmärk 3.2 Ennetustegevus ja tugi probleemidega toimetulekul on mitmekülgne ning seda toetatakse läbi laiapõhjalise koostöövõrgustiku

- Kas KOV-s on riskikäitumise ennetamiseks loodud koostöövõrgustik? Millised osapooled kuuluvad riskikäitumise ennetamise koostöövõrgustikku?
- Palun tooge erinevate probleemide ennetuse KOV poolse toetuse näited.

Alaeesmärk 4.1 Noorsootöö on prioriteedina sätestatud KOV ametlikus dokumentatsioonis

- Kas KOV-il on ülevaade enda noorte olukorrast, vajadustest ja konkreetse piirkonna eripärast ning kas KOV on neid noorsootöö valdkonna prioriteetide seadmisel arvestanud?
- Kas noored on kaasa rääkinud arengukava koostamisel noorsootöö valdkonna lähtepunktide sõnastamisel?
- Kas ja kuidas kajastub noorsootöö teistes arengukava valdkondades?

- Kas ja kuidas peegeldab KOV noortepoliitika lõimitud noortepoliitikat?

Alaeesmärk 4.2 KOV noorsootöö toimub kirjaliku tegevuskava alusel

- Kas arengukavas välja toodud tegevuste jaoks on olemas ka rakendusplaan (tegevusplaan) ja eelarve?
- Mille alusel ja kelle ettepanekuid arvesse võttes koostatakse eelarves noorsootöö osa (või noorsootöö alaeelarve)?
- Kas ja kui palju on noortekogu kaasatud noorsootöö tegevuse ja rahastamise kavandamisesse ning kujundamisesse? Kas noortekogusse mittekuuluvad noored on samuti kuidagi kaasatud ja saavad kaasa rääkida?

Alaeesmärk 4.3 Noori kaasatakse otsusetegemise protsessi

- Kuidas on noored kaasatud noored noorsootöö eelarvestamise protsessi?
- Kuidas kaasatakse noorte arvamusi noortepoliitika kujundamisse, teostamisse ja hindamisse? Kuidas osaleb noortevolikogu valla noorsootöö kujundamises?
- Millistes noortepoliitika toimealades noortega järjepidevalt konsulteeritakse ning kas see on kujunenud KOV-s normiks?
- Kas osalemisvõimaluste loomisel on arvestatud noorte eri siht- ja vanuserühmadega ning kas kõigile on loodud sobivad võimalused kaasamises osalemiseks?
- Kui palju noorte ettepanekutega arvestatakse (sh koolides õpilasesinduste ettepanekutega)?
- Kuidas hindate KOV ametnike oskusi noorte kaasamisel? Kas ametnikud on saanud vastavasisulise ettevalmistusega koolitusi?
- Kuidas tunnustatakse osalejaid/kaasajaid? Kas selleks eksisteerib kord?

Alaeesmärk 4.4 Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad

- Millised kvalifikatsiooninõuded esitatakse noorsootöötajatele?
- Milline on hetkel noorsootööd tegevate inimeste taust? Kuidas on tõendatud nende professionaalsus?
- Kas mõnel KOV noorsootöötajal on noorsootöötaja kutse või on seda taotletud?
- Kuidas noorsootöötajaid motiveeritakse?
- Kas senini on kuidagi noori/noorsootöötajaid tunnustatud? Kas selleks on mingi kord ette nähtud ning millised intervalliga tunnustamine toimub?
- Kui tihti ja millistel alustel noorsootöötajad saavad osaleda koolitustel/kursustel? Kas KOV noorsootöötajad osalevad koolituskorra alusel järjepidevalt erialakursustel ja täiendkoolitustel? Kas on olemas koolituskord?
- Kas noorsootöötajad oskavad kirjeldada noortele suunatud tegevuste õpiväljundeid (kas need on kuskil fikseeritud nt huviringide päevikutes, noortekeskuste tööplaanis jms)? Kas ja kuidas noorsootöötajad selgitavad noortele tegevuste õpiväljundit?

Alaeesmärk 4.5 Noorsootööd pakkuvad asutused on noortele ligipääsetavad ja hästi varustatud

- Milline on noortega tegelevate asutuste seisukord?
- Kas noortevaldkonna struktuuridesse on lähiajal investeeritud või on selleks esitatud taotlusi vastavatesse programmidesse (või on kavandatud investeeringud)?

- Kas noorte seas on läbi viidud küsitlusi, selgitamaks välja nende rahulolu noortekeskuste lahtioleku aegadega?
- Kas ja kui palju elab KOV-s füüsilise puudega noori?
- Millised tingimused on erivajadustega noorte jaoks tagatud?
- Kas noortele on loodud võimalus ja tingimused ettepanekute tegemiseks, kas noored on sellest teadlikud, kas nad kasutavad seda võimalust?

Alaeesmärk 4.6 Toimub kaasaegsete ja uuenduslike meetodite ja keskkondade rakendamine noorsootöös

- Milliseid uuenduslikke keskkondi vald arendab noorsootöös?
- Kas ja kuidas toimub mobiilne noorsootöö? Kas mobiilse noorsootöö võimaluste loomisena on KOV arutusel olnud?
- Kuidas noori on kaasatud noorsootöö keskkondade loomisel, arendamisel, KOV avaliku ruumi planeerimisel jms?

Alaeesmärk 4.7 Regulaarselt uuritakse noorte vajadusi, huvisid ja rahulolu noorsootööga ning antakse ja kogutakse tagasisidet

- Milliseid andmeid KOV noorte valdkonna kohta kogub? Kuidas ja kui regulaarselt andmeid kogutakse? Kuidas kogutud andmeid kasutatakse?
- Kui regulaarselt tehakse uuringuid noorte vajaduste ja huvide kohta? Kui regulaarselt uuritakse noorte rahulolu noorsootöö tegevuste/teenuste kvaliteediga?
- Kuidas analüüsitakse infot noorte, nende huvide, vajaduste ja rahulolu kohta ning selle põhjal hinnatakse noorsootööd ning kui tihti tehakse selle alusel parandusi?
- Kuidas toimub mitteosalevate noorte arvamuse teadasaamine?
- Kuidas antakse noortele tagasisidet nende ettepanekutega arvestamise/mittearvestamise kohta?
- Kas noortekeskustes ja teistes noortega tegelevates asutustes täidetakse (regulaarselt) registreerimislehte, ringitegevuse päevikut jms?

LISA 5 Näpunäiteid tagasiside seminariks

Toome mõned soovitusel välishindajatele tagasiside seminari läbiviimiseks, sh kuidas tagasiside kohtumist üles ehitada, millest rääkida ja millist sõnavara kasutada. Soovitusi tasub kohandada antud hindamisele kohaseks, mitte võtta neid üks-üheselt kasutusele. Võimalusel tasub kõneisikul tekst osaliselt korra või paar kõva häälega läbi käia, et sobitada see oma kõnekeele sõnavaraga.

- ***Tervita kohalviibijaid. Ütle oma nimi ja mis roll on sinul välishindajate meeskonnas.***
- ***Selgita, mis asjus kohtumine toimub ja mis on selle eesmärk.***

Siinjuures võid peatuda järgmistel märksõnadel:

Noorsootöö areng, kvaliteedijuhtimine on jõudnud noorsootöösse

Noorsootöö valdkond on Eestis viimastel aastatel struktuurselt väga kiiresti arenenud ning noorsootöötaja elukutse on välja kujunenud. Arengutest tulenevalt on käes aeg määratleda ja arendada kvaliteeti. Selle tarbeks on Harno eestvedamisel väljatöötatud noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel.

Hindamismudel on KOVile

Noorsootöö kvaliteedi hindamismudel on töövahend KOVile, mille abil saab kaardistada noorsootöö tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi, tulemuste põhjal planeerida edasist arengut ning jälgida edusamme.

Avalda tunnustust KOV-le hindamise ettevõtmise eest, kiida enesehindamise eestvedajaid

Avalda (... vallale/ linnale) tunnustust, et nad on noorsootöö korralduse luubi alla võtnud ning pühendunud kvaliteedi arendamisesse. Märgi ära, et neil on tõsiselt vedanud, et nende KOVis on selline inimene nagu (enesehindamise eestvedaja), kes on selle arendusprojekti eestvedamise enda õlule võtnud.

Selgita hindamisprotsessi ja käesoleva kohtumise mõtet

Noorsootöö kvaliteedi hindamine on ehitatud üles selliselt, et kõigepealt annavad noorsootööle enesehinnangu kohalikud noorsootööga seotud spetsialistid ja seejärel välishindajad. Selgita, et täna olite välishindajate meeskonnaga kohal selleks, et lähemalt tutvuda nende noorsootööga, enesehindamistulemustega ning täpsustada mõningaid küsimusi. Avalda heameelt võimaluse üle nendega päeva lõpus kohtuda ning anda edasi esialgne tagasiside. Teata, et kirjalikud välishindamiste tulemused edastate enesehindamismeeskonna kontaktisikule 10 päeva jooksul.

Räägi paar sõna ka välishindajatest, tutvusta välishindamismeeskonda

Kõik välishindajad osalevad selles töös tasuta. Samuti on osaleva KOVi jaoks hindamine tasuta. See on võimalik tänu Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Haridus- ja Noorteametile.

Tutvusta välishindamistiimi: võid korrata oma nime ja lisada oma noorsootööga seotud amet, anna sõna kordamööda ka oma meeskonnakaaslastele.

- ***Esita välishindajate tagasiside***

Kirjelda põgusalt päeva: sisukaid arutelusid noorsootöötajatega, kohti , mida külastasite, tunnusta vastuvõtu eest jms. Selgita, et annate tagasisidet seni nähtu ja kuuldu põhjal, kuidas teie arvates nende noorsootööl täna hindamismudeli valguses läheb ning pakute mõningaid soovitusi - tänasel hinnangul, milliseid oma tugevusi peaks KOV suutma hoida ja millistele valdkondadele tasuks rohkem tähelepanu pöörata.

Kasuta info edastamiseks esialgse infoga täidetud tagasiside vormi. Hindamisvormi, sh tagasiside vormi, kohapeal üle ei anta. Need saadab välishindamismeeskonna juht KOV kontaktisikule ja cc: Harno projektijuhile 10 päeva jooksul peale visiiti.

Mõned soovitusel veel:

- Ära räägi ise üksi tervet aega täis! Teil on terve meeskond, anna neile ka võimalus kommenteerida, täiendada. Samuti anna võõrustajatele võimalus kommenteerida.
- Suuremate sisutagasiside plokkide vahel pea väike paus ja veenduda, et kuulajad said aru, mida sa tahtsid öelda ja vajadusel täpsusta-kommenteeri.
- Ära jää ühte teemasse liigselt toppama. Kui läheb tuliseks aruteluks, siis nendi, et sa oled märganud, et kõnealune teema pakub asjaosalistele suurt huvi, tunnusta neid, et nad soovivad lahenduste leidmisega tegeleda ja soovita peale antud kohtumist kindlasti konkreetsemalt edasi minna ning juhi vestlus tagasiside kohtumise formaati tagasi.
- Ära kasuta lühendeid (ANK, Harno, HTM jms) ja väga spetsiifilist sõnavara kui kuulajate hulgas on ka noorsootööst samm eemal olevaid inimesi.
- ***Lõpetuseks anna võõrustajatele võimalus kõneleda, milles seisnes enesehindamise väärtus KOV jaoks? Millised olid positiivsed üllatused?***
- ***Täna vastuvõtmise ja kuulamise eest!***
- ***Kui olete jäänud omavahele, täna oma välishindamismeeskonna kaaslas!***

Korduma kippuvad küsimused

1. Kes ja kuidas valib välishindajad?

Välshindajad värbab ja koolitab Harno. Välshindajate hulgas on KOVide noorsootöö ülesannetega ametnikke, noortekeskuste töötajaid, maavalitsuste noorsoonõunikke, noorsootöö õpetavate ülikoolide esindajaid, noorteühenduste ja organisatsioonide liikmeid, noorsootööga seotud asutuste ja katuseorganisatsioonide esindajaid, noorte osalus kogude esindajaid jt. Välshindamismeeskonna moodustab Harno, võimalusel arvestades piirkondlikku eripära ja ühiseid puutepunkte, geograafilist paiknemist, meeskonna laiapõhjalisust ja välshindajate ettepanekuid. Välshindamismeeskonna koosseis kooskõlastatakse KOV-ga.

2. Millised KOV-id osalevad? Kes need valis? Kas hindamisega kaasneb pingerea koostamine?

Hindamises osalevad KOVid, kes on oma hindamissoovist Harnole tähtaegselt teada andnud. Seni on suudetud projekti kaasata kõik soovijad.

Hindamisega ei kaasne pingerea koostamine – täpsemad tulemused on avalikud KOV-le endale ja on abivahendiks KOV-le noorsootöö kvaliteedi tõstmisel. Noorsootöö kvaliteedi hindamise käigus võrreldakse KOV-s tehtavat noorsootööd nn hea praktikaga, mis kajastub Harno väljaarendatud hindamismudel. Selle tegevuse kaudu saadakse valdkonna arendamiseks vajalikku juhtimisinformatsiooni.

3. Kuidas saab KOV oma tulemusi teiste hinnanutega võrrelda?

Kui on soov võrrelda konkreetse KOViga, siis soovitame otsekontakti.

4. Kas iseseisvalt võib ka hinnata?

Hinnata võib ka iseseisvalt. Soovitame siiski eelnevalt ühendust võtta Harnoga, kes vajadusel juhendab hindamisvormide kasutamist.

5. Kes töötab hindamismudeli välja?

Noorsootöö kvaliteedi hindamismudeli on välja töötanud Eesti Noorsootöö Keskus (alates 01.08.2020 Harno) koostöös Ernst & Young Baltic AS-ga ning koos noortevaldkonna partneritega 2010. aastal. Samuti võeti ekspertarvamusi nii Eesti kui välismaa noortevaldkonna ekspertidelt ning uuriti KOVide vajadusi ja ootusi fookusgrupi intervjuude käigus.

Noorte ankeet, 7-12 a.

Ankeedile lisatakse (lihtsas vormis ja vastavale vanusegrupile arusaadavas keeles) kaaskiri

1. Kas Sa oled käinud aastal mõnes ringis (näiteks laulu-, tantsu, näite-, loodus- tehnika- või kunstiringis) või sporditrennis, noortekeskuses, noorteüritusel, laagris või osalenud mõne noorteorganisatsiooni tegevuses?

1. Jah.
2. Ei.

2. Millistes huviringides või huvikoolides Sa käid?

1. kunsti või käsitööring/kunstikool
2. muusikaring/ muusikakool
3. tantsuring/tantsukool
4. näitering/näitekool
5. sporditrenn/spordikool (nt ujumine, kergejõustik, judo, maadlus, purjetamine vms)
6. tehnikaring
7. loodusing
8. mõnes muus huviringis
9. Ei osale üheski ringis ega trennis

3. Kas Sa oled osalenud aastal _____ (KOV-i nimi) noorteüritustel, nt... (KOV lisab näiteid üritustest)?

1. Jah
2. Ei

4. Kas Sa oled käinud aastal mõnes noortelaagris?

1. Jah
2. Ei

5. Kas Sa oled käinud aastal _____ noortekeskuses (KOV võiks lisada konkreetsed keskused)?

1. Jah
2. Ei.

6.linnas/vallas on lastel võimalik kuuluda mitmesse noorteorganisatsiooni või –ühingusse, kus võetakse koos ette põnevaid asju ja leitakse uusi sõpru.

Kas Sa tead mõnda noorteühendust või noorteorganisatsiooni? Kui tead, siis palun kirjuta selle nimi ja millega nad tegelevad.

1. Jah.....
.....
2. Ei.

7. Kas Sa oled aastal osalenud mõne noorteorganisatsiooni korraldatud üritusel?

1. Jah
2. Ei

8. Kas _____linnas/vallas on mõni Sinu vanustele lastele mõeldud koht (nt huvikool, noortekeskus, spordiklubi, noortekeskus jne), kus Sa ei saa käia, kuna see on siis kinni, kui tahaksid sinna minna?

1. Jah, palun nimeta koht.....
2. Ei

9. Kas _____vallas/linnas on mõni Sinu vanustele lastele mõeldud koht (nt huvikool, noortekeskus, spordiklubi jne), kus Sa ei saa käia, kuna see on liiga kaugel või halva koha peal?

1. Jah, palun nimeta koht.....
2. Ei

10. Kas Sa oled rahul huvikoolides, ringides, trennides ja avatud noortekeskustes kasutatavate vahenditega nagu näiteks pillid, noodid, spordivahendid, joonistamisvahendid, arvutid jne

1. Olen rahul
2. Ei ole rahul. Miks ei ole rahul?.....
3. Ei käi huvikoolis, ringis, trennis ega noortekeskuses

11. Kui Sa oled vajanud abi huviringi valikul, sõpradega suhtlemisel või mõnel muul teemal, kas Sa oled saanud abi õpetajatelt, treeneritelt, juhendajatelt, huvijuhilt psühholoogilt või mõnelt teiselt noorsootöötajalt?

1. Ei ole abi vajanud
2. Olen alati abi saanud
3. Olen enamasti abi saanud
4. Ei ole kunagi abi saanud, kui olen abi vajanud

12. Kui Sa oled tahtnud midagi teada saada, kas Sa oled alati saanud oma küsimustele vastused (juhendajalt, treenerilt, internetist, vms)?

1. Jah, alati
2. Enamasti
3. Mitte kunagi. Mille kohta Sa pole infot saanud?.....

13. Kas Sa oled:

1. Poiss
2. Tüdruk

14. Kui vana Sa oled?

..... aastane

15. Millisesasula piirkonnas Sa elad?

Linnaosade/asulate nimekiri

Mujal

SUUR AITÄH VASTAMISE EEST!

Noorte ankeet, 13-26 a.

Ankeedile lisatakse kaaskiri

1. Kui palju Sa tead linnas/vallas noortele pakutavatest järgmistest võimalustest? Palun märgi vastus igas reas!

		Ei ole üldse kursis	Tean natuke	Olen hästi kursis
1.	Noortekeskuste tegevustest (<i>KOV täpsustab siin noortekeskuste nimed</i>)			
2.	Huvitegevustest (huviringide, treeningrühmade ja huvikoolide ning spordiklubide tegevustest, näiteks muusika- ja kunstikool, tehnika-, väitlus-, foto-, näitering, trenn jne).			
3.	Noorteorganisatsioonide, noorteühenduste, osaluskogude (õpilas-, üliõpilasesinduste, noorte volikogude jms) tegevusest			
4.	Noortelaagritest (nt koolide, huvikoolide, huviringide, noortekeskuste, klubide või noorteorganisatsioonide poolt korraldatud laagritest)			
5.	Noortemalevatest			
6.	Noortele mõeldud info levitamisest ja kohalikest kanalitest (infolistid, noorsootöö asutuste infokanalid, võimalused info leidmiseks noorsootöötaja abi paluda)			
7.	Noorteüritustest (<i>nt...KOV toob näited kohaliku tasandi noorteüritustest</i>)			

2.linnas/vallas on lastel/noortel võimalik kuuluda mitmesse noorteorganisatsiooni või ühingusse. Noorteorganisatsioonid ja -ühingud pakuvad noortele võimalusi aktiivseks osalemiseks, oma ideede teostamiseks ja uute sõprade leidmiseks.

Palun nimeta 1 noorteorganisatsioon/noorteühing ning kirjelda, millega see organisatsioon tegeleb.

-
.....
.....
- Ei tea ühtegi noorteorganisatsiooni

3. Kas Sinu arvates on linnas/vallas piisavalt:

Palun märgi vastus igas reas!

		Jah	Ei, võiks rohkem olla	Ei oska öelda
1.	Noortekeskusi			
2.	Huvitegevusi (huvikoole, spordiklubisid, huviringe ja treeningrühmi)			
3.	Noorteorganisatsioone, noorteühendusi, osaluskogusid (õpilas-, üliõpilasesindusi, noortekogusid jms)			
4.	Võimalusi osaleda laste-/ noortelaagrites			

5.	Infot kohalike võimaluste ja noori puudutavate teemade kohta			
6.	Võimalusi osaleda noortemalevas			
7.	Laste-/ noorteüritusi			

4. Kas Sa osalesid või osaled aastal mõnes noorsootöö tegevuses nagu huviring, huvikool ja (spordi)trenn, noortekeskuse, noorteorganisatsiooni või noorteühingu tegevus, õpilasesindus, osaluskogu, laager, malev, noorteüritus?

1. Jah.
2. Ei.

5. Palun märgi järgnevalt noorsootöö tegevused, milles Sa osalesid või osaled aastal. Võid valida mitu vastuse varianti.

1. Huvitegevus(t)es ja huvihariduses (huviringides ja treeningrühmades huvikoolis, spordiklubides, noortekeskuses, klubis, koolis jne)
2. Noorteorganisatsiooni(de), noorteühendus(te), osaluskogu (õpilasesindus/üliõpilasesindus, noortekogud jms) tegevus(t)es
3. Noortelaagri(te)s
4. Noortemaleva(te)s
5. Laste-/ noorteüritus(te)l
6. Muu. Palun täpsusta!.....
7. **Ei osalenud üheski eelnimetatud noorsootöö tegevuses**

6. Kui Sa ei osale või ei osalenud aastal linnas/vallas mitte üheski eelmises küsimuses nimetatud noorsootöö tegevuses, siis palun märgi järgnevast loetelust kuni 3 olulisemat põhjust, miks Sa ei ole osalenud noorsootöö tegevustes.

1. **Osalesin mõnes eelmises küsimuses nimetatud tegevuses.**

Mitteosalemise põhjused:

2. Info üleküllus – ma ei suuda valida sobivat tegevust suure arvu valikute hulgast
3. Suur koormus koolis/tööl
4. Osaajaline töötamine lisaks koolile
5. Pakutav ei vasta minu ettekujutusele sellest tegevusest
6. Minu vanuses noortele ei pakuta soovitud tegevust
7. Mulle ei meeldi juhendaja(d)
8. Mulle ei meeldi seltskond, kes seal käib
9. Minu sõbrad tegelevad muude asjadega ja ma tahan nendega koos olla
10. Osalemistasu on liiga suur
11. Muud osalemiseks vajalikud kulutused on liiga kõrged
12. Tegevused toimuvad elukohast kaugel ja transpordiprobleemi tõttu ei saa osaleda
13. Tegevusi pakkuvate asutuste (nt noortekeskused, huvikoolid) lahtiolekuajad ei sobi
14. Tegevuskohad ei ole piisavalt varustatud töö- ja tegevusvahenditega
15. Mul on erivajadus(ed)
16. Ruumid ja tingimused on kehvad või ebameeldivad
17. Huvipakkuvad tegevused ei toimu minu emakeeles
18. Ei ole leidnud infot mind huvitavate tegevuste kohta
19. Puudub huvi
20. Muu põhjus, palun täpsusta:.....

7. Kuidas oled rahul linna/valla noorsootöö teenuseid pakkuvate asutuste (nt noortekeskused, huvikoolid, spordiklubi, huvikeskused) lahtiolekuajadega?

1. Ajad ei ole mulle sobilikud. Palun nimeta koht/kohad, mille lahtiolekuajad Sulle ei sobi ja põhjenda, miks.....
.....
2. Ajad pigem ei ole mulle sobilikud
3. Ajad on mulle pigem sobilikud
4. Ajad on mulle sobilikud
5. **Mulle pole lahtiolekuajad olulised, sest ma ei käi neis kohtades**

8. Kuidas oled rahul linna/valla noorsootöö tegevuskohtade (nt huvikool, avatud noortekeskus, rulapark, spordisaal jne) asukohaga?

1. Asukohad ei ole mulle sobilikud. Palun nimeta, milliste tegevuskohtade asukohad Sulle ei sobi ja põhjenda, miks.....
.....
2. Asukohad pigem ei ole mulle sobilikud
3. Asukohad on mulle pigem sobilikud
4. Asukohad on mulle sobilikud
5. **Mulle pole asukohad olulised, sest ma ei käi neis kohtades**

9. Huvikoolides, ringides, trennides, avatud noortekeskustes jne on võimalik kasutada erinevaid tegevusvahendeid nagu nt pillid, joonistamise ja spordivahendid, arvutid jms. Kuidas Sa hindad nende asutuste poolt üldiselt pakutavaid vahendeid noortele mõeldud tegevusteks?

1. Halb. Palun
põhjenda.....
2. Pigem halb
3. Pigem hea
4. Hea
5. **Mulle pole tegevusvahendid olulised, sest ma ei käi neis kohtades**

10. Millega Sa sooviksid vabal ajal tegeleda, kui Sul oleksid selleks kõik võimalused olemas? Nimeta kuni 3 tegevust.

1.
2.
3.

11. Kuidas mõjutab Sinu perekonna majanduslik olukord Sinu osalemist noortele mõeldud tegevustes?

1. Ei võimalda üldse osaleda
2. Võimaldab osaleda, kuid suurte piirangutega
3. Võimaldab osaleda mõningate piirangutega
4. Võimaldab osaleda ilma piiranguteta

12. Kuidas hindad noori puudutava ja Sulle vajaliku info kättesaadavust?

1. Halb
2. Pigem halb
3. Pigem hea
4. Hea
5. Ei oska öelda

13. Palun nimeta 3 peamist kohta, kust otsid kõige rohkem noorteinfot (noori puudutavat infot).

1.
2.
3.

14. Kas Sa oled ... aasta jooksul osalenud mõne töörühma, komisjoni, foorumi, ümarlaua, arvamuse kujundamise töös või vastanud küsitlusele, mis on puudutanud kodukohaga või laste/noorte tegemistega seotud küsimusi?

1. Ei ole
2. Jah, olen. Palun täpsusta, kus Sa oled osalenud!

.....
.....

15. Kas Sinu arvates ... linnas/vallas üldiselt arvestatakse noori puudutavate otsuste tegemisel laste/noorte huide ja vajadustega?

1. Kunagi ei arvestata
2. Enamasti ei arvestata
3. Enamasti arvestatakse
4. Alati arvestatakse
5. Ei oska öelda

16. Kas Sulle meeldib ... linnas/vallas elada?

1. Ei meeldi üldse. Palun põhjenda, miks ei meeldi!
.....
2. Pigem ei meeldi
3. Pigem meeldib
4. Väga meeldib

17. Mis on Sinu põhitegevus?

1. Õpilane
2. Üliõpilane
3. Kutsekooli õpilane
4. Töötan
5. Töötu
6. Muu.....

18. Kui vana Sa oled?

... aastane

19. Kas Sa oled.....

1. Poiss
2. Tüdruk

20. Millisesasula piirkonnas Sa elad?

Linnaosade/asulate nimekiri

Mujal

SUUR TÄNU VASTAMISE EEST!

Noorsootajate tagasiside ankeet

Ankeedile lisatakse kaaskiri

1. Millist tüüpi noorsootööga seotud organisatsioonis Te (peamiselt) töötate?

1. Avatud noortekeskus
2. Üldhariduskool
3. Huvikool
4. Noorte info- ja teabekeskus
5. Noorteühing
6. Kohalik omavalitsus
7. Muu, palun täpsustage

2. Kas noorsootöö on Teie:

1. Põhitegevus
2. Tasustatud kõrval- või lisatöö
3. Vabatahtlik ehk tasustamata tegevus
4. Muu, palun täpsustage

3. Mitu aastat olete noorsootööga kokku tegelenud?

1. Vähem kui aasta
2. 1-3 aastat
3. 4-6 aastat
4. 7-10 aastat
5. üle 10 aasta

4. Milline on Teie töökoormus?

1. vähemalt 40 h nädalas (täiskoha koormus)
2. 30 h nädalas (kolmveerand koha koormus)
3. 20 h nädalas (poole koha koormus)
4. 10 h nädalas või vähem (kuni veerand koha koormus)
5. Muu, palun täpsustage.....

5. Palun hinnake, kuivõrd alljärgnevad tegurid motiveerivad Teid Teie praeguses töös noortega:

		1-üldse ei motiveeri	2- pigem ei motiveeri	3-pigem motiveerib	4-väga motiveerib
1	Huvi noortevaldkonna vastu				
2	Võimalus noorsootöö arengut mõjutada				
3	<u>Võimalus arendada/suunata/õpetada noori</u>				
4	Noorte saavutused, kordaminekud				
5	Eneseteostuse võimalus				
6	Oma vastutuse tunnetamine				
7	Noorsootajate tunnustamine				
8	Võimalused isiklikuks arenguks ja enesetäiendamiseks				
9	Noorsootajate töökeskkond				
10	Teised noorsootajad ja kolleegid				

2. Jah

13. Kui suur on Teie netopalk (kättesaadav summa) noorsootöö eest ühes kuus?

1. Alla 100 euri
2. 100.01-250 euri
3. 250.01-400 euri
4. 400.01-650 euri
5. üle 650 euri
6. Töö ei ole tasustatud/vabatahtlik töö
7. Ei oska öelda
8. Ei soovi öelda

14. Teie ettepanekud noorsootöö arendamiseks (KOV nimi..., nt Saaremaa vallas).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SUUR TÄNU VASTAMISE EEST!

Noorteühenduste ja -organisatsioonide tagasiside ankeet

Ankeedile lisatakse kaaskiri

1. Teie organisatsiooni nimi on

2. Mis on Teie organisatsiooni põhitegevusvaldkond?

.....

3. Kas Teie organisatsiooni põhitegevus on valdavalt seotud... Võib valida mitu varianti!

1. kohaliku omavalitsuse tasandiga
2. maakondliku tasandiga
3. üleriigilise tasandiga
4. rahvusvahelise tasandiga

4. Mis aastast Teie organisatsioon kohalikus omavalitsuses tegutseb?

..... aastast

5. Kui suur on Teie organisatsiooni registreeritud liikmete arv kohalikus omavalitsuses?

.....liikmeid

6. Milline on Teie organisatsiooni liikmete vanus kohalikus omavalitsuses? Võib valida mitu varianti!

1. 7-12 aastat
2. 13-19 aastat
3. 20 -26 aastat
4. üle 26 aasta

7. Teie organisatsiooni registreeritud liikmetest on kohalikus omavalitsuses aktiivseid liikmeid (liikmed, kes võtavad pidevalt osa noorteühingute tegevustest):

1. kuni 7-26 aastaste seas kokku..... inimest
2. üle 26 aastaste seas kokku..... inimest.

8. Kui palju kohaliku omavalitsuse noori on orienteeruvaltaasta jooksul kokku osalenud Teie organisatsiooni tegevustes? Palun kirjuta ainult arv!

..... noort

9. Teie organisatsiooni juhtkonna liikmetest on:

1. kuni 26-aastased.....(arv)
2. 27-aastased ja vanemad.....(arv)

10. Teie organisatsiooni liikmete sooline jaotus (arv) kohalikus omavalitsuses on:

1.Poisse/Mehi (arv)
2.Tüdrukuid/Naisi (arv)

11. Teie organisatsiooni tegevuspiirkond (asula/linnajagu) (loetelu vastavalt kohalikule omavalitsusele) on:

.....

12. Kas Teie organisatsiooni tegevused ja üritused on suunatud:

1. Organisatsiooni liikmetele
2. Kõigile huvilistele (osalemine ei eelda liikmeks olemist)
3. Mõlemale eelnimetatud sihtgrupile

13. Kui tihti toimuvad Teie organisatsioonis tegevused (kokkusaamised, üritused jne)?

1. Vähemalt 2-3 korda nädalas
2. 1 kord nädalas
3. 2-3 korda kuus
4. 1 kord kuus
5. Mõned korrad aastas
6. 1 kord aastas
7. Harvemini kui kord aastas

14. Kas kohalik omavalitsus on eelneva aasta jooksul toetanud Teie noorteühingut järgnevalt:

		Jah	Ei	Ei oska öelda
1	rahaliste püsitoetustega			
2	ühekordsete rahaliste vahenditega			
3	ruumide rendivaba kasutamisega			
4	ruumide kommunaalmaksete eest tasumisega			
5	noorsootöö- ja spordiinventari tasuta kasutamisega			
6	transpordikulude hüvitamisega (nt. mõne üritusega seoses)			
7	mööbli ja kontoritavete tasuta kasutamisega			
8	sidevahendite (nt telefon) tasuta kasutamisega			
9	arvuti tasuta kasutamisega			
10	tasuta koolituste/nõustamisega			
11	kodulehekülje tasuta majutamisega serveris			

15. Kas Teie organisatsioon oli aastal kaasatud mõnesse kohaliku omavalitsuse töörühma, komisjoni, foorumisse, ümarlauda, arvamuse kujundamisse, küsitluse vms arutelusse?

1. Jah. Palun täpsusta, millesse!

.....
.....

2. Ei

16. Palun hinnake oma organisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse vahelist koostööd.

1. halb
2. pigem halb
3. pigem hea
4. hea
5. senine koostöö puudub

17. Kas Teie organisatsioon esitas aastal kohalikule omavalitsusele ettepanekuid, pöördumisi nt õigusaktide, noorteühingute rahastamise, noorte tegevuste, noorte ürituste vms kohta?

1. Jah. Täpsusta, mis teemadel..... Palun vasta järgmisena küsimusele nr 18
2. Ei. Palun vasta järgmisena küsimusele nr 19
3. Ei oska öelda. Palun vasta järgmisena küsimusele nr 19

18. Juhul, kui Teie ettepanekud eeldasid kohaliku omavalitsuse tagasisidet, siis kas Teile vastati

mõistliku aja jooksul?

1. Ei vastatud
2. Enamasti ei vastatud
3. Enamasti vastati
4. Alati vastati
5. Ettepanekud ei eeldanud tagasisidet

19. Palun kirjeldage oma organisatsiooni ootusi kohalikule omavalitsusele aastal.

.....
.....
.....

20. Mida Teie organisatsioon suudab pakkuda kohalikule omavalitsusele aastal?

.....
.....
.....

SUUR TÄNU VASTAMISE EEST!

Küsimustiku kaaskirja näidis

KOVi logo

Lp. Noor/Lapsevanem/Noorsootõtaja/Noorteühenduse juht

Palume Sul/Teil osaleda _____(KOVi nimi) *noori arendavate vaba aja veetmise võimaluste* rahulolu-uuringus.

Täites järgneva küsimustiku, annad _____*linnale/vallale* võimaluse hinnata noorsootööd ning pöörata noorsootöö arendamisel rohkem tähelepanu Sulle/Teile/Sinu lapsele/Noorteühingule. Sinu poolt antud vastused aitavad meid edasisel noorte arengut toetava vaba aja sisustamise planeerimisel ning võimalike probleemide ja kitsaskohtade lahendamisel.

Küsimustikule vastaja jääb anonüümseks - see tähendab, et Sinu/Teie nime ankeedis ei küsita /v.a. noorteühinguteankeet./

Sinu arvamus on *linna/valla* jaoks väga oluline.

Vastates palun vali see vastusevariant, mis tundub olevat Sinu arvamuse, seisukoha või olukorraga kõige sarnasem. Loetelus palun tõmba sobiva vastuse variandi numbrile ring ümber, tabelis märgi valik vastavas lahtris ristiga.

Küsimused on esitatud aasta kohta.

Ankeet koosneb ___ küsimusest ning küsimustele vastamiseks kulub keskmiselt 20 minutit.

Oma arvamust saad avaldada, täites paberankeedi. Täidetud paberankeedid palun panna spetsiaalsesse postkasti <postkasti_asukohas>./ Oma arvamust saad avaldada, täites ankeedi veebis, mis asub aadressil....

Andmeid kogutakse kuni ...(kuupäevani).

Uuringu tulemustega on võimalik tutvuda (Kus? Millal?)

Uuringu kontaktisik on _____ (_____ @ _____ .ee, telefon _____)

Ette tänades

_____ KOVi juht